

Národný program reforiem Slovenskej republiky 2022

Obsah

Zhrnutie	4
1 Identifikácia výziev slovenskej ekonomiky	7
1.1 Výzvy v štrukturálnych politikách (národný pohľad)	7
1.2 Reakcia Plánu obnovy a odolnosti SR na CSR.....	11
1.3 Výzvy v dosahovaní cieľov dlhodobého rozvoja – Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj	11
1.4 Výzvy v dosahovaní cieľov Európskeho piliera sociálnych práv.....	12
2 Makroekonomický rámec a strednodobá prognóza	15
3 Opatrenia na boj proti pandémie COVID-19	18
4 Opatrenia v kľúčových štrukturálnych oblastiach.....	25
4.1 Verejné financie.....	25
4.2 Vzdelávanie.....	31
4.3 Produktivita: Výskum, vývoj, inovácie a digitalizácia	37
4.4 Trh práce a sociálne veci	44
4.5 Bývanie	50
4.6 Kvalita inštitúcií.....	53
4.7 Zdravie a zdravotno-sociálna dlhodobá starostlivosť	60
4.8 Zelená transformácia.....	70
5 Politika súdržnosti EÚ.....	79
6 Inštitucionálny rámec NPR	83
Príloha č.1: Ciele a ukazovatele	84
Príloha č. 2: Zoznam skratiek.....	89

Zoznam boxov

Box 1: Vyhodnotenie Prvej pomoci v prvej vlně šírenia koronavírusu	20
Box 2: Odklady sociálnych odvodov – zhodnotenie opatrenia	22
Box 3: Hodnotenie fiškálnej transparentnosti SR	28

Zoznam grafov

Graf 1: Zdroje ekonomického zaostávania Slovenska voči Nemecku (HDP obyvateľa Nemecka = 1)	7
Graf 2: Medzinárodné porovnanie Slovenska v kvalite života	7
Graf 3: Reformný kompas: Vzdialenosť od cieľov stanovených pre rok 2030 a od najlepšieho výkonu podľa jednotlivých oblastí	9
Graf 4: Agenda 2030: 17 cieľov udržateľného rozvoja a odpočet Slovenska	12
Graf 5: Zamestnanosť na začiatku roka odolala omikronu (zamestnanecké vzťahy v tis.)	16
Graf 6: Inflácia krátkodobo dosiahne 20-ročné maximum na úrovni 10% (medziročná inflácia)	16
Graf 7: Podiel podporených firiem vo veľkostnej skupine (počet zamestnancov), v %	20
Graf 8: Porovnanie nákladov a prínosov opatrení (v mil. eur, ľavá os)	20
Graf 9: Podiel evidovaných miezd v sektore podliehajúci odkladom odvodov zamestnávateľa	22
Graf 10: Počet firiem podľa počtu mesiacov, za ktoré čerpali odklady ku koncu roka 2021	22
Graf 11: Objem odložených a splácaných odvodov (tis. eur) a prísnosť opatrení (OSI v %, p.o.)	23

Zhrnutie

Národný program reforiem Slovenskej republiky 2022 (NPR) popisuje reformné snaženie vlády SR v kľúčových štrukturálnych oblastiach. Jeho cieľom je poskytnúť komplexný prehľad o realizovaných a plánovaných opatreniach, ktorými SR reaguje na špecifické odporúčania Rady Európskej únie pre Slovensko (CSR), a to bez ohľadu na zdroj financovania týchto reforiem a súvisiacich investícií¹. NPR po novom slúži aj ako nástroj na komunikáciu plnenia cieľov Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj (Agenda 2030) a Európskeho piliera sociálnych práv (EPSP), ktoré tak nahrádzajú v uplynulej dekáde nosnú stratégiu Európa 2020.

Vyšší ekonomický rast a zrýchlenie konvergenčného procesu je cieľom hospodárskej politiky, no celospoločenským cieľom je zvyšovanie blahobytu obyvateľov. Komplexný prístup identifikácie štrukturálnych priorít tak zohľadňuje nielen ekonomický rozmer vyjadrený rastom HDP, ale berie do úvahy aj ďalšie aspekty kvality života. Z hľadiska ekonomického rastu sú tromi najväčšími výzvami Slovenska vzdelávanie, trh práce a alokačná efektívnosť daná efektívnosťou verejnej správy a inovačným potenciálom krajiny. Z pohľadu kvality života ide o bývanie, zdravie a opäť o vzdelávanie a zručnosti. Identifikované štrukturálne výzvy sú do významnej miery adresované opatreniami v ambicióznom Pláne obnovy a odolnosti SR (POO), ktorého úspešná implementácia bude v najbližších rokoch kľúčová pre opätovné zrýchlenie konvergenencie Slovenska a zlepšenie kvality života obyvateľov.

Od nástupu pandémie sa očakáva ďalšie zvýraznenie identifikovaných výziev najmä vo vzdelávaní a zdravotníctve. Dlhodobý vplyv pandémie bude mať veľmi pravdepodobne nepriaznivý dopad najmä na výsledky vo vzdelávaní. Dôvodom je nadpriemerne dlhé zatvorenie škôl a slabšia flexibilita vzdelávacieho systému prejsť na iné ako prezenčné formy vzdelávania. Pod enormným tlakom počas pandémie sa nedostatok personálu a slabá infraštruktúra v zdravotníctve ukázali ako slabé miesta zdravotníckeho systému a vizualizovali, že náš systém nie je dostatočne odolný v krízových situáciách. Z dôvodu uplatňovania protipandemických opatrení sa zhoršila dostupnosť zdravotná starostlivosť, vrátane preventívnej starostlivosti. Dopady pandémie vytvárajú tlak na verejné financie a sťažujú realizáciu dôležitých výdavkových štrukturálnych opatrení, ktoré nie je možné financovať z fondov EÚ², či POO.

Viacere štrukturálne výzvy ovplyvní aj ozbrojený konflikt na Ukrajine. Veľkosť dopadu bude v mnohých prípadoch závisieť od intenzity a dĺžky trvania konfliktu. Konflikt zvýrazní potrebu zrýchlenej implementácie opatrení adresujúcich výzvy zelenej transformácie, ktorá má potenciál zohrať dôležitú úlohu pri riešení problému energetickej závislosti od Ruska, osobitne v prípade plynu. Ďalšia akcelerácia rastu už pred vojnou vysokej inflácie zintenzívni potrebu opatrení na zmiernenie jej negatívnych dopadov. Na dopady bezprecedentnej migračnej krízy bude potrebné reagovať naprieč viacerými oblasťami štrukturálnych politík. Z hľadiska integrácie ľudí utekajúcich z Ukrajiny bude napríklad dôležité sflexibilnenie podmienok prístupu na trh práce, posilnenie riešenia bytovej politiky, integrácia do systému verejného zdravotného poistenia, či úspešné začlenenie detí do vyučovacieho procesu.

Priorita vlády je návrat ku zdravým verejným financiám pri rešpektovaní európskych aj národných rozpočtových pravidiel. Dlhodobá udržateľnosť verejných financií Slovenskej republiky patrí medzi jednu z najslabších v rámci krajín Európskej únie (EÚ). Tento nežiaduci stav má pomôcť zvrátiť najmä pripravovaná reforma I. dôchodkového piliera, ktorá opätovne naviaže dôchodkový vek na rast strednej

¹ T. j. bez ohľadu na to či ide o opatrenia realizované prostredníctvom politiky súdržnosti, z prostriedkov POO alebo zo zdrojov štátneho rozpočtu.

² Podľa legislatívy EÚ bol na programové obdobie 2021 – 2027 zavedený pojem „fondy EÚ za oblasť politiky súdržnosti“. Vo vzťahu k programovému obdobiu 2014 – 2020 sa používal pojem „európske a štrukturálne investičné fondy“. Pre zjednotenie a prehľadnosť pojmov je v celom dokumente používaný pojem fondy EÚ.

dĺžky života. Rovnaký cieľ sleduje aj implementácia limitu verejných výdavkov od roku 2023. Kvalitu verejných financií súčasne posilnili schválené zmeny zamerané na prioritizovanie investícií a ich priebežný monitoring. Novela dlhovej brzdy by mala priniesť stabilizáciu a znižovanie zadĺženia formou prísnejších sankcií, ale aj vytvoriť priestor pre efektívne narábanie s likviditou prechodom na ukazovateľ čistého dlhu. Zvyšovanie efektívnosti výberu daní i naďalej zostáva dlhodobou prioritou vlády v daňovej politike. K ďalšiemu zníženiu daňovej medzery na DPH by malo prispieť plánované zavedenie povinnosti online zasielania údajov z faktúr finančnej správe.

Vzdelávací systém na Slovensku potrebuje výrazne zlepšiť výstupy naprieč všetkými úrovňami. Hlavnými výzvami zostáva naďalej zlepšovanie inkluzívneho prístupu, najmä implementácia povinného predprimárneho vzdelávania a rozšírenie zaškolenosti cestou právneho nároku postupne pre deti už od 3 rokov. Kurikulárna reforma vzdelávania postupne pretransformuje obsah vzdelávania s dôrazom rozvoja potrebných zručností, vrátane digitálnych. Sprevádzaná bude zmenami v príprave a profesijnom vzdelávaní učiteľov³, učebnicovou reformou a mentoringovou podporou pri zavádzaní nového kurikula v rámci novovytvorených regionálnych centier. Zlepšenie v oblasti vysokoškolského vzdelávania by mali priniesť nové akreditačné štandardy pre vnútorné systémy zabezpečovania kvality, reforma vnútorného riadenia škôl a zmena financovania podporujúca výkony vo vedeckej a tvorivej činnosti.

Rastúca produktivita, ktorá je výsledkom zavádzania inovácií, je jedným z nevyhnutných predpokladov pre dlhodobu udržateľný ekonomický rast. Na Slovensku doteraz absentovala systematická nadrezortná koordinácia aktivít v oblasti výskumu a vývoja a motivácie pre efektívne prepojenie výskumu vo verejnom a súkromnom sektore boli nedostatočné. Opatrenia z POO cielia zvýšenie celkových investícií do výskumu a vývoja vrátane podnetov pre zvýšenie výdavkov súkromného sektora. Profesionalizuje sa nadrezortná koordinácia výskumu a vývoja a hodnotenie projektov financovaných z verejných zdrojov. Verejné politiky na zvyšovanie produktivity budú zamerané na podporu digitalizácie dobudovaním infraštruktúry v oblastiach nepokrytých trhom, zlepšovanie digitálnych zručností, vybudovanie efektívnej elektronickej verejnej správy poskytujúcej kvalitné služby orientované na občana a podnikateľa. Digitalizácia bude prebiehať aj v oblasti zdravotníctva, školstva, súdnictva, stavebných konaní, činnosti sociálnej poisťovne, boju proti korupcii a bezpečnosti obyvateľstva.

Napriek nízkej zamestnanosti matiek s malými deťmi a nízko-vzdelaných dosiahla miera zamestnanosti na Slovensku priemer EÚ. Slovensko potrebuje riešiť problém odlivu mozgov, ktorý ohrozuje dlhodobú konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky pre nedostatok vysokokvalifikovaných pracovníkov. S cieľom zvýšiť príliv vysokokvalifikovanej pracovnej sily sa preto pripravuje zjednodušenie procesov v rámci pobytovej a pracovnej legislatívy. Vznik centier excelentnosti podporí prepojenie odborného vzdelávania a trhu práce. V oblasti sociálnych politík pokračujú aktivity pre integráciu rómskych komunit v oblasti vzdelávania, zdravia, bývania a zamestnanosti. Pripravovaná dôchodková reforma prinesie významné zmeny aj nad rámec zlepšenia udržateľnosti. Pôjde najmä o zvýšenie adekvátnosti dôchodkov z II. piliera vďaka zavedeniu predvolenej investičnej stratégie na báze životného cyklu a zlepšenie poskytovania informácií o aktuálnych a očakávaných budúcich dôchodkových nárokoch zo všetkých troch pilierov.

Oblasť bývania patrí medzi najväčšie výzvy z hľadiska kvality života na Slovensku. Nízka fyzická dostupnosť bývania je okrem iného spôsobená najmä regulačnými bariérami, ktoré limitujú ponuku nehnuteľností. Dostupné bývanie v centrách ekonomickej aktivity má potenciál pozitívne ovplyvniť nielen

³ Pojem „učitelia“ v celom dokumente predstavuje pedagogických a odborných zamestnancov.

kvalitu života, ale aj podporiť mobilitu pracovnej sily. Prijatie Bytovej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 spolu s akčným plánom má za cieľ zlepšiť fyzickú a cenovú dostupnosť bývania na Slovensku a jeho kvalitu. Nový zákon o výstavbe a zákon o územnom plánovaní zefektívni stavebný proces a podporí zvýšenie celkovej úrovne bytovej výstavby.

Podnikateľské prostredie pozitívne ovplyvní znižovanie administratívnej záťaže a odstraňovanie neefektívnych regulácií. Prijatím mechanizmu one-in-two-out sa za každé zvýšenie nákladov podnikateľského prostredia znížia náklady podnikateľského prostredia aspoň v dvojnásobnej výške. Administratívna záťaž bude postupne znižovaná aj vďaka ďalším antibyrokratickým balíčkom. Vyššiu transparentnosť podnikateľského prostredia prinesie reforma verejného obstarávania. Boj proti praniu špinavých peňazí podporí nový zákon o zaistení majetku. Reforma súdnictva, súdnej mapy a špecializácia súdov prinesú rýchlejšie konania a vyššiu dôveru v súdny systém.

Nosnou reformou zdravotníctva bude optimalizácia siete nemocníc. Jej cieľom je vytvoriť modernú, dostupnú a efektívnu sieť, ktorá zabezpečí kvalitnú zdravotnú starostlivosť. Zvýši sa dostupnosť záchrannej zdravotnej služby, ktorá bude nadväzovať na potreby novej nemocničnej siete. Zlepší sa primárna starostlivosť, ktorá má byť základným integračným bodom zdravotnej starostlivosti o pacienta. Tiež sa posilní boj proti rakovine prostredníctvom lepšej koordinácie a skríningu v oblasti onkologickej starostlivosti. Špeciálna pozornosť sa bude venovať reforme starostlivosti o duševné zdravie, pričom sa zlepší dostupnosť moderných vzdelávacích programov pre poskytovateľov tejto starostlivosti a zároveň sa budú modernizovať skríningové a diagnostické metódy a liečebné postupy. V oblasti dlhodobej a paliatívnej starostlivosti sa bude dôraz klásť najmä na kvalitu, dostupnosť a koordináciu služieb. Zintegruje sa zdravotná a sociálna dlhodobá starostlivosť a zlepší dohľad nad poskytovanými službami. Zároveň sa vyhlásia výzvy na rekonštrukciu a rozširovanie kapacít pobytovej, komunitnej či domácej starostlivosti s dôrazom na deinštitucionalizáciu služieb.

Hlavnými výzvami v oblasti zelenej transformácie je zlepšenie kvality ovzdušia, podpora obnoviteľných zdrojov energie (OZE) a obehového hospodárstva, dekarbonizácia priemyslu, znižovanie energetickej spotreby a implementácia adaptačných opatrení na zmenu klímy, vrátane ochrany a obnovy ekosystémov. Reformy pravidiel v oblasti elektroenergetiky a podpory OZE prispejú k ďalšiemu zvyšovaniu podielu OZE v energetickom mixe SR. Opatrenia na dekarbonizáciu priemyslu povedú k nižším emisiám skleníkových plynov, menším stratám energií a zavedú používanie inovatívnych environmentálnych technológií do priemyselnej výroby. Pozitívny dopad na emisie skleníkových plynov a kvalitu prinesú tiež investície do ekologickej dopravy (najmä železnice a cyklodoprava) a podpora rozvoja infraštruktúry pre dopravné prostriedky na alternatívny pohon. S cieľom zlepšiť energetickú hospodárnosť sa bude investovať do obnovy verejných a súkromných budov. Zlepšenie hospodárenia s vodou v krajine, dôslednejšia ochrana existujúcich krajinných štruktúr a rozširovanie bezzásahových častí národných parkov a iných chránených území zvýši dlhodobú odolnosť ekosystémov v krajine aj voči dôsledkom zmeny klímy.

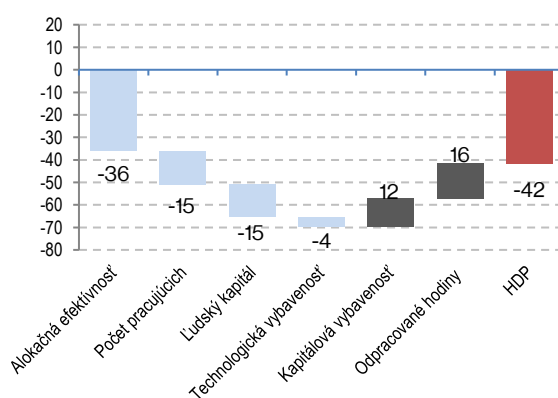
1 Identifikácia výziev slovenskej ekonomiky

1.1 Výzvy v štrukturálnych politikách (národný pohľad)

Slovensko spomalilo tempo konvergenencie k najvyspelejšim krajinám EÚ. Za uplynulú dekádu sa Slovensko priblížilo európskemu priemeru o 8 až 10 percentuálnych bodov (p.b.). Pre porovnanie v období rokov 2000-2010 sa Slovensko priblížilo európskemu priemeru o 23 p.b. Hoci sa konvergenca úplne nezastavila, naďalej platí, že Slovensko výrazne spomalilo ekonomický rast. Bez štrukturálnych reforiem bude klesať ďalej a Slovensko môže uviaznuť v pasci stredného príjmu.

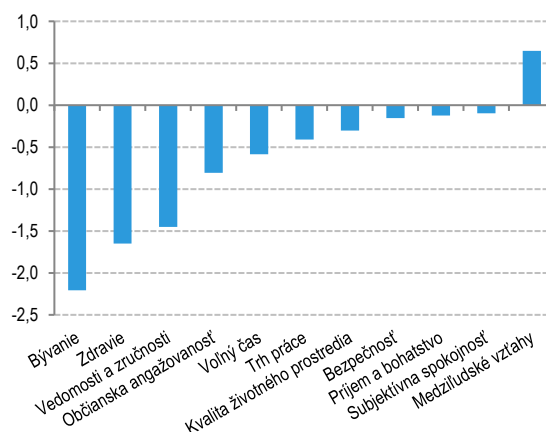
Tri najväčšie výzvy pre ekonomickú konvergenciu Slovenska sú alokačná efektívnosť⁴, trh práce a vzdelávanie. Riešenie týchto výziev založené na dôkazoch zrýchľuje ekonomický rast, ktorý má potenciál zlepšiť fiškálnu a sociálnu udržateľnosť a viaceré aspekty kvality života. Navyše, vytvára zdroje na financovanie výdavkových priorít v oblastiach kvality života, kde Slovensko vážne zaostáva za ostatnými krajinami Európy⁵.

Graf 1: Zdroje ekonomického zaostávania Slovenska voči Nemecku (HDP obyvateľa Nemecka = 100)

Zdroj: prepočet FP

Graf 2: Medzinárodné porovnanie Slovenska v kvalite života

Zdroj: OECD, prepočet IFP

Poznámka: ľavá os zobrazuje štandardné odchýlky od priemeru pre jednotlivé oblasti kvality života (stĺpce predstavujú priemer ukazovateľov v danej oblasti).

Zlepšenie v alokačnej efektívnosti má najvyšší potenciál zvýšiť ekonomický rast Slovenska. Existujúce zdroje, práca a kapitál (či už ľudský alebo fyzický) sa nevyužívajú na mieste, kde môžu prinášať najvyššiu pridanú hodnotu a teda aj odmenu vo forme mzdy alebo zisku. Efektívnosť využívania zdrojov v ekonomike do veľkej miery určujú najmä „pravidlá hry“, t.z. kvalita inštitúcií v širšom ponímaní. Na Slovensku stále prevláda nízka vymožitelnosť vlastníckych práv, vysoké regulačné bariéry pre podnikateľov, nízka mobilita pracovnej sily medzi zamestnávateľmi a medzi regiónmi, neefektívnosť verejného sektora

⁴ Alokačná efektívnosť (efektívnosť alokácie výrobných faktorov) popisuje, nakoľko využívame ľudí, stroje, zariadenia na tie činnosti, v ktorých sú najproduktívnejšie. Nejde iba o efektívnu alokáciu verejných zdrojov, ale zdrojov v celej ekonomike. Spolu s tzv. technologickou vybavenosťou sú súčasťou celkovej produktivity faktorov.

⁵ Táto časť do významnej miery čerpá z materiálu Inštitútu finančnej politiky „Reformný kompas“, v súčasnosti v recenznom konaní. Ekonomické zaostávanie je definované metódou rozvojového účtovníctva na základe odbornej literatúry (Hsieh – Klenow (2010), Kúšik a Lábaj (2012) a Dujava (2017)).

a všeobecne nízka dôvera vo verejné inštitúcie. Problémom pre využívanie zdrojov je aj rozdrobenosť samospráv, rozdrobenosť vlastníctva pôdy a veľmi nízka efektívnosť sektora služieb⁶.

Kľúčom k rastu ekonomiky v 21. storočí sú ľudia. Na Slovensku pracuje málo ľudí, čo znižuje ekonomickú výkonnosť krajiny aj kvalitu života ľudí. Nízka domáca zamestnanosť⁷ vysvetľuje veľkú časť ekonomického zaostávania krajiny oproti Nemecku. To platí napriek rekordným výsledkom na trhu práce do nástupu pandémie a v súčasnosti stále pozitívnej demografii, keďže podiel ľudí v dôchodkovom veku je zatiaľ jeden z najnižších v EÚ. Napriek poklesu v posledných rokoch zostáva stále výzvou aj vysoká miera dlhodobej nezamestnanosti, ale aj slabé výsledky na trhu práce ľudí z marginalizovaných rómskych komunít (MRK), nízky podiel pracujúcich matiek s malými deťmi a ľudí vo veku 60 až 69 rokov⁸. Nízka miera domácej zamestnanosti vedie k nízkym príjmom domácností, a teda aj k nízkemu materiálnemu bohatstvu a k nízkym verejným príjmom z daní. Na druhej strane, počet hodín práce na pracujúceho je na Slovensku vysoký aj v dôsledku nízkeho využívania krátkych pracovných úväzkov vhodných pre skupiny so slabou účasťou na trhu práce ako matky s malými deťmi a ľudia v dôchodkovom veku.

Rozvíjanie a efektívne zhodnocovanie ľudského kapitálu sú nevyhnutnou súčasťou udržateľného rastu. Nedostatočný rozvoj ľudského kapitálu spôsobuje ďalšie zaostávanie. Vzdelávací systém je poznačený slabou inklúziou, ktorá začína už nízkou zaškolenosťou v škôlkach. Školy nedokážu vyrovnať rozdiely v pripravenosti pri nástupe na primárne vzdelávanie a systém nie je orientovaný na vzdelávacie výstupy, ako gramotnosti a celoživotné zručnosti. Vysoké školy strácajú na atraktivnosti, čo sa prejavuje odchodom vysokého podielu domácich študentov na vysoké školy v zahraničí. Málo flexibilný systém celoživotného vzdelávania a chýbajúce kvalitné kariérové poradenstvo ústia do slabšej účasti dospelých na ďalšom vzdelávaní po vstupe na trh práce.

Vyšší ekonomický rast a zrýchlenie konvergenčného procesu je cieľom hospodárskej politiky, no celospoločenským cieľom je zvyšovanie blahobytu obyvateľov. Trvalo vyšší udržateľný rast HDP a kvalita života nie sú protichodné ciele. Práve naopak, úzko spolu súvisia a to obojsmerne. Mnohé investície do vyššej kvality života si nutne vyžadujú verejné zdroje, ktoré je možné alokovať z vyššieho rastu. Spätné, vyššia kvalita života stimuluje produktivitu a ďalší rast ekonomiky⁹.

Cez medzinárodné porovnanie¹⁰ identifikujeme najväčšie výzvy pre kvalitu života na Slovensku, a to bývanie, zdravie a vzdelávanie. V nich Slovensko zároveň dosahuje najväčšie nerovnosti, čo podčiarkuje význam inklúzie v týchto sektorálnych politikách. Všetky výzvy však súvisia so vzdelávaním – vyššie a kvalitnejšie vzdelanie je spojené s lepším zdravím, lepším uplatnením na trhu práce a s tým spojeným príjmom, ktorý umožní prístup ku kvalitnému bývaniu¹¹. Vzdelávanie je univerzálny verejný statok, ktorý má presah do takmer všetkých sfér sociálneho a ekonomického života. V porovnaní s inými verejnými politikami má vyššie dlhodobé výnosy a je nevyhnutnosťou pre rozvoj inovácií. Pomáha pri adaptácii na megatrendy

⁶V tomto kontexte je možné uviesť potenciálny vplyv daňového zaťaženia na ekonomickú aktivitu. V poslednej dekáde daňové zaťaženie na Slovensku rástlo najrýchlejším tempom spomedzi EÚ krajín. Napriek tomuto trendu je stále svojou úrovňou pod priemerom. Medzinárodné odporúčania sú v rovine zmeny daňového mixu v prospech majetkových a zelených daní, ktoré sú menej škodlivé pre ekonomickú aktivitu ako dane z práce (viď napr.: [Heady a kol. 2009](#); [IMF 2012](#); [IMF 2015](#)).

⁷Meraná ukazovateľom miera zamestnanosti ESA – domáci koncept (viď Príloha č. 1)

⁸Čo je do istej miery dané aj objektívnym faktom, že na Slovensku je očakávaná dĺžka dožitia vo veku 65 rokov stále jedna z najnižších v EÚ.

⁹Aktuálnym merateľným príkladom je vplyv pandémie na ekonomický rast ([OECD týždenný sledovač ekonomickej aktivity](#)). Zdravie obyvateľstva vo všeobecnosti má preukázateľný [vplyv na ekonomický rast](#), pričom výsledkové indikátory zdravia sú do veľkej miery ovplyvnené [vzdelaním a kvalitou životného prostredia](#).

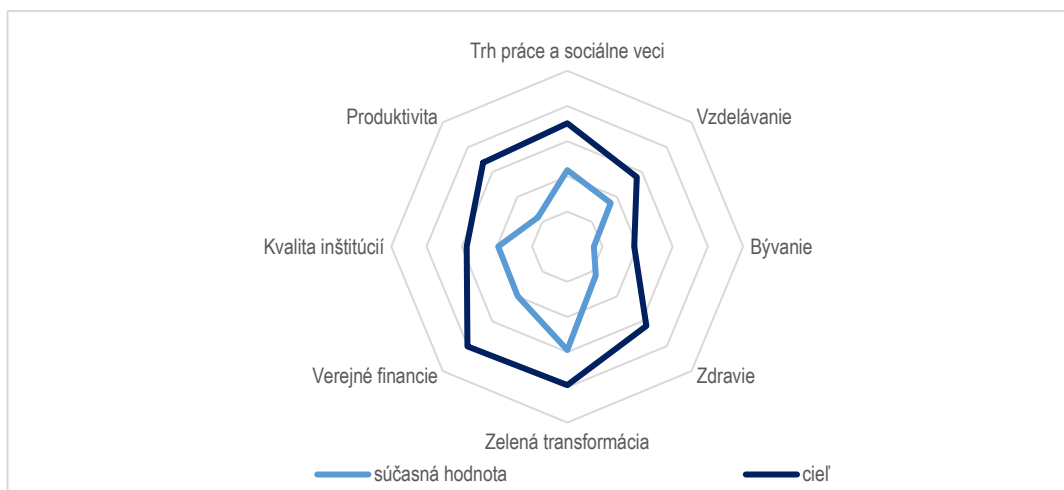
¹⁰Hlavné ukazovatele sú prebrané z publikácie [OECD „How is life? 2020“](#).

¹¹Problém bývania na Slovensku však nie je zúžený na nedostupnosť bývania pre nízkopríjmové skupiny. Vysoký podiel osobného vlastníctva bráni dostatočnej mobilite na trhu práce a tak prispieva k zníženej alokačnej efektívnosti. Zároveň platí, že nedostatok bytov sa prejavuje rýchlym rastom cien najmä v mestských aglomeráciách, a tak znižuje cenovú dostupnosť pre širšie skupiny obyvateľstva.

automatizácie či starnutia obyvateľstva, ale aj pri budovaní kvalitných verejných inštitúcií a zvyšovaní inkluzívnosti rastu.

Identifikácia troch najväčších výziev v ekonomike ako v kvalite života je doplnená analýzou megatrendov v oblasti demografie, automatizácie a digitalizácie, a zelenej transformácie. Aktuálne použitý modelovací rámec pre analýzu ekonomickej výkonnosti má svoje limitácie a okrem kvality života takisto nevie zachytiť megatrendy, ktoré ovplyvnia budúci vývoj¹². Ide najmä o demografické vplyvy, zmeny klímy a vplyvy automatizácie a digitalizácie. Z pohľadu demografie sú v prípade Slovenska obzvlášť dôležité dva trendy: efekt starnutia, keďže Slovensko bude jednou z najrýchlejšie starnúcich krajín v Európe, a efekt migrácie talentov, vzhľadom na výrazný a nekompenzovaný „odliv mozgov“ z krajiny. Globálne úsilie zvrátiť dopady zmeny klímy sa týka zelenej transformácie, ako napríklad opatrenia na dekarbonizáciu a na zmiernenie dopadov ľudskej aktivity na životné prostredie. Digitálna transformácia ekonomiky prináša na jednej strane výzvy z pohľadu vplyvov automatizácie na zamestnanosť a ľudský kapitál, keďže Slovensko má jeden z najväčších podielov zamestnaní ohrozených automatizáciou a podpriemernú úroveň digitálnych zručností. Na druhej strane automatizácia a digitalizácia prinášajú príležitosti pre efektívnejšiu alokáciu zdrojov, inovácie a zlepšenie technologickej a kapitálovej vybavenosti ekonomiky vedúce k vyššej produktivite.

Graf 3: Reformný kompas: Vzdialenosť od cieľov stanovených pre rok 2030 a od najlepšieho výkonu podľa jednotlivých oblastí

Zdroj: prepočty IFP

Poznámka: Ciele a posledná dostupná hodnota indikátora sú normované ako podiel vzdialenosti hodnoty/cieľa od minima a rozdiel medzi minimom a maximom a následne priemerované za oblasť. Jednoducho povedané, graf 3 ukazuje kde sme „na ceste“ medzi najhoršími a najlepšími v danej oblasti a koľko vieme ešte prejsť, ak sa budeme ponáhľať. Okraje grafu prezentujú európske krajiny s najlepšimi výsledkami v jednotlivých oblastiach. Použité indikátory spolu s historickými hodnotami a hodnotami napočítaných cieľov sa nachádzajú v prílohe dokumentu ako aj ich podmnožinách pri relevantných kapitolách.

Agregovanú informáciu o realistickom a zároveň ambicióznom zlepšení v štrukturálnych výzvach prináša tzv. Reformný kompas. Reformný kompas sumarizuje vzdialenosť medzi súčasnou hodnotou a stanovenými cieľmi vo výsledkových indikátoroch v ôsmich kľúčových oblastiach identifikovaných ako TOP štrukturálne výzvy pre Slovensko¹³. Do roku 2030 by reformné úsilie mohlo realisticky priniesť najviac ovocia

¹² Metóda rozvojového účtovníctva. Detailnejší popis sa nachádza v pripravovanom dokumente Inštitútu finančnej politiky „Reformný kompas“, ktorý je v súčasnosti v recenznom konaní. V tejto fáze pracujeme so statickým modelom, ktorý umožňuje gap analýzu. V budúcnosti sa model upraví o dynamické efekty, ako napríklad vplyv demografie.

¹³ Metodika stanovovania cieľov je v prípade zaostávania Slovenska založená na princípe dobiehania priemeru EÚ tempom piatich najviac sa zlepšujúcich krajín v poslednej dekáde, pričom priemer EÚ je extrapolovaný do roku 2030 podľa doterajšieho vývoja za poslednú dekádu. V prípade

v oblasti produktivity (digitalizácia a inovácie) a dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Kvalita života obyvateľov by sa najviac zlepšila v oblasti zdravia. Miernejší progres by bol zaznamenaný v ostatných oblastiach. Do roku 2030 nami navrhovaná metodika implikuje najmenší priestor pre progres v oblasti kvality inštitúcií týkajúcich sa „pravidiel hry“ ako korupcia a dôvera vo vymožitelnosť práva. Napriek ambicióznemu a realistickému posunu v identifikovaných oblastiach Slovensko bude i pri splnení cieľov naďalej zaostávať za najlepšími krajinami.

Od nástupu pandémie očakávame ďalšie zvýraznenie identifikovaných výziev najmä vo vzdelávaní a zdravotníctve. Dlhodobý vplyv pandémie bude s veľkou pravdepodobnosťou mať nepriaznivé dopady najmä na výsledky vo vzdelávaní ďalším prehĺbovaním rozdielov podľa socio-ekonomického zázemia¹⁴. Dôvodom je nadpriemerne dlhé zatvorenie škôl a slabá flexibilita vzdelávacieho systému prejsť na iné ako prezenčné formy vzdelávania¹⁵. Nedostatok personálu a slabá infraštruktúra v zdravotníctve pod enormným tlakom počas pandémie prehĺbili slabú dostupnosť už v zaostávajúcej preventívnej starostlivosti¹⁶. Dopady pandémie vytvárajú tlak na verejné financie a sťažujú realizáciu dôležitých výdavkových štrukturálnych opatrení, ktoré nie je možné financovať z fondov EÚ. Ide najmä o potrebné navyšovanie plátov v školstve a personálnych kapacít v zdravotníctve.

Viaceré štrukturálne výzvy ovplyvní aj ozbrojený konflikt na Ukrajine. Veľkosť dopadu bude v mnohých prípadoch závisieť od intenzity a dĺžky trvania konfliktu. Isté je, že ozbrojený konflikt na Ukrajine zvýrazní potrebu zrýchlenej implementácie opatrení na adresovanie výziev zelenej transformácie. Ide najmä o oblasti energetickej efektívnosti, udržateľnej dopravy, OZE, či cieleného výskumu¹⁷, teda o oblasti zohrávajúce kľúčovú rolu pri adresovaní nášho problému energetickej závislosti od Ruska, osobitne v prípade plynu. Ďalšie akcelerácia rastu už pred vojnou vysokej inflácie zintenzívni potrebu opatrení na zmiernenie jej negatívnych dopadov. Špeciálne v prípade zraniteľných nízkopříjmových domácností, ktoré sú prudkým zvyšovaním cien energií a potravín zasiahnuté najviac. Dopady bezprecedentnej migračnej krízy vyvolanej vojnou je potrebné adresovať naprieč viacerými oblastami štrukturálnych politík. Kľúčovým bude nie len počet osôb, ktoré pred vojnou utečú na Slovensko, ale najmä to, koľko z nich sa rozhodne u nás zostať a aká časť utečencov bude cez Slovensko len tranzitovať do ďalších krajín. S predĺžovaním konfliktu rastie aj pravdepodobnosť, že časť osôb, ktoré k nám pred vojnou ušli, zostane na Slovensku dlhšie obdobie, a to aj po skončení konfliktu. Pre ich plnú integráciu bude dôležité sflexibilnenie podmienok prístupu na trh práce. Výzvou bude integrácia detí v školách s iným materinským jazykom ako vyučujúci jazyk školy, ktorú sa rozhodnú navštevovať. Dôležité bude posilniť riešenie bytovej politiky, a to tak celkovú dostupnosť bývania v centrách ekonomickej aktivity, ako aj špecifickú oblasť nájomného bývania s regulovaným nájomom.

Identifikáciou výziev na základe zaostávania v ekonomickej výkonnosti a v kvalite života dostávame vysokú mieru zhody s prioritami pomenovanými v CSR. Nedostatkou použitého kvantitatívneho prístupu určovania národných výziev je slabšie zachytenie vplyvu nerovností na celkový blahobyt obyvateľstva. Politiky na zmierňovanie nerovností a to nielen v sociálnej oblasti, ale aj v regionálnych rozdieloch, nerovnostiach medzi mužmi a ženami a najmä v súvislosti s vylúčenými komunitami tak nie sú postavené

lepšieho postavenia Slovenska v porovnaní s priemerom EÚ ide o udržiavanie pozície pri extrapolácii vývoja priemeru EÚ. Výnimkami v tomto automate sú vládou, prípadne Národnou radou Slovenskej republiky, schválené národné ciele pre rok 2030. Ide napr. o zamestnanosť, a indikátory, ktoré majú definované ciele bez potreby porovnávania (verejné financie). Použitie tempa rastu piatich najviac sa zlepšujúcich krajín predstavuje realistický scenár bez potreby definovania konkrétnych opatrení na dosiahnutie cieľa. Skúsenosť skupiny týchto krajín v ďalšom kroku môže ponúknuť inšpiráciu pre konkrétne opatrenia a reformy. Viac v prílohe č. 1.

¹⁴ Prvé štúdie naznačujú významný efekt práve na deti z nízkopříjmových rodín (napr. [tu](#) a [tu](#)).

¹⁵ Medzinárodné porovnanie ohľadom reakcií na pandémiu vrátane dĺžky zatvorenia škôl do mája 2021 podľa stupňov vzdelania sú v Tabuľke A1 v OECD publikácii „[The State of Global Education: 18 months into the Pandemic](#)“.

¹⁶ Napríklad, v roku 2020 poklesol počet onkologických diagnostických vyšetrení v porovnaní s rokom 2019 približne o pätinu ([Národný onkologický ústav](#)). Podiel ľudí, ktorí sa zdržali návštevy u lekára narástol z 2,7 na 23 % v prvých 12 mesiacoch pandémie ([„Zdravotný profil krajiny 2021“](#)).

¹⁷ Napr. v oblasti alternatívnych palív.

ako samostatné štrukturálne výzvy. Napriek tomu v jednotlivých prípadoch štrukturálnych výziev sú otázky nerovností ich neoddeliteľnou súčasťou. Obdobne ako v prípade nerovností dokáže tento prístup slabšie zachytiť priority pri prierezočných témach (zelená a digitálna transformácia), ale aj v dynamicky sa vyvíjajúcich oblastiach megatrendov, čo však bolo dodatočne zohľadnené pri finálnom vymedzení top prioritných oblastí a následne hlavných ukazovateľov (viď vyššie). Na druhej strane, vďaka zohľadneniu rozmeru kvality života pri identifikácii výziev vystupuje v národnom prístupe do popredia oblasť bývania, a to nielen v špecifickom kontexte sociálneho bývania spomenutého v rámci CSR, ale ako plnohodnotná štrukturálna výzva, ktorú je potrebné adresovať komplexnejšie.

1.2 Reakcia Plánu obnovy a odolnosti SR na CSR

Štrukturálne výzvy sú do významnej miery adresované v ambicióznom POO¹⁸. POO bol vytvorený na základe reformného dokumentu Moderné a úspešné Slovensko¹⁹, ktoré reagovalo na špecifické odporúčania Európskej komisie (EK). V piatich oblastiach POO²⁰ sa Slovensko zaviazalo realizovať takmer dve stovky reforiem a investícií do roku 2026 a tak naštartovať zrýchlenie konvergencie Slovenska a zlepšiť kvalitu života obyvateľov. Viaceré oblasti, ktoré nie sú pokryté v POO, ale si vyžadujú významné reformy aj na základe špecifických odporúčaní EK, prípadne pokračovanie už v naštartovaných reformách a investíciách, sú predmetom pripravovanej Partnerskej dohody a budú spolufinancované z európskych zdrojov²¹. Bez ohľadu na zvolený zdroj identifikovaných výziev, pomenované výzvy synergicky nastavujú smerovanie reformného úsilia, avšak najvýznamnejším faktorom úspechu bude kvalitná implementácia.

1.3 Výzvy v dosahovaní cieľov dlhodobého rozvoja – Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj

Agenda 2030 prijatá členskými štátmi OSN predstavuje koordinované celosvetové úsilie pre monitorovanie ekonomického rozvoja s ohľadom na dlhodobú udržateľnosť. Agenda definuje 17 oblastí udržateľného rozvoja a 169 merateľných cieľov s dôrazom na spravodlivú distribúciu ekonomickej prosperity vrátane budúcich generácií. Slovensko pristúpilo k implementácii Agendy 2030 v marci 2016²².

Ciele udržateľného rozvoja dopĺňajú identifikované národné výzvy zdôraznením environmentálnej a sociálnej udržateľnosti ďalšieho rozvoja. Dve tretiny zvolených ukazovateľov pre národné monitorovanie pokroku v reformách v predchádzajúcej časti sú obsiahnuté v sledovaných ukazovateľoch udržateľného rastu, a tým čiastočne reflektujú odpočet dosiahnutých výsledkov z pohľadu Agendy 2030²³.

Slovensko v súčasnosti vykazuje mierny pokrok vo väčšine oblastí, cieľ „Zníženie nerovností“ je dosiahnutý. Existujúce metodiky odpočtu cieľov udržateľného rozvoja (SDG) sa líšia v prístupe a to najmä vo výbere indikátorov a v určovaní ich kvantitatívnych cieľov, čo vplýva na výsledok. Podľa publikácie „Európska správa o udržateľnom rozvoji 2021“²⁴ je Slovensko na 18. pozícii z 34 európskych krajín

¹⁸ Významné adresovanie výziev pomenovaných v cieľoch udržateľného rozvoja z rokov 2019 a 2020 v POO je konštatované aj zo strany Európskej komisie, viď: [Pracovný dokument útvarov Komisie: Analýza plánu obnovy a odolnosti Slovenska](#)

¹⁹ [Moderné a úspešné Slovensko](#)

²⁰ Ide o oblasti Zelená ekonomika, Kvalitné vzdelávanie, Veda, výskum, inovácie, Lepšie zdravie, Efektívna verejná správa a digitalizácia. Príslušné materiály a odpočítavanie POO sú verejnosti dostupné na [planobnovy.sk](#).

²¹ Ide napríklad o dôležitú oblasť vzdelávania dospelých (celoživotné vzdelávanie) a aktívne politiky na trhu práce.

²² <https://www.mmr.gov.sk/sekcije/investicie/agenda-2030/index.html>

²³ [Ročný prieskum udržateľného rastu na rok 2022](#) odporúča sústreďovať odpočet v kontexte európskych politík na štyri prierezočné dimenzie: zelená transformácia, spravodlivosť, produktivita, a stabilita. Budúce monitorovanie progresu bude však závisieť od definovaného výberu sledovaných indikátorov v týchto kategóriách a jasného záväzku k cieľovým hodnotám na európskej alebo národnej úrovni.

²⁴ [Európska správa o udržateľnom rozvoji 2021](#) je jednou z viacerých monitorovacích správ pre odpočet progresu cieľov udržateľného rozvoja (Autorstvo patrí Sieti pre riešenia udržateľného rozvoja a Inštitútu pre environmentálnu politiku, audit vykonalo Spoločné výskumné centrum pri

v dosiahnutej úrovni. Závažnými výzvami sú oblasti „Žiaden hlad“ a „Ochrana klímy“, významnými výzvami sú ostatné oblasti s výnimkou „Života vo vode“. Negatívny vývoj Slovensko vykazuje v oblasti „Zodpovedná výroba a spotreba“, stagnáciu v „Žiadny hlad“ a „Ochrana klímy“.

Graf 4: Agenda 2030: 17 cieľov udržateľného rozvoja a odpočet Slovenska

Zdroj: Európska správa o udržiateľnom rozvoji 2021

1.4 Výzvy v dosahovaní cieľov Európskeho piliera sociálnych práv

Nástroje na identifikáciu a monitorovanie výziev v rámci európskeho semestra dopĺňa EPSP. Účelom EPSP je posilnenie uplatňovania práv občanov EÚ v troch rámcových kapitolách: i) rovnaké príležitosti a prístup na trh práce, ii) spravodlivé pracovné podmienky a iii) sociálna ochrana a začleňovanie, ktoré sú následne konkrétnejšie vymedzené v 20 základných zásad (tabuľka nižšie). Základ pre vznik EPSP boli položené na Bratislavskom samite počas slovenského predsedníctva v Rade EÚ²⁵.

Európsky pilier sociálnych práv – 20 zásad

Rovnaké príležitosti a prístup na trh práce	Spravodlivé pracovné podmienky	Sociálna ochrana a začleňovanie
1. Vzdelávanie, odborná príprava a celoživotné vzdelávanie 2. Rovnosť mužov a žien 3. Rovnaké príležitosti 4. Aktívna podpora zamestnanosti	5. Bezpečné a adaptabilné zamestnanie 6. Mzdy 7. Informácie o podmienkach zamestnania a ochrana v prípade prepustenia	11. Starostlivosť o deti a podpora detí 12. Sociálna ochrana 13. Dávky v nezamestnanosti 14. Minimálny príjem 15. Príjem v starobe a dôchodky

Európskej komisii). Metodika, interaktívna mapa a aj komplexná databáza sú verejne [dostupné](#). Výhodou tejto štúdie je, že sa uvažuje o dôkladne určených a konkrétnych kvantitatívnych cieľoch v roku 2030. [Eurostat](#) vo svojej [správe](#) odpočítuje dosiahnutú pozíciu v pomere k priemeru EÚ a progres bez kvantitatívnych cieľov. Vzhľadom na väčšiu zrozumiteľnosť a transparentnosť publikácie od Sieť pre riešenia udržateľného rozvoja a Inštitútu pre environmentálnu politiku prezentujeme ich odpočet. Interaktívna stránka Eurostatu pod názvom „[SDG a ja](#)“ popularizuje tému pre širokú verejnosť. V kontexte EÚ je počet ukazovateľov zúžených na približne 100.

²⁵ [European Pillar of Social Rights – booklet \(2017\)](#). V nadväznosti na [Bratislavskú deklaráciu zo 16. septembra 2016](#) prijal Európsky parlament v januári 2017 rezolúciu, v ktorej vyzval na vytvorenie silného EPSP. K samotnému schváleniu EPSP došlo na [Göteborgskom samite](#) venovanom téme sociálnej Európy v novembri 2017 – na základe návrhu predstavenom v apríli 2017 zo strany Európskej komisie.

8. Sociálny dialóg a zapojenie pracovníkov	16. Starostlivosť o zdravie
9. Rovnováha medzi pracovným a súkromným životom	17. Začleňovanie ľudí so zdravotným postihnutím
10. Zdravé, bezpečné a prispôsobené pracovné prostredie a ochrana údajov	18. Dlhodobá starostlivosť
	19. Bývanie a pomoc pre bezdomovcov
	20. Prístup k základným službám

Hlavné kvantitatívne ciele pre každú z troch sledovaných kapitol boli definované v rámci Akčného plánu na realizáciu EPSP²⁶. V Akčnom pláne na realizáciu EPSP Európska komisia stanovila 3 hlavné cieľové hodnoty EÚ, ktoré sa majú dosiahnuť do konca roku 2030. Tie boli následne pretavené do cieľov na národnej úrovni na základe návrhov jednotlivých členských štátov ohľadom ich príspevku k naplneniu celoeurópskeho záväzku²⁷.

Ciele Akčného plánu na realizáciu EPSP do roku 2030

	EÚ	SR	Súčasná hodnota
Rovnaké príležitosti a prístup na trh práce			
Účasť dospelých na vzdelávaní (% , 25-64 rokov)	60	50	42
Spravodlivé pracovné podmienky			
Miera zamestnanosti (% , 20-64 rokov)	78	76,5	74,6
Sociálna ochrana a začleňovanie			
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia	15 mil. (z toho 5 mil. detí)	70 tis.	744 tis.

Zdroj: Vymedzenie národných cieľov do roku 2030 v kontexte Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv, EUROSTAT

Najväčšou výzvou pre Slovensko v rámci EPSP patrí jednoznačne oblasť predprimárneho vzdelávania a zručností. Výrazne zaostávame aj vo vybraných ukazovateľoch trhu práce a zdravia. Naopak, v prípade príjmových nerovností a miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia patríme medzi krajiny s najlepšimi výsledkami v rámci EÚ.

V zaškolenosti detí do troch rokov dosahujeme najslabšie výsledky v rámci EÚ a podobne sme na to aj vo vekovej kategórii 3-5 ročných detí. Vysokokvalitné predprimárne vzdelávanie je pritom kľúčové pre rozvoj zručností detí a zlepšenie inkluzívnosti vzdelávacieho systému. Osobitný dôraz by mal byť kladený na posilnenie participácie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia²⁸. Nedostatočné kapacity predškolských zariadení (jasle aj materské školy) a s nimi úzko previazaná nízka zaškolenosť detí v predškolskom veku sa následne prelieva aj do vybraných ukazovateľov trhu práce, čo je najviac evidentné pri nízkej zamestnanosti žien-matiek vo veku 25 až 39 rokov. Neskorší vstup alebo návrat matiek na trh práce následne prehľbuje aj príjmovú medzeru medzi pohlaviami²⁹.

V účasti na vzdelávaní dospelých dosahujeme podobné hodnoty ako priemer EÚ, avšak v priemernom počte hodín vo vzdelávaní dospelých sme úplne na chvoste. Slovensko pritom patrí medzi krajiny s najväčším podielom pracovných miest ohrozených automatizáciou v rámci OECD a negatívne prvenstvo v rámci EÚ dosahujeme aj pri odborovom nesúlade. V oboch prípadoch ide o zásadné výzvy pre slovenský trh práce, ktorých dopady môžu byť zmiernené práve prostredníctvom funkčného vzdelávania dospelých³⁰. Nástroje celoživotného vzdelávania sú však dôležitým prvkom aj v rámci mixu opatrení na zvládnutie dopadov starnutia populácie – ďalšieho z megatrendov, ktorým bude Slovensko výrazne

²⁶ Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv bol schválený v rámci Sociálneho samitu v Porte v máji 2021 a následne Európskou radou v júni 2021 vo forme Záverov v súlade s Portským vyhlásením.

²⁷ Vymedzenie slovenských [národných cieľov](#) do roku 2030 v kontexte Akčného plánu na realizáciu EPSP schválila vláda SR na svojom rokovaní 12. januára 2022.

²⁸ Ide o opakované odporúčania tak v rámci špecifických odporúčaní Rady EÚ pre Slovensko ako aj OECD – viď napr. CSR2 z roku 2019 alebo kľúčové odporúčania v rámci [OECD \(2022\): Ekonomický prehľad Slovenska](#)

²⁹ [IFP analýza \(2018\): Women Still Can't Have It All: Barriers to Higher Maternal Employment in Slovakia](#)

³⁰ [Komentár IFP \(2021\): Marečku, podejte mi pero!](#)

zasiahnuté. Nevyhnutným predpokladom pre zlepšenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií a špecificky priebežne financovaného dôchodkového systému je predlžovanie pracovnej kariéry úzko previazané s plánovaným opätovným naviazaním zvyšovania dôchodkového veku na rast strednej dĺžky života. Pozitívny efekt tohto opatrenia bude plnohodnotne dosiahnutý len za predpokladu, že pracovníci zostanú zamestnateľní a produktívni aj vo vyššom veku. To si vyžaduje aby mali zabezpečený prístup k efektívnemu rozvoju zručností počas celého života tak, aby si dokázali aktualizovať a zdokonaľiť svoje zručnosti podľa meniacich sa potrieb trhu práce³¹.

Európsky pilier sociálnych práv - vybrané ukazovatele³², rok 2020

Kapitola	Ukazovateľ	SK	EÚ27	Pozícia	Trend	
					DD	KD
Rovnaké príležitosti a prístup na trh práce 	Predčasné ukončenie vzdelávania alebo prípravy (%)	7,6	9,9	11	↘	↗
	Rozdiel v zamestnanosti medzi pohlaviami (p. b.)	7,3	11,0	11	↗	↗
	Príjmová nerovnosť (podiel S80/S20)	3,0	5,2	1	↗	↗
	Účasť dospelých na vzdelávaní ³³ (%)	2,8	9,2	25	↘	↘
	Dosiahnutie terciárneho vzdelania (%)	39,7	41,0	19	↗	↘
	Jednotlivci so zákl. digitálnymi zručnosťami (%)	54,0*	56,0*	16	↗	↘
	Mladí mimo zamestnania a vzdelávania (NEET) (%)	15,2	13,7	21	↗	↘
Spravodlivé pracovné podmienky 	Miera zamestnanosti (%)	74,6	71,7	15	↗	↘
	Miera nezamestnanosti (%)	6,7	7,2	14	↗	↘
	Miera dlhodobej nezamestnanosti (%)	3,7	2,4	24	↗	↗
	Miera nezamestnanosti mladých (%)	20,4	17,5	17	↗	↘
	Miera aktivity (%)	74,5	72,4	14	↗	↘
	Miera pracujúcich v riziku chudoby (%)	5,2	9,0*	6	↗	↘
	Disponibilný príjem domácností (index od 2008)	123,3	107,2	7	↗	↘
Sociálna ochrana a začleňovanie 	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (%)	13,8	21,9	2	↗	↗
	Miera ťažkej materiálnej a sociálnej deprivácie (%)	4,5	6,4*	13	↗	↗
	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí (%)	18,4	24,2	9	↗	↗
	Medzera v zamestnanosti osôb so zdrav. postihnutím	23,6	24,5	13	↗	↗
	Deti do 3 rokov vo formálnej starostlivosti (%)	4,8	32,3	27	↗	↘
	Agregátna miera náhrady dôchodku	53%	55%	10	↘	→
	Vlastné výdavky na zdravotnú starostlivosť (%)	19,2*	15,6**	15	↗	↘

Pozn.: Stĺpce „SK“ a „EÚ27“ vyjadrujú hodnotu indikátora pre Slovensko a vážený priemer krajín EÚ27. Stĺpec „Pozícia“ označuje pozíciu Slovenska medzi krajinami EÚ27. Prvá značka v stĺpci „Trend“ označuje dlhodobý (DD) trend SK – zmenu od roku 2011 do 2020 (alebo od najstaršieho dostupného roku v prípade dostupných údajov za kratšie obdobie) a druhá značka označuje krátkodobý (KD) trend SK – zmenu v poslednom roku. Detailnejšie informácie o indikátoroch je možné vidieť po rozkliknutí odkazov v názve indikátora.

Legenda: ↗ zlepšenie, ↘ zhoršenie, → stagnácia

* Údaj za rok 2019.

** Údaj za rok 2018.

Zdroj: EUROSTAT

³¹ OECD (2019), OECD Fiscal Challenges and Inclusive Growth in Ageing Societies.

³² Všetky ukazovatele uvedené v tabuľke 1 sú súčasťou tzv. Social scoreboard. Ide o oficiálny set ukazovateľov zvolený Eurostatom na monitoring plnenia EPSP. Ukazovatele uvedené v tabuľke 1 boli vybrané tak, aby obsahovali všetky kľúčové informácie relevantné pre SK a odrážali čo najväčší počet zásad EPSP. Do výberu neboli zaradené ukazovatele, pri ktorých je kvalita zbieraných dát nižšia, so zásadami EPSP súvisia len nepriamo alebo sú menej relevantné pre SR. Všetky ukazovatele sú dostupné [tu](#).

³³ Ide sa o rozdielny ukazovateľ, ako v tabuľke 2, ktorý meria účasť dospelých na vzdelávaní s referenčným obdobím 4 týždňov. Ukazovateľ v rámci cieľov Akčného plánu na realizáciu EPSP do roku 2030 berie referenčný rámec 12 mesiacov. Prvý ukazovateľ je založený na informáciách zbieraných v rámci Výberového zisťovania pracovných síl (Labour force survey, LFS), druhý z Prieskumu o vzdelávaní dospelých (Adult Education Survey, AES). Rozdiely v účasti medzi dvoma prieskumami sú dané aj odlišnou formuláciou otázky ohľadom vzdelávacích aktivít. V prípade AES otázka obsahuje i začúvanie na pracovisku a vzdelávanie v oblasti záľub. Pre viac informácií o danej problematike viď [Komentár IFP \(2021\): Marečku, podejte mi pero!](#).

2 Makroekonomický rámec a strednodobá prognóza

Makroekonomickú a fiškálnu stabilitu považuje vláda SR za základný predpoklad zdravého vývoja ekonomiky a rastu kvality života. Nasledujúca kapitola obsahuje základný makroekonomický výhľad.

Invázia Ruska na Ukrajinu negatívne zasiahne slovenskú ekonomiku, ktorá tento rok porastie tempom 2,1 %. V marci a druhom štvrtroku dôjde k výpadkom exportov do Ruska, Bieloruska a Ukrajiny a poklesne aj dopyt v eurozóne a krajinách V3. Rastúce ceny energií sa budú pretavovať do zvyšovania cien spotrebiteľských tovarov a služieb, čo bude znižovať spotrebu domácností. Priemysel pocíti nedostatok súčiastok a zamestnanosť porastie iba mierne. V základnom scenári predpokladáme oživenie v druhej polovici roka. Očakávame, že v budúcom roku HDP vzrastie o 5,3 %, pod čo sa podpíše oživenie po odznení konfliktu a čerpanie fondov EÚ. Rizika prognózy sú vychýlené smerom nadol a je ich viacero druhov. Hlavným negatívnym rizikom je dlhotrvajúci konflikt na Ukrajine a s ním spojené pretrvávajúce problémy s úzkymi hrdlami v logistike, ale aj aj potenciálne výpadky dodávok plynu z Ruska.

Slovenská ekonomika v roku 2022 stúpne o 2,1 %. Hlavným dôvodom spomalenia ekonomického rastu oproti pôvodnej prognóze je invázia Ruska na Ukrajinu. Vojenský konflikt a sankcie proti Rusku výrazne obmedzia slovenské exporty do tohto regiónu a spôsobia tiež spomalenie ekonomického rastu našich obchodných partnerov. Ozbrojený konflikt na Ukrajine prispeje k ďalšiemu zvyšovaniu cien energií, čo sa prejaví aj v cenách spotrebiteľských tovarov a služieb. Vyššia inflácia bude tlačiť domácu spotrebu nielen v tomto, ale aj v nasledujúcich rokoch. Zamestnanosť aj napriek nižšiemu tempu rastu ekonomiky stúpne, mzdy však v tomto roku nebudú stíhať rásť s infláciou.

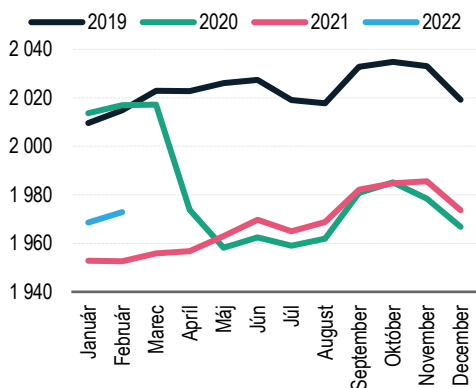
Očakávame, že slovenský vývoz bude najsilnejšie zasiahnutý vývojom na Ukrajine v marci až júni. V tomto období očakávame, že sa vývoz do Ruska, Bieloruska a na Ukrajinu takmer úplne zastaví. Zahraničný obchod bude tiež tlmený pomalším rastom v eurozóne a krajinách V3 a pretrvávajúcimi problémami s úzkymi hrdlami v dodávateľských reťazcoch. Fungovanie týchto reťazcov bude komplikovať obmedzenie nákladnej leteckej dopravy ponad Rusko a Ukrajinu z dôvodu ekonomických sankcií a vojenského konfliktu a tiež fakt, že tieto krajiny sú významnými producentmi viacerých kľúčových komodít. V základnom scenári očakávame, že export sa začne zotavovať v druhej polovici roka, ale nie všetky firmy vyvážajúce do Ruska dokážu nájsť iné trhy. Vzhľadom na veľkú neistotu táto prognóza obsahuje aj alternatívny scenár, kde predpokladáme vážnejšie vplyvy na dodávateľské reťazce a menej úspešné hľadanie nových odbytišť (Box 3). Po prekonaní vlny variantu omikron nateraz nepredpokladáme výraznejšie ekonomické vplyvy z titulu samotnej pandémie.

Vychádzajúc z predpokladu, že konflikt sa skončí v priebehu tohto roka, očakávame, že v roku 2023 slovenská ekonomika porastie tempom 5,3 %. Ekonomiku potiahne oživenie exportov a najmä investície z dočerpávania fondov EÚ z dôvodu ukončenia tretieho programového obdobia. Zvýši sa tiež objem prostriedkov plynúcich z POO. V ďalších rokoch ekonomický rast klesne pod 2 % a ekonomika sa prestane prehrievať. Ekonomický vývoj bude tlačiť očakávaná konsolidácia verejných financií, ku ktorej vláda plánuje pristúpiť už od budúceho roka. Návrat čerpania fondov EÚ na bežné hodnoty a pomalší prítok mladých ľudí na trh práce z dôvodu demografických zmien budú taktiež prispievať k rastu ekonomiky negatívne.

Inflácia v tomto roku prekročí hranicu 8 %. Ceny energetických, poľnohospodárskych a iných komodít, ktoré boli vysoké už začiatkom roka, vyhnala invázia Ruska na Ukrajinu ešte vyššie. Ich nárast sa premieta najmä do cien potravín a pohonných látok, drahšie vstupy však zdvihnú aj ceny ostatných tovarov a služieb. K týmto vplyvom sa pridáva januárové zvýšenie cien energií. Na infláciu v prvej polovici tohto roku bude mať vplyv aj dobiehanie efektov zvýšenia cien z minulého roku. Ide najmä o vplyv vyššej dane z tabaku, zrušenia

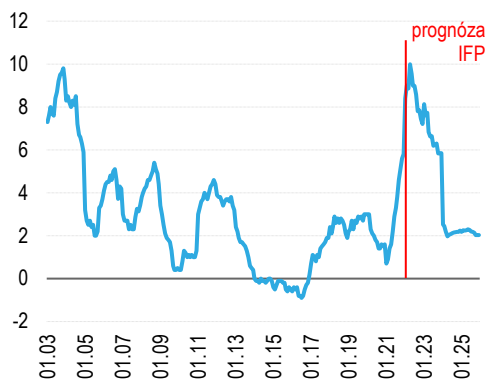
obedov zdarma a výrazného rastu imputovaného nájomného. Tieto vplyvy by mali v priebehu roka postupne vyprchávať, inflácia však zostane vysoká v priebehu celého roka.

Graf 5: Zamestnanosť na začiatku roka odolala omikronu (zamestnanecké vzťahy v tis.)

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Graf 6: Inflácia krátkodobo dosiahne 20-ročné maximá na úrovni 10% (medziročná inflácia)

Zdroj: ŠÚ SR, IFP

Rast cien v budúcom roku dosiahne 6,5 %. Ozbrojený konflikt na Ukrajine spolu so zvýšením dopytu po tovaroch z dôvodu pandémie výrazne zdvihla ceny budúcich kontraktov energetických komodít. To povedie k zvýšeniu cien plynu a tepla pre domácnosti aj v roku 2023 (Box 1). Cena elektriny sa po dohode so Slovenskými elektrárnami zvyšovať nebude. Zároveň do ekonomiky príde impulz vo forme investícií z fondov EÚ a POO, čo povedie k miernemu prehrievaniu ekonomiky a k rastu cien naprieč sektormi. Okrem toho sa k rastu cien pridá aj schválené ďalšie zvýšenie spotrebnej dane z tabaku. V nasledujúcich rokoch očakávame, že ceny energií opäť klesnú, aj keď na vyššie úrovne ako v minulosti, čo potiahne celkovú infláciu nadol. Na strednodobom horizonte bude rast cien tmiť aj predpokladaná konsolidácia verejných financií.

Globálne ekonomické problémy vyvolané vojenským konfliktom opäť oddialia oživenie na trhu práce.

Trh práce sa na začiatku roka vyvíja mierne lepšie ako sme očakávali, no ekonomické šoky spôsobené vojenským konfliktom prinesú slabšiu tvorbu nových pracovných miest, stále však očakávame pozitívny rast zamestnanosti. Počas roka 2022 budú ekonomickú aktivitu a dopyt po práci brzdiť vysoké ceny vstupov, energií a problémy v globálnych obchodných reťazcoch. Nedostatky súčiastok pocíti najmä priemysel, kde očakávame stagnáciu zamestnanosti. Predpokladáme, že pri spomalení rastu v najbližšom období zamestnanosť začne výraznejšie rásť až v 2. štvrťroku 2023 a podporia ho aj investície z POO a dočerpávanie fondov EÚ.

Nezamestnanosť na prelome rokov po dlhom období priaznivých výsledkov prestala klesať, no stagnáciu, či mierne zvýšenie počtu ľudí bez práce bolo možné vzhľadom na šírenie variantu omikron očakávať. Začiatkom druhého štvrťroku by sa mala miera nezamestnanosti postupe znižovať a dosiahnuť 6,6 %. Následný výraznejší pokles bude podporený investíciami z Plánu obnovy EÚ. Rýchlejšie znižovanie nezamestnanosti na celom horizonte prognózy bude tlmené vojenským konfliktom a predpokladanou konsolidáciou vo verejnej správe.

Vysoká inflácia a oživenie ekonomickej aktivity sa pozitívne prejaví na nominálnych mzdách v najbližších rokoch, no reálne mzdy tento rok poklesnú. Mzdové vyjednávania budú sčasti reflektovať vyššie tempo inflácie a mzdy tak v roku 2022 a 2023 porastú tempom takmer 7 %. Vyššia ako očakávaná

inflácia však v tomto roku zrazí reálne mzdy nadol, predpokladáme pokles o 1,5 %. V ďalších rokoch by sa mal rast cien stabilizovať, čo vráti vývoj reálnych miezd do kladných čísel. Prognóza predpokladá zaostávanie miezd vo verejnom sektore v porovnaní so zvyškom ekonomiky z dôvodu znižovania výdavkov vo verejnej správe.

Rizika prognózy sú vychýlené smerom nadol a je ich viacero druhov. Hlavným negatívnym rizikom je dlhotrvajúci konflikt na Ukrajine a s ním spojené pretrvávajúce problémy s úzkymi hrdlami v logistike. Túto alternatívu modelujeme v rizikovom scenári (Box 3). Dodávateľské reťazce môže tiež narušiť prudké šírenie variantu omikron v Číne. Pre slovenský priemysel predstavujú negatívne riziko aj potenciálne výpadky dodávok plynu z Ruska. Pretrvávajúcim rizikom sú nové mutácie koronavírusu, ktoré by viedli k ďalšej vlne pandémie na jeseň tohto roku s potrebou zavedenia reštrikčných opatrení. Pozitívnym rizikom je prílev odíedencov z Ukrajiny, ktorí môžu v prípade úspešného umiestnenia na slovenskom trhu práce zvýšiť produkčný potenciál ekonomiky.

3 Opatrenia na boj proti pandémie COVID-19

Vláda v reakcii na pandémiu prijala nielen opatrenia na obmedzenie šírenia vírusu, ale aj sériu finančných kompenzačných opatrení. Ich cieľom bolo zjemniť pokles príjmov ľudí aj firiem, udržanie zamestnanosti a pomoc pri preklenutí dočasných problémov s likviditou. Sociálna pomoc sa zameriava najmä na náhradu mzdy práceneschopným zamestnancom, alebo pracovníkom v karanténe. Finančná pomoc je od začiatku pandémie poskytovaná aj rodičom a opatrovníkom, ktorí sa museli starať o choré deti, deti v karanténe, či počas obdobia mimoriadneho prerušenia školského vyučovania v školách. Schéma Prvej pomoci sa zamerala na udržanie zamestnanosti. Pozostávala z niekoľkých opatrení, pričom štát preplácal buď časť ceny práce zamestnancov, alebo vyplácal paušálne príspevky v závislosti od výšky poklesu príjmu firiem. Vyhodnotenie účinnosti schémy Prvej pomoci ukázalo, že mala pozitívny vplyv na udržanie zamestnanosti a zabránila prepúšťaniu, no efektívnosť sa líšila naprieč jednotlivými opatreniami. Táto dočasná schéma je od marca 2022 nahradená trvalým kurzarbeitsom. Zavedený bol aj odklad splátok sociálnych odvodov pri poklese príjmov aspoň o 40 %. Sektory najviac využívajúce odklady odvodov boli zväčša tie najviac zasiahnuté protipandemickými obmedzeniami. Bankovým opatrením, ktorého cieľom bolo zabezpečiť na trhoch potrebnú likviditu, boli nové úvery so zárukou. Vláda sa dohodla s finančnými inštitúciami aj na možnosti bezplatného odkladu splátok úveru po dobu max 9 mesiacov.

Sociálna pomoc

Sociálna poisťovňa (SP) vypláca finančnú pomoc práceneschopným zamestnancom v karanténe alebo domácej izolácii od jedenásteho dňa, resp. zamestnancom starajúcim sa o člena domácnosti od prvého dňa vo výške 55 % ich hrubej mzdy³⁴. SP do konca novembra 2021 dočasne preplácala pandemické nemocenské od prvého dňa vo výške 55 % predošlého príjmu, od decembra 2021 platí systém štandardných nemocenských dávok³⁵. Pracujúci rodič s dieťaťom vo veku do 11 rokov môže čerpať ošetrovné počas celého obdobia mimoriadneho prerušenia školského vyučovania v školách, vrátane materských³⁶. Na ošetrovné majú nárok aj rodičia chorých detí či detí v karanténe. Počas apríla 2021 došlo k zvýšeniu miery náhrady na 75 % hrubej mzdy.

Ostatné opatrenia sociálnej pomoci:

1. Predĺženie vyplácania dávky v nezamestnanosti aj po uplynutí maximálnej doby poberania³⁷. 2. Predĺženie nároku na rodičovský príspevok aj po dovŕšení 3 rokov dieťaťa, resp. 6 rokov veku dieťaťa, ak malo dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav³⁸. 3. Tzv. SOS dotácia ako pomoc pre všetkých tých, ktorí sa nedostali k inej finančnej pomoci³⁹. 4. Jednorazové zvýšenie pomoci v hmotnej núdzi za každé nezaopatrené dieťa vo výške 333 eur pre rodiny s deťmi v hmotnej núdzi. Rodičia ostatných nezaopatrených detí dostali jednorazovo zvýšený prídavok na dieťa v celkovej výške 100 eur. 5. Vyplácanie úrazového príplatku zamestnancom, ktorí

³⁴ S príslušným obmedzením maximálnej výšky denného vymeriavacieho základu.

³⁵ V štandardnom systéme prvých 10 dní platí zamestnávateľ, pričom prvé tri dni len vo výške 25 % predošlého príjmu. Dávka zo sociálneho poistenia sa vypláca až od 11. dňa práceneschopnosti s mierou náhrady vo výške 55 % predošlého príjmu.

³⁶ Ošetrovné sa doteraz vyplácalo v maximálnej dĺžke 10 dní (zvýšené na 14 dní od apríla 2021) na jednu diagnózu. Ak je dieťa choré alebo ZŤP, ošetrovné sa uvoľňuje obdobným spôsobom pre rodičov s deťmi až do veku 16 resp. 18 rokov (ZŤP). Počas celého obdobia poberania ošetrovného zostáva rodič sociálne poistený pri súčasnej výnimke z povinnosti platiť poistné.

³⁷ Prvé kolo prebehlo medzi marcom a augustom 2020, druhé prebehlo medzi marcom a májom 2021.

³⁸ Opatrenie platilo do 1. januára 2022. Poskytoval sa osobám, ktoré po skončení štandardného obdobia výplaty z dôvodu zhoršenej situácie na trhu práce nemali príjem zo zárobkovej činnosti, nárok na dôchodok a pod.

³⁹ Výplata SOS dotácie sa od 1. júla 2021 už neposkytuje. Dotácia bola určená osobám bez nároku na iný príspevok na udržanie zamestnanosti zo schémy Prvá pomoc, napríklad pre osoby pracujúce na dohodu.

sa nakazili koronavírusom, počas výkonu zamestnania⁴⁰. 6. Predĺženie podporného obdobia na čerpanie dávky nemocenské⁴¹.

Pomoc pri udržaní zamestnanosti a pomoc podnikateľom bez príjmu

O pomoc malým podnikateľom a príspevky na udržanie zamestnanosti zo schémy Prvá pomoc bolo možné požiadať ešte za február 2022⁴². Zamestnávateľia mohli požiadať o príspevok na preplatenie mzdových nákladov zamestnancov. Schéma sa týkala aj samostatne zárobkovo-činných osôb, ktoré sú zamestnávateľmi, ktorí udržali pracovné miesta aj v prípade prerušenia alebo obmedzenia svojej činnosti počas mimoriadnej situácie. Od 1. marca vchádza do účinnosti zákon o podpore v čase skrátenej práce, ktorý nahrádza *ad hoc* schémy prijaté počas krízového obdobia (tzv. trvalý kurzarbeit)⁴³.

Prvá pomoc od svojho zavedenia v marci 2020 prešla viacerými zmenami, ktoré so sebou priniesli rozšírenie oprávnených žiadateľov prostredníctvom zmiernenia podmienky pre vznik, ako aj navýšenie príspevkov. Tabuľka nižšie ukazuje ako sa menili parametre vybraných opatrení systému Prvej pomoci⁴⁴.

Prehľad zmien v pravidlách poskytovania Prvej pomoci (Opatrenia 1, 3A a 3B)

Názov/Platnosť	Zverejnenie	Op.	Príspevky
Prvá pomoc	2/2020	1	80% hrubej mzdy zamestnanca (max. 1100 €)
03/2020 - 09/2020		3A	80% hrubej mzdy zamestnanca (max. 880 €)
		3B	od 180 € do 540 € na každého zamestnanca*
Prvá pomoc +	9/2020	1	80% CCP ⁴⁵ zamestnanca (max. 1100 €)
10/2020 - 01/2021		3A	80% CCP zamestnanca (max. 1100 €)
		3B	od 270 € do 810 € na každého zamestnanca*
Prvá pomoc ++	2/2021	1	100% CCP zamestnanca (max. 1100 €)
02/2021 - 06/2021		3A	100% CCP zamestnanca (max. 1100 €)
		3B	od 330 € do 870 € na každého zamestnanca*
Prvá pomoc		1	80% hrubej mzdy zamestnanca (max. 1100 €)
07/2021 ⁴⁶		3A	80% hrubej mzdy zamestnanca (max. 880 €)
		3B	od 180 € do 540 € na každého zamestnanca*
08/2021			Neposkytovalo sa
Prvá pomoc	09/2021	1	80% hrubej mzdy zamestnanca (max. 1100 €)
09/2021 – 10/2021		3A	80% hrubej mzdy zamestnanca (max. 880 €)
		3B	od 180 € do 540 € na každého zamestnanca*
Prvá pomoc + ⁴⁷	12/2021	1	80% CCP zamestnanca (max. 1100 €)
12/2021 – 2/2022 (3B)		3A	80% CCP zamestnanca (max. 1100 €)
11/2021 – 2/2022 (1,3A)		3B	od 450 € do 810 € na každého zamestnanca pričom podmienky boli sprísnené na minimálny pokles tržieb nad 40 a viac % pre firmy s veľkosťou do 49 zamestnancov*

* výška príspevku závisela od veľkosti poklesu tržieb

⁴⁰ Opatrenie je zamerané najmä na zdravotnícky personál, aby počas práceneschopnosti poberali dávku vo výške vlastnej čistej mzdy. Opatrenie platí od novembra 2020 doteraz.

⁴¹ Poistenec môže požiadať o predĺženie podporného obdobia na nárok na nemocenské za predpokladu splnenia zákonných podmienok. Splnenie týchto podmienok posudzuje posudkový lekár Sociálnej poisťovne. Podporné obdobie možno poistencovi predĺžiť v úhrne najdlhšie o jeden rok.

⁴² Hotovostne je pomoc vyplácaná aj neskôr. O pomoc za január 2022 sa dá žiadať do konca marca a o pomoc za február do konca apríla.

⁴³ Zákon č. 215/2021 Z. z. o podpore v čase skrátenej práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁴⁴ V roku 2021 opatrenia 1, 3A a 3B predstavovali viac ako dve tretiny celkových výdavkov Prvej pomoci a 58 % všetkých výdavkov na udržanie zamestnanosti. Opatrenie 1 – príspevok pre zatvorené prevádzky. Opatrenia 3A – príspevok na udržanie zamestnanosti pre zamestnávateľov, ktorí nemohli pridelovať prácu zamestnancom. Opatrenie 3B – paušálne príspevky zamestnávateľom na úhradu osobných nákladov zamestnancov.

⁴⁵ CCP = Celková cena práce

⁴⁶ Platilo napojenie na COVID automat, podľa ktorého sa uplatňovala základná Prvá pomoc.

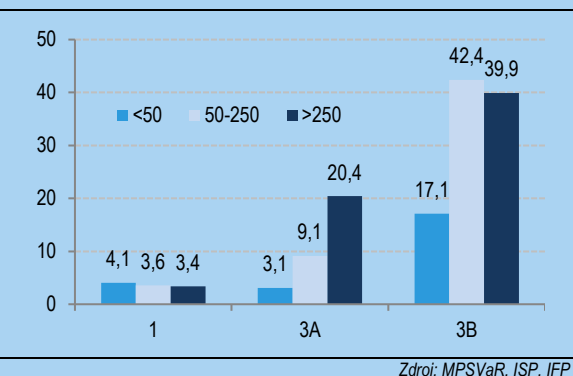
⁴⁷ Od decembra 2021 bola znovu v platnosti Prvá pomoc+ s pôvodnou výškou príspevkov a s rozšíreným okruhom firiem. Podmienky poskytovania opatrenia 3B boli od decembra 2021 sprísnené iba pre firmy do 49 zamestnancov s poklesom tržieb najmenej 40 %.

Do februára 2022 bola platná aj podpora pre jednoosobové s.r.o. a do marca pre SZČO (Prvá pomoc, opatrenia 2 a 4). Podnikateľom a SZČO, ktorí nemali príjem z podnikania sa poskytoval paušálny príspevok na náhradu straty príjmu zo zárobkovej činnosti⁴⁸. Pre SZČO, ktorým z dôvodu pandémie poklesli tržby alebo museli svoje prevádzky zatvoriť (opatrenie 2), bola poskytovaná pomoc vo forme paušálnych príspevkov (270 až 810 eur)⁴⁹.

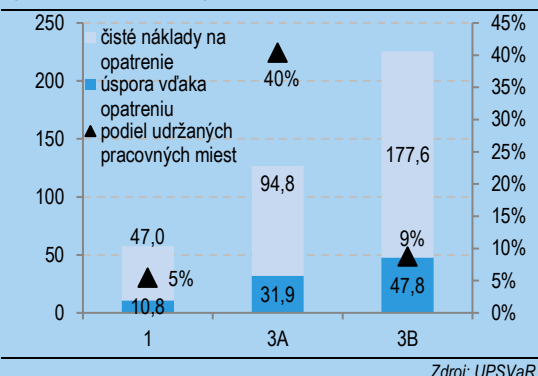
BOX 1: Vyhodnotenie Prvej pomoci v prvej vlně šírenia koronavírusu

Do systému Prvej pomoci bolo na Slovensku investovaných do decembra 2021 takmer 2,2 mld. eur, z toho v prvej vlně pandémie 481 mil. eur. Vzhľadom na vysokú sumu pomoci a riziko negatívnych vedľajších účinkov bolo vhodné vyhodnotiť vplyv mechanizmu na zamestnanosť a efektívnosť vynaložených verejných výdavkov. S týmto cieľom bola počas roka 2021 vypracovaná analýza Inštitútu finančnej politiky (IFP) „Zásady poskytovania Prvej pomoci (na trhu práce)“, ktorá sa zamerala na efektívnosť opatrení 1, 3A a 3B medzi marcom a septembrom 2020⁵⁰.

Graf 7: Podiel podporených firiem vo veľkostnej skupine (počet zamestnancov), v %

Graf 8: Porovnanie nákladov a prínosov opatrení (v mil. eur, ľavá os)⁵¹

Z výsledkov analýzy vyplýva, že schéma Prvej pomoci mala pozitívny vplyv na udržanie zamestnanosti a zabránila prepúšťaniu, no efektívnosť sa líšila naprieč jednotlivými opatreniami. Pomoc dokázala zabrániť prepúšťaniu, ak bola poskytnutá čo najskôr a trvala dlhšie ako dva mesiace. S dĺžkou poberania jej vplyv rastie a po 5 až 7 mesiacoch v závislosti od opatrenia prudko klesá. V rámci poskytovania prvej pomoci boli účinnejšie opatrenia kde zamestnávateľ dostáva podporu na zamestnancov, ktorým nemôže pridelovať prácu (opatrenie 1 a 3A). Tieto udržali pracovné miesta aj po ukončení poskytovania príspevkov. Paušálne príspevky v závislosti od poklesu tržieb (opatrenie 3B) naopak u väčších firiem iba presunuli prepúšťanie na neskôr. Navyše pomer zachránených pracovných miest k vynaloženým výdavkom bol z pohľadu nákladovej efektívnosti príliš nízky⁵².

⁴⁸ Paušálny príspevok dosahoval 315 eur.

⁴⁹ Tento rozsah platí len pre mesiace, kedy sa uplatňovala PP+. Pri základnej PP boli príspevky od 180 do 540 eur, pri PP++ od 330 do 870 eur.

⁵⁰ Analýza sa zamerala na tri otázky. (1) Aký je efekt pomoci na udržanie zamestnanosti vo firmách a odvrátenie prepúšťania. U akých firiem bola najefektívnejšia? (2) Aké je optimálne načasovanie a dĺžka pomoci? (3) Aké sú možnosti zmierniť alokačnú neefektívnosť systému skrátenej práce na SVK?

⁵¹ V analýze porovnávame výdavky na opatrenia s úsporou, ktorá vznikla vďaka udržaným pracovným miestam počas prvej vlny pandémie. Udržané pracovné miesta sme kvantifikovali na základe odhadnutého kauzálneho vzťahu opatrení na udržanie zamestnanosti (špecifikácia 2) počas a po ukončení poberania pomoci (špecifikácia 1). Počet udržaných pracovných miest je vypočítaný ako priemerný vplyv na firmu vynásobený počtom podporených firiem. Úspora predstavuje dolnú hranicu prínosu podpory, ktorú je možné nejakým spôsobom kvantifikovať. Zahŕňa výdavky, ktoré by vznikli ak by pracovné miesta neboli udržané - priemernú dávku v nezamestnanosti (441 €), priemerné stratené dane a odvody na základe priemernej mzdy firiem v opatrení (1: 423,5 €, 3A: 780,6 €, 638,8 €) a výskumom zdokumentovaný negatívny vplyv nezamestnanosti na budúce mzdy zamestnancov, ktorý sa pohybuje v rozmedzí 5-15% pôvodnej mzdy po dobu zhruba 6 mesiacov (Ruhm 1991, Jacobson a kol. 1993, Gregory a Jukes 2001, Gangl 2004, Mooi-Reci a Ganzeboom 2015, Birkelund a kol. 2017). Úspora nezahŕňa napr. pozitívne efekty, ktoré vznikajú pri udržaní ľudského kapitálu vo firme alebo rôzne socioekonomické a zdravotné náklady nezamestnanosti, ktoré odvrátila.

⁵² Podporených bolo aj veľa firiem s poklesom tržieb už pred pandemiou.

Prvá pomoc bola najúčinnnejšia pre menšie zatvorené prevádzky a pre veľké firmy nad 250 zamestnancov. Pre firmy do 50 zamestnancov mala pomoc pri všetkých opatreniach zhruba rovnaký vplyv. Počet zamestnancov v podporených firmách bol po poberaní pomoci zhruba o 0,5 zamestnanca vyšší ako v kontrolnej skupine.

- Opatrenie 1 zabránilo prepúšťaniu najefektívnejšie zo všetkých nástrojov Prvej pomoci. Firmy do 250 zamestnancov, ktoré ním boli podporené, prepúšťali po jej skončení zhruba o 1,5 zamestnanca menej.
- Opatrenie 3A udržalo najvyšší počet zamestnancov vo veľkých firmách, v ktorých zamestnanosť po jej poberaní rástla, zatiaľ čo v kontrolnej skupine klesala a rozdiel tvoril v priemere o 255 zamestnancov viac. Aj pri malých a stredných firmách bolo účinné v udržaní zamestnanosti.
- Opatrenie 3B bolo účinné pre stredné a menšie firmy, v ktorých udržalo zamestnancov a u stredne veľkých firiem čiastočne zabránilo prepúšťaniu. Najväčšie firmy však mali po jej skončení menej zamestnancov ako kontrolná skupina a prepustili priemerne o 14 zamestnancov viac, čo znižuje efektivitu opatrenia.

K podobným výsledkom dospela aj analýza Inštitútu sociálnej politiky (ISP)⁵³, ktorá preukázala, že prvá pomoc zredukovala počet prepustení v malých firmách, pričom počet zachránených pracovných miest so zhoršovaním epidemickej situácie narastal. Zároveň analýza ukázala, že finančná podpora z Prvej pomoci znížila riziko zániku malých firiem.

Ostatné prijaté opatrenia v rokoch 2020 a 2021 na podporu udržania zamestnanosti: 1. Sektorová schéma sa zamerala na podporu udržania zamestnanosti v materských a základných umeleckých školách⁵⁴. 2. Podpora podnikania bola poskytnutá v cestovnom ruchu, podnikateľom v gastronómii, v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Pomoc v cestovnom ruchu bola určená na kompenzáciu škôd žiadateľov, ktoré boli dôsledkom opatrení prijatých na zmiernenie negatívnych následkov pandémie⁵⁵. Cieľom podpory kultúry a kreatívneho priemyslu bolo poskytnúť dotáciu na nepokryté fixné náklady pre mikro, malé a stredné podniky⁵⁶. 3. Schéma preplácania nájomov podnikom je určená pre podniky, ktoré uhrádzali nájomné za prevádzku počas obdobia sťaženého užívania⁵⁷.

Opatrenia týkajúce sa daní a odvodov

Odklad splatnosti sociálnych odvodov obsahuje viaceré opatrenia v závislosti od obdobia, ktorého sa týka. Ide najmä o hotovostný posun, ktorý prispel k lepšej finančnej situácii subjektov.. U časti sociálnych odvodov predpokladáme aj aktuálny vplyv z dôvodu prípadného nesplatenia odvodov vo vybraných rizikových sektoroch. Opatrenie sa využívalo opakovane vo vybraných obdobiach počas rokov 2020 – 2022, viac detailov v Boxe 2.

Odpustenie povinnosti platenia preddavkov na daň z príjmu pri poklese tržieb o viac ako 40 % (bolo platné len v roku 2020). Ide o hotovostný vplyv, aktuálne by malo dôjsť k zúčtovaniu dane na základe podaného daňového priznania v roku 2021 za zdaňovacie obdobie roku 2020.

Úplné odpustenie sociálnych odvodov zamestnávateľov a živnostníkov pre zatvorené prevádzky za mesiac apríl 2020. Opatrenie sa dá uplatniť v prípade, ak bola prevádzka zavretá najmenej 15 dní. Vláda má možnosť opatrenie predĺžiť nariadením aj na ďalšie mesiace.

⁵³ Analýza ISP (2022): [Job Retention Scheme in Slovakia Impact on Dismissals and Firm Survival in the COVID-19 Pandemic](#).

⁵⁴ Podpora bola vyplatená ako náhrada za prvú vlnu pandémie (marec-jún 2020).

⁵⁵ V rámci schémy je možné si nárokovat pomoc za obdobie do decembra 2021 okrem obdobia jún-august 2021.

⁵⁶ Schéma preplácala nároky za marec-december 2020.

⁵⁷ Schéma začala od marca 2020 a je stále aktívna.

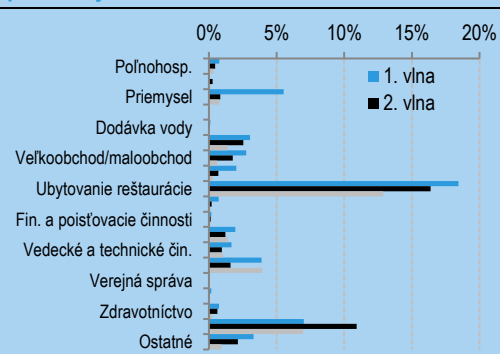
Ostatné opatrenia:

1. Posun preddavkov na dani z motorových vozidiel od apríla 2020 do septembra 2020 s vyrovnaním pri podaní daňového priznania za rok 2020. Posun lehoty na podanie daňového priznania k dani z motorových vozidiel a splatnosti tejto dane v osobitných prípadoch (individuálne zdaňovacie obdobia) do 2. novembra 2020.
2. Do 2. novembra 2020 bol aj voliteľný odklad povinnosti podať daňové priznanie pre fyzické a právnické osoby (na dani z príjmov) za zdaňovacie obdobie roku 2019, resp. hospodárskeho roku, za ktorý posledný deň lehoty na podanie daňového priznania pripadol na obdobie pandémie v priebehu roka 2020.
3. Predĺženie lehoty pre zamestnávateľov na vykonanie ročného zúčtovania dane zo závislej činnosti zamestnancom a vyplatenie preplatku na dani z príjmov, daňového bonusu na dieťa a daňového bonusu na zaplatené úroky po vykonaní ročného zúčtovania za hospodársky rok 2019 v priebehu roka 2020 bol posunutý do 2. novembra 2020.
4. Započítanie doteraz neuplatnenej daňovej straty za roky 2015 až 2018 v daňovom priznaní za rok 2019.
5. Prerušenie daňových kontrol a daňových konaní na žiadosť daňového subjektu od 12. marca 2020 do 30. septembra 2020.
6. Nulová sadzba dane z pridanej hodnoty na respirátory FFP2/3 v období od 12. februára do 30. júna 2021.
7. Upustenie od vyrubenia časti sankcií a úpravy sankcionovania na základe osobitných predpisov v celkovej sume 25 mil. eur.
8. Legislatívne opatrenia pre zjednodušenie a povoľovanie odkladov a splátok daňovým subjektom.
9. Odloženie daňovej exekúcie
10. Zníženie ročnej úrokovej sadzby pri odklade platenia dane a pri platení dane v splátkach, a to z 10 % na 3 %.

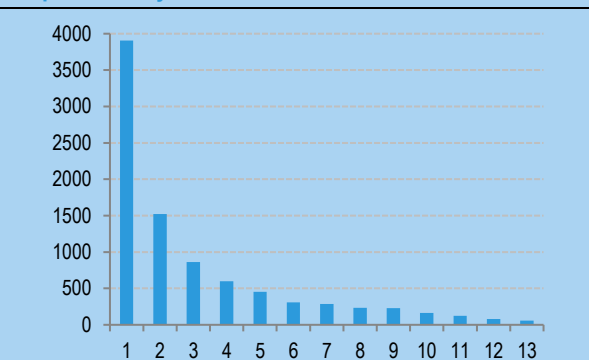
BOX 2: Odklady sociálnych odvodov – zhodnotenie opatrenia

Jedným z ekonomických opatrení vlády na pomoc počas pandémie je možnosť požiadať o odklad splatnosti poistného na sociálne poistenie (SZČO a zamestnávateľ v časti odvodov za zamestnávateľa) ak podnikatelia za daný mesiac vykázali pokles príjmov aspoň o 40 %. Doteraz boli vládou schválené odklady sociálnych odvodov za 15 mesiacov, pričom posledný bol za február 2022. Všetky odklady by mali byť splatené do júna 2025. Počas odkladu platenia zostáva osoba naďalej poistená a má tak rovnaký nárok na dávky ako by poistné bolo riadne zaplatené.

Graf 9: Podiel evidovaných miezd v sektore podliehajúci odkladom odvodov zamestnávateľa

Graf 10: Počet firiem podľa počtu mesiacov, za ktoré čerpali odklady ku koncu roka 2021

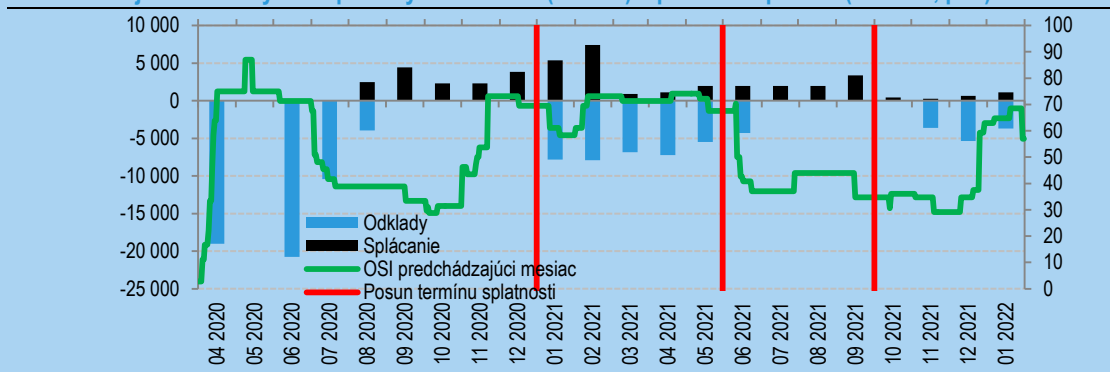
zdroj: Sociálna poisťovňa, IFP, Úložisko IFP

Sektory najviac využívajúce odklady odvodov sú zväčša aj najviac zasiahnuté protipandemickými obmedzeniami (Graf 9). Najvýraznejšie využitie opatrenia (v pomere k celkovým evidovaným mzdám) bolo viditeľné v sektoroch ubytovania, reštaurácií, umenia a čiastočne aj administratívnych služieb, kam spadajú napr. aj cestovné kancelárie. Priemysel, ako dôležitý a veľký sektor ekonomiky, výraznejšie využíval odklady len počas 1. vlny pandémie, kedy bola v dôsledku opatrení obmedzená aj výroba.

Väčšina firiem využila možnosť odkladov len počas niekoľkých mesiacov (Graf 10). Opatrenie mohlo byť vhodným nástrojom na dočasné preklopenie problémov s likviditou v čase najväčších obmedzení a výpadkov tržieb, najmä počas 1. vlny pandémie na jar 2020. Nezanedbateľný počet firiem však vykazuje dlhodobý pokles tržieb a aj čerpanie odkladov. Toto môže poukazovať na hlbšie štrukturálne ekonomické problémy, kde dočasná likvidita získaná odkladom nemusí pomôcť a indikuje riziko nesplatenia odložených odvodov.

Schvaľovanie odkladov za ďalšie mesiace v čase klesajúceho záujmu môže zväčšiť potenciálny výpadok príjmov Sociálnej poisťovne. Napriek porovnateľnej prísnosti opatrení⁵⁸ objem odložených odvodov v každej vlne klesá (Graf 11). Posuny termínu splatnosti už odloženého poistného zvyšujú riziko nesplatenia. Firmy budú menej ochotné splácať odložené poistné ak sa budú spoliehať, že sa opäť posunie termín splatnosti. S narastajúcim časom tiež rastie aj pravdepodobnosť zániku firmy pred splatením všetkých záväzkov. Napriek nástupu 2. vlny pandémie na konci roku 2020 dokázali firmy vo veľkom splácať odklady z 1. vlny. S prvým posunom termínu splatnosti však tempo splácania pokleslo aj napriek uvoľneným opatreniam v lete 2021.

Graf 11: Objem odložených a splácaných odvodov (tis. eur) a prísnosť opatrení (OSI v %, p.o.)

Bankové garancie

Bankovým opatrením, ktorého cieľom bolo zabezpečiť na trhoch potrebnú likviditu, boli nové úvery so zárukou. Úvery s garanciou boli ponúkané od vypuknutia pandémie a sú k dispozícii kým sa nevyčerpá celkový stanovený limit. Miera čerpania bola najvyššia v prvej vlne pandémie a postupne klesala. Opatrenie bolo realizované prostredníctvom piatich programov. Prvé tri sú spustené na základe *de minimis schémy*, v rámci ktorej majú podniky od mája 2020 možnosť čerpať pomoc. Prvou možnosťou je poskytnutie úveru so zárukou od Slovak Investment Holdingu (SIH). Samotné úvery podnikom poskytujú komerčné banky. Druhou inštitúciou je EXIMBANKA SR, ktorá podporuje aj veľké podniky formou úverov so zárukou a odpustenia poplatkov za záruky. Pomoc poskytuje aj Slovenská záručná a rozvojová banka (SZRB) formou úverov pre

⁵⁸ Na základe Oxford Stringency Index (OSI), kde vyššia hodnota predstavuje prísnejšie obmedzenia.

malé a stredné podniky a pre SZČO. Zvyšné dva programy tzv. *veľkej schémy pomoci*⁵⁹ od štátu sú podľa nových pravidiel dočasného rámca, ktorý vydala EK. Táto schéma má prostredníctvom SIH a Eximbanky poskytnúť prostriedky malým, stredným aj veľkým podnikom.

Vláda sa dohodla s finančnými inštitúciami aj na odklade splátok úveru po dobu max 9 mesiacov⁶⁰.

Cieľom predmetného opatrenia bolo pomôcť prekonať náročné obdobie pandémie v dôsledku nemožnosti splácania úveru. Odklad bol bez poplatku, neznamenal však odpustenie časti dlhu alebo úroku, ale len posunutie jeho splácania do budúcnosti, keď sa predpokladala stabilizácia ohľadom pandémie. Klientom, ktorým bol odklad povolený pred 1. januárom 2021, sa tento odklad nemohol považovať za omeškanie splátky úveru a nemal negatívny dopad na ich záznam v registri úverov v prípade úverov pre spotrebiteľov, ako aj nemal vplyv na príznak zlyhania a nezhoršoval kreditnú kvalitu dlžníka tak v prípade spotrebiteľov, ako aj malých podnikateľov.

⁵⁹ Programy realizované prostredníctvom schémy de minimis boli primárne určené pre menšie podniky, SMEs, kým tzv. Veľká schéma mala dodať finančnú likviditu väčším podnikom, ktoré mali vyšší dopyt po likvidite. Limit na úvery realizované prostredníctvom Veľkej schémy bol stanovený rámcovo v objeme 2 mld. eur.

⁶⁰ Dohoda o odklade sa týkala bánk, lízingových a nebankových spoločností v prípade všetkých druhov úverov od hypoték až po spotrebné úvery a úverov pre malých podnikateľov, pričom úvery v banke sa mohli odložiť o 9 mesiacov. Nebankové a lízingové spoločnosti mohli klienti požiadať o trojmesačný odklad s možnosťou dodatočne požiadať o ďalší trojmesačný odklad.

4 Opatrenia v kľúčových štrukturálnych oblastiach

4.1 Verejné financie

Priorita vlády je návrat ku zdravým verejným financiám pri rešpektovaní európskych aj národných rozpočtových pravidiel. Dlhodobá udržateľnosť verejných financií SR sa zhoršila ešte pred vypuknutím pandémie COVID-19. Prispeli k tomu najmä zmeny prijaté v dôchodkovom systéme v roku 2019, osobitne stanovenie stropu pre vek odchodu do dôchodku. Príchod pandémie koronavírusu a aktuálne odhady nákladov súvisiacich so starnutím populácie následne riziká udržateľnosti len prehĺbili. Slovenská republika v súčasnosti patrí medzi krajiny EÚ s najhoršou dlhodobou udržateľnosťou⁶¹. Zvrátiť tento nežiaduci stav má pomôcť najmä pripravovaná reforma I. dôchodkového piliera. Nosným opatrením bude opätovné naviazanie dôchodkového veku na rast strednej dĺžky života. Rovnaký cieľ sleduje aj reforma riadenia verejných financií zameraná na implementáciu limitu verejných výdavkov od roku 2023. Kvalitu verejných financií súčasne posilnili schválené zmeny zamerané na prioritizovanie investícií a ich priebežný monitoring. Vyššiu transparentnosť verejných financií zabezpečí lepší dohľad nad využitím rozpočtových rezerv, pravidelné zverejňovanie vývoja rozpočtu a prístup k údajom. V druhej polovici roku 2022 plánovaná novela dlhovej brzdy by mala zabezpečiť stabilizáciu a znižovanie zadĺženia formou prísnejších sankcií, ale aj vytvoriť priestor pre efektívne narábanie s likviditou prechodom na ukazovateľ čistého dlhu. Dlhodobou prioritou vlády v daňovej politike je zvyšovanie efektívnosti výberu daní. Efektívna daňová sadzba na DPH sa nachádza na dlhodobých maximách a jej vývoj indikuje, že daňová medzera by mala pokračovať v poklese. K ďalšiemu zníženiu daňovej medzery na DPH by malo prispieť aj plánované zavedenie povinnosti online zasielania údajov z faktúr finančnej správe.

Výsledkové ukazovatele verejných financií

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2030 cieľ
Hrubý dlh verejnej správy	SK	51,8	52,4	51,6	49,6	48,1	59,7	61,8*	40
(% HDP)	EU	86,6	85,8	83,1	81,0	78,8	91,8	92,1*	-
S2 - ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti	SK	3,50	2,4	2,4	2,5	3,8	7,7	8,2	2
(hodnota)	EU	2,3	2,1	1,9	2,3	2,4	2,4	-	-

Poznámka: metodika k určovaniu cieľov na národnej a európskej úrovni sa nachádza v Prílohe č. 1.

* Ide o údaj z novembra 2021.

Odpôčet opatrení⁶²

Dlhodobá udržateľnosť verejných financií

Na začiatku aktuálne pripravovanej dôchodkovej reformy stáli zmeny Ústavy, ktoré bude potrebné implementovať v priebehu roka 2022⁶³. V decembri 2020 bola prijatá novela Ústavy SR⁶⁴, v rámci ktorej má byť s účinnosťou od 1. januára 2023 zrušené zastropovanie dôchodkového veku. Zároveň boli do ústavy doplnené tri nové princípy: 1. možnosť odchodu do dôchodku po odpracovaní ustanoveného počtu rokov, 2. starostlivosť o dieťa nemôže mať negatívny dopad na výšku dôchodku, 3. možnosť pracujúcich detí asignovať rodičom časť svojich daní alebo odvodov (tzv. rodičovský bonus). Ústredný cieľ reformy – zlepšiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií – podčiarkujú nielen prijaté zmeny dôchodkových ustanovení (čl. 39 Ústavy). Spolu s nimi bol do Ústavy vložený aj nový článok 55a, ktorým sa explicitne ukotvuje záväzok

⁶¹ STATISTICAL ANNEX providing background data relevant for the assessment of the 2021 Stability and Convergence Programmes.

⁶² Opatrenia vychádzajú z POO, ak nie je indikované inak v texte alebo poznámke pod čiarou.

⁶³ Nad rámec POO.

⁶⁴ Zákon č. 422/2020.

chrániť dlhodobú udržateľnosť hospodárenia SR založeného na transparentnosti a efektívnosti vynakladania verejných prostriedkov.

Limity verejných výdavkov⁶⁵ sú kľúčovou reformou posilňujúcou proti-cyklickosť a dlhodobú udržateľnosť verejných financií, s ich implementáciou sa počíta už v príprave rozpočtu na roky 2023 až 2025. Zavedenie limitu verejných výdavkov schválil parlament v marci 2022⁶⁶. V najbližšom čase bude Radou pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ) zverejnená metodika výpočtu limitov a do júla 2022 by sa mali ukotviť aj v novele ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. So zavedením limitu verejných výdavkov sa v rámci procesu riadenia verejných financií počíta už v apríli v Programe stability, teda v úvodnej fáze prípravy rozpočtu verejnej správy na roky 2023-2025. Agregátne limity verejných výdavkov, ako aj limity na úrovni jednotlivých rozpočtových kapitol, vytvoria mechanizmus na systémové znižovanie rizika dlhohodobej udržateľnosti a proti-cyklické nastavenie rozpočtovej politiky. Konsolidačné úsilie, ktoré si limity vyžadujú už od roku 2023, by malo zároveň stabilizovať verejný dlh výraznejšie pod úrovňou 60 % HDP do roku 2024 a spolu s dôchodkovou reformou znížiť vysoké riziká udržateľnosti merané indikátorom S2.

Spolu s limitmi verejných výdavkov sa v novele rozpočtových pravidiel legislatívne ukotvujú rezortné scenáre nezmenených politík (NPC)⁶⁷, ktoré posilnia transparentnosť vyjednávania, zlepšia plánovanie a alokáciu zdrojov. Súčasťou novely⁶⁸ rozpočtových pravidiel schválenej parlamentom v marci 2022 je disagregovaný proces tvorby NPC scenárov ako základ pre určenie limitov výdavkov na úrovni rezortov. Tie od roku 2023 nahradia súčasný systém tvorby agregátneho NPC scenára na úrovni verejnej správy a zároveň zefektívnia rozpočtové rokovania. NPC posilnia transparentnosť a kredibilitu limitu verejných výdavkov, zlepšia spôsob ich plánovania, alokáciu zdrojov a umožnia zamerať sa na zdroje pre nové politiky, resp. efektívne hľadať priestor pre konsolidačné opatrenia.

Posilnenie transparentnosti rozpočtového procesu⁶⁹

Zmena pravidiel prípravy verejných investícií zvýšila dôraz na spoločenský prínos investičných projektov. S cieľom zlepšiť plánovanie a zvýšiť spoločenskú návratnosť projektov spustilo Ministerstvo financií SR (MF SR) reformu riadenia investícií. Hlavnými časťami reformy sú ekonomické hodnotenia projektov pred ich realizáciou, nastavenie priorít a investičných plánov rezortov a zaraďovanie iba pripravených a návratných projektov do rozpočtu verejnej správy.

V roku 2021 MF SR zhodnotilo 252 projektov s identifikovanou úsporou 495 mil. eur. Hodnotenia za celkovo 6,3 mld. eur priniesli odporúčania smerom k zmene variantu, optimalizácii technického riešenia, zlepšeniu procesov či zlacneniu projektov. Subjekty verejnej správy sú od roku 2020 povinné na základe zákona⁷⁰ vypracovať a zverejniť štúdiu uskutočniteľnosti ešte v úvode celého procesu pri investíciách nad 40 mil. eur (10 mil. eur pri IT projektoch), ktorá prechádza hodnotením MF SR. Vláda tiež koncom roka 2020 schválila uznesenie⁷¹ o posudzovaní investícií subjektov verejnej správy (okrem samospráv) ministerstvom financií pri výdavkoch presahujúcich 1 mil. eur. Ministerstvá sú zároveň povinné vypracovať metodiky určenia priorít a následné investičné plány. Hodnotenia v rámci MF SR vykonáva Útvar

⁶⁵ Limit verejných výdavkov ako systémový nástroj je legislatívne upravený v novele [zákona č. 523/2004 o rozpočtových pravidlách verejnej správy](#).

⁶⁶ [Zákon č. 101/2022 Z. z.](#), ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁶⁷ NPC scenáre na úrovni rozpočtových kapitol sú opatrením nad rámec POO napriek tomu, že zavedenie výdavkových limitov je reformou POO.

⁶⁸ [Zákon č. 523/2004 o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#).

⁶⁹ Opatrenia v rámci posilnenia transparentnosti rozpočtového procesu sú odpočítané nad rámec POO.

⁷⁰ Povinnosť zverejnenia štúdie uskutočniteľnosti je legislatívne upravená v [§ 19a zákona č. 523/2004 o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#).

⁷¹ Povinnosť hodnotenia investícií nad 1 mil. eur a tvorba metodík a investičných plánov je legislatívne upravená v [Uznesení vlády SR č. 649 zo 14. októbra 2020](#)

hodnoty za peniaze (ÚHP), kde v roku 2021 vznikla Investičná autorita (IA). Posilnili sa kapacity pre hodnotenie projektov, koordináciu metodík a plánov a ďalšie úlohy spojené s riadením investičných projektov.

Od roku 2021 je dôraz, aby boli v rozpočte okrem pokračujúcich projektov zaradené iba preukázateľne spoločensky návratné a pripravené projekty. Prostriedky na ďalšie plánované projekty sú viazané v rozpočte v rámci zásobníka investícií. Ich čerpanie je možné až po hodnotení MF SR. Nepresné plánovanie a časté zmeny priorít v minulosti spôsobovali, že nepripravené projekty dlhodobo blokovali veľký balík peňazí na úkor pripravených a lepších investícií naprieč sektormi. Financované by preto mali byť iba pripravené a návratné projekty v súlade s prioritizovanými investičnými plánmi a v rozsahu dostupných rozpočtových zdrojov v jednotlivých rokoch.

Detailnejší monitoring využitia rezerv štátneho rozpočtu, nová správa o očakávanej skutočnosti, kratšie lehoty na publikovanie a lepšia dostupnosť dát pre verejnosť priniesli väčšiu transparentnosť rozpočtového procesu. V roku 2021 novela rozpočtových pravidiel⁷² menovite vymedzila rezervy štátneho rozpočtu. Zároveň sa posilnila transparentnosť procesu nakladania s rezervami, a to obsahovým upresnením povinných informácií o využití rezerv – beneficentov, účele a objeme čerpania. Ministerstvo financií je tiež povinné raz ročne (do 15. augusta) zverejniť správu o očakávanej skutočnosti⁷³ vývoja rozpočtu verejnej správy v príslušnom roku, so zmenami voči schválenej verzii rozpočtu. Od roku 2021 sa skrátila aj lehota na zverejnenie schváleného rozpočtu verejnej správy zo 60 na 30 dní. Zároveň sa zaviedla povinnosť poskytovať údaje o rozpočte formou, ktorá umožní ich ďalšie automatizované spracovanie tretím stranám.

Orientácia na výsledky v príprave rozpočtu je predmetom zmien smerom k lepšiemu programovému rozpočtovaniu. Základný rámec reformy vláda predstavila v roku 2020 v Programovom vyhlásení⁷⁴. Zmeny, ktoré vedú k skvalitneniu a k sfunkčneniu programového rozpočtovania boli pilotne realizované v rámci rozpočtu na rok 2022 a priebežne budú aktualizované so zámerom priblížiť sa stredno- a dlhodobým cieľom v jednotlivých oblastiach – skvalitniť vzdelávanie, podporiť výskum, vývoj a inovácie, zlepšiť bezpečnosť a kvalitu života zvýšenou ochranou životného prostredia, prístupom na pracovný trh či k zdravotnej starostlivosti. Reorganizácia programov by mala zvýšiť zrozumiteľnosť účelu výdavkov, ako aj uľahčiť využívanie dát pre analytické účely.

Kvalita verejných investícií

V rámci národných procesov vedúcich k splneniu míľnikov z POO vláda SR v marci 2022 schválila Metodiku na prípravu a hodnotenia investičných projektov⁷⁵. Metodika je súčasťou reformy riadenia investícií, ktorá je založená na analyticky podložených investičných plánoch jednotlivých kapitol, ktoré zvyšujú transparentnosť a predvídateľnosť investičného procesu. Metodika nepridáva nové úlohy, ale spresňuje a sprehľadňuje proces a povinnosti jednotlivých aktérov. V roku 2021 väčšina kapitol dopracovala metodiky určovania svojich priorít a na ich základe zostavujú investičné plány.

⁷² [Zákon č. 360/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.](#)

⁷³ [Správa o očakávanej skutočnosti za rok 2021.](#)

⁷⁴ [Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2021 - 2024.](#)

⁷⁵ Metodika prípravy a hodnotenia investičných projektov schválená [uznesením Vlády SR č 181/2022.](#)

Pripravované opatrenia⁷⁶

Dlhodobá udržateľnosť verejných financií

Na ústavné zmeny posilňujúce udržateľnosť dôchodkového systému a verejných financií nadväzujú reformné opatrenia POO. V rámci nich dôjde s cieľom zlepšenia dlhodobej finančnej udržateľnosti dôchodkového systému k obnoveniu naviazania zvyšovania dôchodkového veku na predlžovanie strednej dĺžky života. Okrem toho sa zavedie aktuárne neutrálna⁷⁷ dávka predčasného dôchodku pre osoby, ktoré odpracovali zákonom stanovený minimálny počet rokov. Príspevok zmien v I. priebežne financovanom dôchodkovom pilieri k zlepšeniu ukazovateľa dlhodobej finančnej udržateľnosti S2 bude v úhrne minimálne na úrovni 1,8 p.b. HDP. K schváleniu potrebnej legislatívy dôjde v priebehu roka 2022 s účinnosťou od 1. januára 2023. Ambíciou vlády vyplývajúcou z jej programového vyhlásenia a deklarovanej v POO je ukotviť dôchodkovú reformu v rámci ústavného zákona. Na účely naplnenia záväzku POO dôjde k implementácii reformy minimálne prostredníctvom bežných zákonov.

BOX 3: Hodnotenie fiškálnej transparentnosti SR

Verejné financie a rozpočtový proces SR dosahujú komparatívne výsledky, podľa Medzinárodného menového fondu (MMF) je potrebné zlepšiť vybrané procesy fiškálneho reportingu, prognózovania a hodnotenia rizík. MF SR požiadalo MMF o nezávislé vyhodnotenie fiškálnej transparentnosti SR, ktoré by malo byť odrazovým mostíkom pre reformy verejných financií. MMF vo svojej správe⁷⁸ konštatovalo, že väčšina hodnotených oblastí v rámci fiškálneho monitoringu, rozpočtového procesu a riadenia rizík zodpovedá požiadavkám MMF⁷⁹. Hodnotenie však zdôraznilo potrebu zamerať sa na zlepšenie procesov, osobitne v oblasti integrácie fiškálnych štatistík, vyhodnocovania daňových výdavkov, externého auditu či strednodobého rozpočtovania. MMF tiež odporúča ústavne ukotviť limit verejných výdavkov, posilniť participáciu verejnosti na tvorbe rozpočtu, ale aj rozšíriť hodnotenie makroekonomických rizík, fiškálnych rizík a pravidelne zverejňovať dlhodobé projekcie výdavkov súvisiacich so starnutím populácie a ďalšími záväzkami verejného sektora.

Rating fiškálnej transparentnosti SR podľa MMF

I. Fiškálny reporting	II. Fiškálne prognózy a rozpočtovanie	III. Analýza a riadenie fiškálnych rizík
Inštitucionálny rozsah	Jednotnosť rozpočtu	Makroekonomické riziká
Rozsah pokrytia stavových ukazovateľov	Makroekonomické prognózy	Špecifické fiškálne riziká
Rozsah pokrytia tokových ukazovateľov	Strednodobý rozpočtový rámec	Dlhodobá fiškálna udržateľnosť
Rozsah pokrytia daňových výdavkov	Investičné projekty	Nepredvídané udalosti rozpočtu
Frekvencia medziročného vykazovania	Fiškálna legislatíva	Riadenie aktív a pasív
Časovanie ročných výkazov	Časovanie rozpočtových dokumentov	Garancie
Klasifikácia	Ciele fiškálnej politiky	PPP projekty
Vnútorá konzistentnosť	Výkonnostné ukazovatele	Finančný sektor
Revízie	Participácia verejnosti	Prírodné zdroje
Integrita štatistík	Nezávislé hodnotenie	Environmentálne riziká
Externý audit	Doplnkový rozpočet	Subcentrálne vlády
Porovnateľnosť fiškálnych údajov	Súlad prognóz	Verejné korporácie

⁷⁶ Opatrenia vychádzajú z POO, ak nie je indikované inak v texte alebo poznámke pod čiarou.

⁷⁷ Dávka bude krátená tak, aby bola dôchodcovi vyplatená v úhrne rovnaká suma bez ohľadu na to, kedy sa rozhodne začať dôchodok čerpať.

⁷⁸ Slovak Republic: Fiscal Transparency Evaluation, Technical Report, February 2022.

⁷⁹ Na základe tzv. Fiscal Transparency Code IMF Slovensko dosiahlo v 25-tich z 36 indikátorov „dobré“ alebo „pokročilé“ hodnotenie.

K zlepšeniu dlhodobej udržateľnosti verejných financií by mohli prispieť aj viaceré opatrenia v zdravotníctve a dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti. Z opatrení nad rámec POO ide najmä o realizáciu súboru úsporných opatrení, ktoré by sa mali najvýraznejšie týkať liekovej politiky, ale aj o aktualizáciu systému platieb nemocniciam podľa diagnóz (DRG), ktoré má za cieľ zlepšiť efektívnosť hospodárenia nemocníc. Z opatrení realizovaných v rámci POO ide napríklad o opatrenia na integráciu zdravotnej a sociálnej dlhodobej starostlivosti, kde nedostatočné prepojenie týchto systémov spôsobuje nekoordinovaný prechod osoby s potrebou starostlivosti medzi zdravotnými a sociálnymi službami, čo môže viesť k zhoršeniu zdravotného stavu osoby a následným rehospitalizáciám prehlbujúcich neefektívnosti systému⁸⁰.

V júni 2022 sa očakáva schválenie novely ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti⁸¹, ktorá posilní sankčné pásma dlhovej brzdy, flexibilitu v prípade kríz a zefektívni riadenie obsluhy štátneho dlhu prechodom z ukazovateľa hrubého na čistý dlh⁸². Reforma dlhodobej udržateľnosti znovelizuje znenie 10 rokov ústavne zakotvenej dlhovej brzdy. Skúsenosti s pôvodným znením ústavného zákona poukázali na potrebu viacerých zmien. Prvou je prechod dlhovej brzdy z ukazovateľa hrubého dlhu na čistý dlh, ktorý má zefektívniť riadenie likvidity pri obsluhu štátneho dlhu, osobitne očistením ukazovateľa o hotovostnú rezervu. Novela tiež znižuje počet sankčných pásiem na štyri. Zároveň, na rozdiel od súčasného znenia, požaduje konsolidačné úsilie merané štruktúrnym saldom už pri najnižšom pásme. Pri zvýšení dlhu nad najvyššie pásmo vláde zákon umožní vyhnúť sa sankcii predloženia štruktúrne vyrovnaného rozpočtu a hlasovania o dôvere plnením sankcií v predchádzajúcom období ak výška čistého dlhu medziročne poklesne. Flexibilita dlhovej brzdy bude zabezpečená v rámci rozšírenej únikovej klauzuly, ktorá sa spúšťa pri vybraných situáciách – vojne a vojnovom stave, medziročnom poklese ekonomiky, záchrane bankového a finančného sektora či prírodných katastrofách.

Legislatívne zmeny v ústavnom zákone tiež ukotvia zmeny v pôsobnosti nezávislých výborov pre makroekonomické a daňové prognózy a posilnia nezávislosť Rady pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ)⁸³. Cieľom legislatívneho ukotvenia zmien v pôsobnosti výborov je nadviazať na už prebiehajúci proces rozširovania prognóz rozpočtových položiek, v súlade s deklarovanou ambíciou v programovom vyhlásení vlády. Tým sa zabezpečuje transparentnejšia príprava a presnejší odhad vývoja rozpočtu. O jednotlivých detailoch vládneho návrhu sa ešte bude diskutovať, pričom finálna dohoda sa očakáva začiatkom leta.

Efektívnosť výberu daní⁸⁴

K ďalšiemu zníženiu daňovej medzery na DPH a na dani z príjmov by malo prispieť zavedenie povinnosti online zasielania údajov z faktúr finančnej správe od 2024⁸⁵. Tá umožní finančnej správe včasnú detekciu podvodov v dodávateľskom reťazci, najmä elimináciu vysokých daňových nedoplatkov vznikajúcich z vyčíslenia rozdielu dane po výkone daňových kontrol. Pri mesačných platiteľoch sa takéto podvody identifikujú s oneskorením, až 56 dní od vzniku daňovej povinnosti. Pri štvrťročných platiteľoch DPH

⁸⁰ Jednotlivé opatrenia sú bližšie popísané v kapitole Zdravie a zdravotno-sociálna dlhodobá starostlivosť.

⁸¹ [Vládny návrh zákona prešiel prvým čítaním v NR SR v novembri 2020](#), definitívne schválenie sa očakáva v júni 2022 s účinnosťou od augusta 2022.

⁸² Vládny návrh [novely ústavného zákona č. 493/2011 o rozpočtovej zodpovednosti](#) v časti dlhovej brzdy je opatrenie nad rámec POO, napriek tomu zmenami v požiadavkách na štruktúrnú konsolidáciu pri najnižších sankčných pásmach hrubého dlhu posilňuje dlhodobú udržateľnosť.

⁸³ Aktuálne návrhy zmien sú súčasťou vládou schválenej novely ústavného zákona č. 493/2011 o rozpočtovej zodpovednosti.

⁸⁴ Nad rámec POO.

⁸⁵ Termín zavedenia bol pôvodne nastavený na rok 2023, ale v závislosti od prípravy súvisiacej legislatívy a pripravenosti podnikateľského sektora je pravdepodobný posun na 2024.

ide o oneskorenie až 117 dní⁸⁶. To umožňuje daňovým subjektom stať sa nekontaktnými. Finančná správa SR (FS SR) odhaduje zo zavedenia e-faktúry dodatočné príjmy vo výške viac ako 100 mil. eur v prvom roku, ktoré sú ale podmienené aktívnymi kontrolami na základe analytických údajov.

K zvýšeniu efektívnosti finančnej správy môže prispieť aj vznik tzv. behaviorálnej jednotky na MF SR. Jej cieľom je aplikovať poznatky z behaviorálnych štúdií na tvorbu nových politík a ich testovanie v praxi prostredníctvom experimentov. V daňovej oblasti sú príkladom rôzne formy komunikácie s daňovým subjektom s cieľom zvýšiť dobrovoľné plnenie daňových povinností a zabezpečiť ich plnenie načas. Prvým úspechom v tejto oblasti na Slovensku je pilotný projekt finančnej správy, IFP, ÚHP spolu s akademickým sektorom⁸⁷, kde sa prostredníctvom listovej kampane kontaktovali daňovníci, ktorým vznikla povinnosť priznať daň z príjmu z predaja nehnuteľností. Tento projekt priniesol do štátneho rozpočtu dodatočných 2,5 mil. eur a ukazuje, že finančná správa má aj iné a nákladovo efektívnejšie metódy k zabezpečeniu dobrovoľného plnenia daní v porovnaní s tradičnými kontrolami.

Relevantné referenčné body

Špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko (CSR)

- CSR 2019/1 (časť 2): Zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií, a to najmä systému zdravotnej starostlivosti a dôchodkového systému.
- CSR 2019/3 (časť 8): Vo verejnom obstarávaní zvýšiť uplatňovanie kritérií kvality a nákladov životného cyklu.
- CSR 2020/1 (časť 1): V súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijať všetky opatrenia potrebné na účinné riešenie pandémie, udržanie hospodárstva a podporu následného oživenia. Keď to hospodárske podmienky umožnia, realizovať fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní miery investícií.
- CSR 2020/2 (časť 1): Poskytnúť primeranú náhradu príjmu.
- CSR 2020/3 (časť 3): Čo najskôr realizovať pripravené verejné investičné projekty.
- CSR 2020/4 (časť 2, 3): Zabezpečiť priaznivé podnikateľské prostredie a kvalitné verejné služby, a to prostredníctvom posilnenej koordinácie a tvorby politík.

Ciele Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj

- Cieľ 5: Rovnosť mužov a žien
- Cieľ 8: Dôstojná práca a ekonomický rast
- Cieľ 17: Partnerstvá za ciele

Európsky pilier sociálnych práv

- Zásada 2: Rovnosť mužov a žien
- Zásada 15: Príjem v starobe a dôchodky

⁸⁶ Finančná správa dnes pracuje s daňovými priznaniami a kontrolným výkazom (ktorý obsahuje informácie o faktúrach). Tieto dokumenty sú podané až 25-teho v nasledujúcom mesiaci, ktorý nasleduje po mesiaci v ktorom prebehla transakcia, t. z. ak zdaniteľný obchod prebehne 1. marca, faktúru týkajúcu sa tejto transakcie získa Finančná správa až 25 apríla.

⁸⁷ [Komentár FSSR, IFP a ÚHP – Behaviorálny experiment na dani z príjmu z predaja nehnuteľností.](#)

4.2 Vzdelávanie

Vzdelávací systém na Slovensku je poznačený slabými výsledkami na všetkých úrovniach. Dôležitú rolu zohráva nedostatočná inklúzia, ktorá začína už nízkou zaškolenosťou v škôlkach. Školy nedokážu vyrovnáť rozdiely v pripravenosti pri nástupe na primárne vzdelávanie a systém nie je orientovaný na vzdelávacie výstupy, ako gramotnosti a celoživotné zručnosti. Vysoké školy strácajú na atraktivnosti, čo sa prejavuje odchodom vysokého podielu domácich študentov na vysoké školy v zahraničí. Málo flexibilný systém celoživotného vzdelávania a chýbajúce kvalitné kariérne poradenstvo ústia do slabej účasti dospelých na ďalšom vzdelávaní po vstupe na trh práce. Hlavnými výzvami zostáva naďalej zlepšovanie inkluzívneho prístupu, najmä implementácia povinného predprimárneho vzdelávania a rozšírenie zaškolenosti cestou právneho nároku postupne pre deti už od 3 rokov. Reforma poradenského systému prepojí spoluprácu centier poradenstva a prevencie s podpornými tímami na školách vrátane prechodu na ciele financovanie podľa potrieb žiakov. Obsah vzdelávania sa postupne transformuje na vzdelávanie s dôrazom na potrebné zručnosti, vrátane digitálnych. Kurikulárna reforma bude sprevádzaná adekvátnymi zmenami v príprave a profesijnom vzdelávaní učiteľov, učebnicovou reformou a mentoringovou podporou pri zavádzaní nového kurikula v rámci novovytvorených regionálnych centier. Zmeny v oblasti vysokoškolského vzdelávania budú reflektovať nové akreditačné štandardy pre vnútorné systémy zabezpečovania kvality, reformu vnútorného riadenia škôl a zmenu financovania podporujúcou výkony vo vedeckej a tvorivej činnosti.

Výsledkové ukazovatele pre vzdelávanie

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2030 cieľ
Podiel detí v predprimárnom vzdelávaní	SK	72,2	73,4	74,9	77,6	77,8	-	-	94,6
(od 3 rokov po začiatok povinného primárneho vzdelávania)	EU	91,9	92,4	92,5	92,3	92,8	-	-	94,6
PISA	SK	463	-	-	466	-	-	-	473
(bodový priemer v čitateľskej gramotnosti, matematike a vede)	EU	486	-	-	484	-	-	-	481
Podiel žiakov nedosahujúcich základnú úroveň v čítaní (PISA)	SK	32,1	-	-	31,4	-	-	-	28,0
	EÚ	20,0	-	-	22,5	-	-	-	21,3
Podiel mladých predčasne ukončujúcich vzdelávanie	SK	6,9	7,4	9,3	8,6	8,3	7,6	-	6*
(% vo vekovej skupine 18-24 rokov)	EÚ	11	10,6	10,5	10,5	10,2	9,9	-	6,0
Priemerné umiestnenie najlepšej univerzity v TOP rankingoch	SK	668	651	651	668	784	835	834	706
(priemerné umiestnenie v Times, Šanghajský rebríček a QS), EÚ medián	EÚ	351	384	316	319	336	334	353	353
Podiel ľudí zúčastňujúcich sa vzdelávania dospelých	SK	3,1	2,9	3,4	4	3,6	2,8	-	7,0
(vek 25-64; za posledné 4 týždne)	EÚ	10,1	10,3	10,4	10,6	10,8	9,2	-	10,6

*schválený národný cieľ v rámci EPSP

Poznámka: metodika k určovaniu cieľov na národnej a európskej úrovni sa nachádza v Prílohe č. 1.

Odpočet opatrení⁸⁸

Riadenie

K efektívnosti riadenia regionálneho školstva prispeje zmena na strednom článku riadenia. V júni 2021 bola schválená novela zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve⁸⁹, ktorá zjednotila riadenie a financovanie školstva pod rezort školstva (od 2013 do 2021 patrila časť kompetencií a financovania ministerstvu vnútra). S účinnosťou od januára 2022 vznikli regionálne úrady školskej správy (RÚŠS) v kompetencii Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu (MŠVVaŠ), ktoré nahrádzajú doteraz

⁸⁸ Odpočítavané opatrenia vychádzajú z reforiem a investícií v POO (Komponenty č. 6 až 8). Nad rámec POO bolo realizované zjednotenie financovania rezortu školstva pod jednu rozpočtovú kapitolu.

⁸⁹ <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=8&CPT=500>

fungujúce odbory školstva okresných úradov v sídle kraja v kompetencii Ministerstva vnútra SR (MV SR). Okrem odstránenia dvojkoľajnosti vo financovaní a riadení, vrátane administratívnej záťaže, sa očakáva najmä efektívnejší dohľad nad fungovaním špeciálnych škôl, ktorých zriaďovateľom je štát. Nesystémovosť v riadení sa považuje za jednu z príčin segregácie žiakov z MRK a chybného zaradovania žiakov bez mentálneho znevýhodnenia do špeciálneho školstva.

Inklúzia vo vzdelávaní

Kľúčovou reformou v oblasti inklúzie je zavedenie povinného predprimárneho vzdelávania od 5 rokov. V júli 2021 bola prijatá novela školského zákona⁹⁰, ktorá zaviedla opatrenia pre implementáciu povinného predprimárneho vzdelávania pre deti od 5 rokov od septembra 2021. Počas prechodného obdobia do augusta 2024 sa umožňuje poskytovať povinné predprimárne vzdelávanie poskytovateľom mimo siete škôl a školských zariadení v prípade ich schválenej registrácie v Registri zariadení predprimárneho vzdelávania vedenom MŠVVaŠ⁹¹. Dôvodom umožnenia plnenia povinného predprimárneho vzdelávania v registrovaných zariadeniach mimo siete škôl je zníženie tlaku na existujúce nedostatočné kapacity v materských školách. Zvýšenie zaškolenosti 5 ročných detí pred dobudovaním kapacít ohrozuje zaškolenosť mladších detí. V Registri je v súčasnosti zaregistrovaných 39 nesieťových poskytovateľov s 290 deťmi vo veku 5 a viac rokov⁹², čo však nezachytáva veľký podiel dotknutých subjektov.⁹³ Podľa POO je cieľom dosiahnuť 95 % zaškolenosť 5 ročných detí v školskom roku 2022/23 oproti 86 % v roku 2019⁹⁴. Povinné predprimárne vzdelávanie pre všetky deti od 5 rokov okrem dobudovania kapacít materských škôl otvára aj ďalšie výzvy, ako je inklúzia detí z MRK, zdravotne a sociálne znevýhodnených v systéme formálneho vzdelávania. Podporu deťom z MRK a zvýšenej spolupráci s rodinami týchto detí zabezpečuje dvojfázový národný projekt Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK⁹⁵.

S cieľom zníženia predčasného ukončovania vzdelávania sa zavádzajú zmeny v stredoškolských programoch a rozširujú sa možnosti ukončenia základného vzdelania. V schválenej novele školského zákona⁹⁶ a zákona o odbornom vzdelávaní a príprave⁹⁷ sa umožňuje ukončiť nižšie stredné vzdelanie (ZŠ) v rámci odborov nižšieho stredného odborného vzdelávania (F odbory⁹⁸) v dvoj- a troj- ročnom kombinovanom programe. Touto legislatívnou úpravou sa odstráni „slepá ulička“ vo vzdelávaní, ktorá neumožňovala absolventom F odborov pokračovať v ďalšom vzdelávaní. Takisto sa zavádza možnosť získať nižšie stredné vzdelanie úspešným absolvovaním externého testovania alebo formou komisionálnej skúšky bez absolvovania programu vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania (tzv. kurzy druhošancového vzdelávania). Tento krok otvorí priestor pre poskytovateľov neformálneho vzdelávania

⁹⁰ <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=8&CPT=510>

⁹¹ Podmienky registrácie zahŕňajú súhlas regionálneho úradu verejného zdravotníctva a orgánu miestnej štátnej správy v školstve, predloženie školského vzdelávacieho programu v súlade so štátnym vzdelávacím programom a preukázanie kvalifikačných požiadaviek pedagogických zamestnancov. Pre získanie príspevku pre deti plniace povinné predprimárne vzdelávanie v registrovaných zariadeniach, ktorý je financovaný zo SR, sa požaduje vypracovanie finančnej správy o hospodárení za predchádzajúci rok (ak zariadenie bolo v prevádzke, ináč do apríla daného školského roka). Plná registrácia do siete škôl si vyžaduje splnenie niekoľkých ďalších podmienok relevantných najmä pre súkromných zriaďovateľov, ako napríklad súhlas obce, doklady o bezúhonnosti, potvrdenia súdu o nebytí v konkurze alebo likvidácii, potvrdenia o absencii nedoplatkov voči daňovému, colnému úradu a zdravotnej poisťovni a pod.

⁹² <https://crinfo.iedu.sk/risportal/register/>

⁹³ Podľa publikácie [Geografického ústavu SAV](#) len v Bratislavskom kraji bolo ku koncu roka 2020 identifikovaných 151 mimosieťových poskytovateľov oproti 300 zariadení v sieti.

⁹⁴ Cieľ je potrebné dosiahnuť už na začiatku tohto školského roka, t. j. v Q3 2022.

⁹⁵ NP PRIM I. a II. realizovaný Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity/Úrad vlády SR.

⁹⁶ <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=8&ID=640>

⁹⁷ <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=8&ID=638>

⁹⁸ F odbory, známe v minulosti ako učilišťa, poskytujú vzdelávanie v pomocných profesiách, ako napr. pomocný lesník. Do schválenia novely bolo možné získať nižšie stredné vzdelanie (ZŠ) len cez tzv. kurz druhošancového vzdelávania, ktorý poskytovali prevažne stredné školy poskytujúce F odbory.

(napr. tretí sektor) a tým zvýši dostupnosť vzdelávania pre skupiny ľudí bez získaného základného vzdelania po splnení povinnej školskej dochádzky.

Našartovaná reforma systému poradenstva a prevencie posilní inkluzívny prístup vo vzdelávaní. Reforma poradenského systému bola položená schválením novely školského zákona. Dlhodobým cieľom tejto reformy je transformácia činností zariadení výchovného poradenstva a prevencie s presahom na prácu podporných tímov na školách tak, aby deti a žiaci dostávali podporu podľa individuálnych potrieb, ktoré nie sú nevyhnutne v súlade s existujúcou diagnostikou špeciálnych potrieb (diagnóza nevie s presnosťou určiť rozsah potrieb). Od reformy sa tiež očakáva zamedzenie distribúcie žiakov do špeciálneho vzdelávania z dôvodu neadekvátnej diagnostiky a pokrivených finančných motivácií (navýšené normatívy), čo prispeje k desegregácii. Okrem tejto legislatívnej zmeny sú v školách naďalej podporované školské inkluzívne tímy⁹⁹ predĺžením národných projektov Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov I a II¹⁰⁰. Systematický zber dát ohľadom využívania služieb poradenských zariadení a mapovania duševného zdravia detí a mládeže zabezpečí jednotný evidenčný systém (EvuPP) spustený v septembri 2021.

Kompenzačné opatrenia na zmierňovanie dopadov pandémie sa orientujú na podporu doučovania a finančnú podporu pre zraniteľné skupiny. K decembru 2021 bolo vyhlásených niekoľko výziev¹⁰¹ pre podporu doučovania na základných a stredných školách vrátane zapojenia neštátneho sektora¹⁰² a výzva na poskytovanie finančnej podpory zriaďovateľom školských klubov detí (ŠKD)¹⁰³ na kompenzáciu poplatkov pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia. Do konca roka 2022 je cieľom zachytiť 12 tisíc žiakov, ktorí sa nevedeli plnohodnotne zapojiť do vzdelávania počas prerušenej prezenčnej výuky počas mimoriadneho prerušenia školského vyučovania v školách.

Kvalita vzdelávania v regionálnom školstve

Kurikulárna reforma sa orientuje na budovanie zručností potrebných pre 21. storočie namiesto memorovania encyklopedických faktov. Ide o kľúčovú reformu vo vzdelávaní rozfázovanú do roka 2026, keď sa počíta s plnou implementáciou nového kurikula na školách. Od januára 2022 prebiehajú verejné konzultácie k dokumentom ohľadom východísk k budovaniu nového obsahu vzdelávania¹⁰⁴. Od školského roka 2021/2022 pilotne fungujú prvé dve regionálne centrá kurikulárneho manažmentu (Martin, Turčianske Teplice)¹⁰⁵. Úlohou tímov v regionálnych centrách v plánovanom počte 40 centier do roku 2024 bude poskytovať lokálnu podporu učiteľom pri zavádzaní nového kurikula. S účinnosťou od januára 2022 bola legislatívne ukotvená elektronická podoba maturity¹⁰⁶.

Vysoké školy

Periodické hodnotenie výsledkov vysokých škôl v oblasti výskumu a vnútorných systémov zabezpečovania kvality vzdelávania prispeje k vyššej kvalite vysokých škôl. V januári 2022 bola zverejnená metodika periodického hodnotenia výkonu vysokých škôl¹⁰⁷, podľa ktorej sa bude hodnotiť kvalita výskumu a tvorivej činnosti vysokých škôl s platnosťou na šesť rokov. Objektívne hodnotenie výskumu komisiou zloženou z dvoch tretín medzinárodne uznávanými zahraničnými odborníkmi umožní lepšiu diferenciaciu škôl podľa kvality produkovaného výskumu a následne ciele financovanie podporujúce

⁹⁹ Novela [zákona 138/2019 Z.z.](#) zavádza pojem školský podporný tím s účinnosťou do 1.1. 2022.

¹⁰⁰ <https://mpc-edu.sk/sk/project>

¹⁰¹ „Spolu múdrejší 2“, „Spolu úspešnejší 2021“, „Spolu múdrejší 3“, „Spolu úspešnejší 2“.

¹⁰² „Výzva pre doučujúcich prostredníctvom neštátneho sektora“

¹⁰³ Výzva „Kompenzácia poplatku v školskom klube detí za žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a v hmotnej núdzi“.

¹⁰⁴ [Vzdelavanie21.sk](#)

¹⁰⁵ <https://www.minedu.sk/regionalne-centra-podpory-ucitelov/>

¹⁰⁶ Zákon č. 415/2021 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon).

¹⁰⁷ <https://www.minedu.sk/periodicke-hodnotenie-vyskumnej-vyvojovej-umeleckej-a-dalsej-tvorivej-cinnosti/>

špičkový výkon. Tento proces komplementárne dopĺňa hodnotenie vnútorných systémov zabezpečovania kvality vzdelávania akreditačnou komisiou. Novela zákona o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania účinná od januára 2022¹⁰⁸ skraca pre školy lehotu na požiadanie o posúdenie súladu vnútorného systému kvality z 31. decembra 2024 na 31. december 2022¹⁰⁹. Táto zmena urýchlí proces zavádzania medzinárodne uznávaných štandardov kvality vzdelávania a zároveň urýchlí proces konsolidácie počtu ponúkaných študijných programov¹¹⁰.

Vysoké školy naštartovali proces dlho očakávaných zmien v oblasti vnútorného riadenia, ktoré umožnia efektívnu implementáciu celospoločenských záujmov. Schválená novela zákona o vysokých školách posilní kompetencie rektora a správnej rady¹¹¹. Od zmeny v riadení sa očakáva odklon od fragmentového nesystémového vývoja jednotlivých vysokých škôl ku strategickému riadeniu celého vysokoškolského systému s dôrazom na celospoločenské potreby, ako napríklad diverzifikácia škôl a zvýšenie podielu bakalárskych absolventov. K zvýšeniu efektivity sektora má prispieť aj spájanie škôl, ktoré je podporené v rámci vyhlásenej výzvy pre rozvoj VŠ s alokáciou 10 mil. eur pre tvorbu projektov cestovných máp spájania vysokých škôl¹¹². Zároveň v roku 2021 boli spustené aktivity pre budovanie univerzitných klastrov v Trnave a v Košiciach. Koncentrácia výskumných kapacít formou spájania univerzít zvýši pravdepodobnosť lepšieho umiestnenia v medzinárodných rebríčkoch vysokých škôl.

Pripravované opatrenia¹¹³

Inkluzívne vzdelávanie

Splnenie míľníka Plánu obnovy pre zavedenie právneho nároku na predprimárne vzdelávanie od veku 3 rokov od roku 2025 si bude vyžadovať schválenie niekoľkých legislatívnych zmien do konca roka 2022 a progres v budovaní nedostatočných kapacít. Najvýznamnejšia zmena sa dotkne úpravy systému financovania, pričom v súčasnosti sa financujú materské školy v originálnych kompetenciách obcí a samospráv¹¹⁴. Cieľom je prejsť na systém jednotného, predvídateľného a účelového financovania predprimárneho vzdelávania. V súčasnosti na základe administratívnych dát a dát z prieskumu VÚC ako aj na základe prognóz o demografickom vývoji sa spresňujú chýbajúce kapacity. V roku 2022 sa vyhlási výzva na vybrané projekty na dobudovanie kapacít.

Kvalitné inkluzívne vzdelávanie si vyžaduje sadu podporných opatrení. V rámci reformy zavádzajúcej model nárokovateľných podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní vrátane systému ich financovania sa pripravuje katalóg podporných opatrení pre deti a žiakov, ktoré zažívajú bariéry vo vzdelávaní. Do konca roka 2022 sa legislatívne ukotví nové vymedzenie konceptu špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb¹¹⁵ vrátane úpravy systému financovania podpory. V realite sa pre individuálneho žiaka identifikuje vhodná podpora z katalógu podporných opatrení na základe individuálnych potrieb, ktoré budú následne priamo financované. V normatívnom financovaní zostanú formy podpory relevantné pre všetkých žiakov, ako

¹⁰⁸ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2020/410/>

¹⁰⁹ Vysoké školy sú zároveň povinné oznámiť akreditačnej agentúre najneskôr do 31. augusta 2022, že zosúladiť svoje vnútorné systémy so zákonom schválenými štandardmi, ktoré nadobudli účinnosť 1. septembra 2020 (Zákon č. 269/2018 o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania).

¹¹⁰ <https://saavs.sk/wp-content/uploads/2022/01/Zmeny-vo-vysokom-skolstve-v-dosledku-zavadzania-systemov-zabezpecovania-kvality-1.pdf>

¹¹¹ Novela zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách bola schválená NR SR v marci 2022 (ČPT 822).

¹¹² <https://www.minedu.sk/vyzva-na-podavanie-rozvojovych-projektov-verejnych-vysokych-skol-v-roku-2021/>

¹¹³ Pripravované opatrenia vychádzajú z reforiem a investícií v POO (Komponenty č. 6 až 8).

¹¹⁴ Dôjde k zmene príslušných ustanovení zákona 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení, zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve, prehodnoteniu vzorca v nariadení vlády č. 668/2004 Z. z., ako aj zmene nariadenia vlády č. 630/2008 Z. z.

¹¹⁵ Podľa súčasnej legislatívy špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby zahŕňajú zdravotné znevýhodnenie/postihnutie, sociálno-ekonomické znevýhodnenie a kategóriu nadaných žiakov.

napríklad odborní zamestnanci na školách¹¹⁶. Na základe viacúrovňovej definície potrieb sa odborné činnosti budú poskytovať v úzkej spolupráci podporných tímov na školách a novokoncipovaných centier poradenstva a prevencie. Do konca roka 2022 sa vytvoria a zverejnia štandardy pre priestorovú debarierizáciu škôl a zavedie sa jednotný systém monitorovania desegregácie. Zverejní sa prvá komplexná monitorovacia správa desegregácie.

Kvalita vzdelávania v regionálnom školstve

Kurikulárna reforma prejde v roku 2022 do ďalšej fázy implementácie. Kompletizuje sa konečná verzia kurikula pre všetky cykly vzdelávania na základných školách. Implementácia sa začne v septembri 2023 s povinnosťou zabezpečiť prechod všetkých základných škôl na nové kurikulum do septembra 2026. Zároveň sa na základe výzvy v roku 2022 vyberie 16 regionálnych partnerov ako centrá regionálnej podpory pre zavádzanie nového kurikula z plánovaného počtu 40 centier do konca roka 2024. V roku 2022 sa zrealizuje verejné obstarávanie na zabezpečenie dodávky systému eTest II pre celoplošné zavedenie elektronického testovania. Ide o prvý krok plánovaného zavedenia on-line maturity¹¹⁷. Legislatívne úpravy zavedú nové druhy študijných programov pre budúcich učiteľov s dôrazom na zavádzanie inkluzívneho vzdelávania, vzdelávanie žiakov s odlišným materinským jazykom a rozvoj digitálnych kompetencií učiteľov. Zavedie sa účelovo viazaný príspevok na profesijný rozvoj pedagogických a odborných zamestnancov a nový model akreditácie vzdelávacích programov profesijného rozvoja.

Vysoké školy

Diverzifikácia vysokých škôl bude podporená výkonnosťnými zmluvami a aj cieľenými investíciami. V roku 2022 sa zavedie koncept výkonnostných zmlúv. Výkonnostné zmluvy budú podporovať strategické zámery jednotlivých vysokých škôl, čo podporí odklon od jednotného modelu vedecký výkonných pracovísk k diverzifikovanému vysokoškolskému prostrediu s ponukou programov profesijného zamerania (školy aplikovaného výskumu). K diverzifikácii prispeje vykonanie hodnotenia výskumu na verejných vysokých školách do konca roka 2022, ktorý identifikuje pracoviská so špičkovým výkonom v oblasti vedy a tvorivej činnosti na základe prijatej metodiky periodického hodnotenia vedeckého výkonu. Zároveň sa očakáva, že 90 % škôl požiada o preverenie súladu vnútorných systémov kvality a študijných programov s akreditačnými štandardmi.

Investície

Okrem dobudovania kapacít materských škôl sa investície sústreďujú na infraštruktúru. Vyhlási sa výzva pre základné školy na odstránenie dvojzmennej prevádzky na 49 školách a na debarierizáciu budov stredných škôl, pričom cieľom je debarierizovať 252 škôl do roku 2025. Prebehne verejné obstarávanie na dovybavenie digitálnej infraštruktúry na základných a stredných školách. Cieľom je zvýšiť podiel škôl s plným vstupným digitálnym vybavením na 90 % zo súčasných 30 %. Vyhlási sa výzva na vybudovanie a modernizáciu školských knižníc ako vzdelávacích centier škôl na podporu čitateľskej gramotnosti. Cieľom je vybudovať alebo zrekonštruovať 200 knižníc na školách, ktoré navštevujú žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia. Formou dotačného programu sa podporí modernizácia infraštruktúry vo výskume, vzdelávaní a ubytovacích kapacitách s dôrazom na pridanú hodnotu pre excelentný výskum, internacionalizáciu, debarierizáciu a digitalizáciu vyučovania. Investície podporia individuálne

¹¹⁶ Finálna verzia nárokovateľných podporných opatrení je aktuálne predmetom diskusie.

¹¹⁷ V priebehu roka 2022 sa v súlade s harmonogramom POO prijme ešte niekoľko ďalších parciálnych krokov, vrátane súvisiacej legislatívnej úpravy školského zákona o ukončovaní štúdií na stredných školách. V roku 2023 sa spustí prípravná testovacia fáza. Plne implementovaná on-line maturita bude najneskôr do konca roka 2025 – najneskôr v tomto roku bude časť maturity absolventov všetkých gymnázií a stredných škôl zrealizovaná on-line.

dlhodobé strategické zámery jednotlivých vysokých škôl. Jedným z cieľov je do roku 2026 zrekonštruovať 263 tisíc m² plochy vysokých škôl a internátov s energetickou úsporou vyššou ako 30 %.

Relevantné referenčné body

Špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko (CSR)

- CSR 2019/2 (časť 1, 2, 3): Zlepšovať kvalitu a inkluzívnosť vzdelávania na všetkých úrovniach a podporovať zručnosti. Zlepšiť prístup k cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti a dlhodobej starostlivosti. Podporovať integráciu znevýhodnených skupín, najmä Rómov.
- CSR 2019/3 (časť 2, 4, 5): Zacieliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami na...výskum a inovácie,...na digitálnu infraštruktúru, energetickú účinnosť,...
- CSR 2020/2 (časť 3, 4): Posilňovať digitálne zručnosti. Zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu.
- CSR 2020/3 (časť 2): Odstrániť nedostatky v oblasti digitálnej infraštruktúry.

Ciele Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj

- Cieľ 4: Kvalitné vzdelávanie
- Cieľ 8: Dôstojná práca a ekonomický rast
- Cieľ 9: Priemysel, inovácie a infraštruktúra

Európsky pilier sociálnych práv

- Zásada 1: Vzdelávanie, odborná príprava a celoživotné vzdelávanie
- Zásada 3: Rovnaké príležitosti
- Zásada 11: Starostlivosť o deti a podpora detí

4.3 Produktivita: Výskum, vývoj, inovácie a digitalizácia

Jednou z nevyhnutných podmienok pre dlhodobu udržateľný ekonomický rast je rastúca produktivita, ktorá je výsledkom zavádzania inovácií. V kontexte digitálnej transformácie je táto výzva ešte výraznejšia. Na Slovensku doteraz absentovala systematická nadrezortná koordinácia aktivít v oblasti výskumu, vývoja a inovácií (VVal). Motivácie pre efektívne prepojenie výskumu vo verejnom a súkromnom sektore boli nedostatočné. Tieto nedostatky spolu s podfinancovaním výskumu brzdia existujúci inovačný potenciál a ústia do neefektívnej alokácie verejných zdrojov. Opatrenia z POO cielia zvýšenie celkových investícií do VVal, vrátane motivácii pre zvýšenie výdavkov súkromného sektora. Uvedené bude sprevádzané profesionalizáciou nadrezortnej koordinácie VVal a zavádzaním medzinárodných štandardov pri hodnotení projektov financovaných z verejných zdrojov. Súčasťou verejných politík orientovaných na zvyšovanie produktivity bude podpora digitalizácie dobudovaním infraštruktúry v oblastiach nepokrytých trhom, zlepšovanie digitálnych zručností súčasnej a budúcej pracovnej sily, vybudovanie efektívnej elektronickej verejnej správy, ktorá bude poskytovať služby orientované na občana a podnikateľa. Digitalizácia bude prebiehať aj v oblasti zdravotníctva, súdnictva, stavebných konaní, činnosti sociálnej poisťovne, boju proti korupcii a bezpečnosti obyvateľstva. Digitalizácia v školstve sa týka dobudovania školskej digitálnej infraštruktúry a posilnenia digitálnych zručností žiakov v novej kurikulumnej reforme a učiteľov v príprave a ich profesijnom rozvoji.

Výsledkové ukazovatele pre produktivitu (výskum, vývoj, inovácie a digitalizácia)

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2030 cieľ
DESI index	SK	19	21	19	19	20	21	22	14
(poradie v rebríčku z 27 EU krajín)	EU							-	
European Innovation Scoreboard (EIS)	SK	20	20	21	22	22	22	23	21
(poradie)	EU							-	
Podnikové výdavky na výskum a vývoj	SK	0,32	0,40	0,48	0,45	0,45	0,50	-	1,04
(% HDP)	EU	1,37	1,39	1,43	1,45	1,46	1,53	-	1,72

Poznámka: metodika k určovaniu cieľov na národnej a európskej úrovni sa nachádza v Prílohe č. 1.

Odpôčet opatrení

Výskum, vývoj a inovácie (VVal)¹¹⁸

Ukončená transformácia Slovenskej akadémie vied (SAV) umožní efektívnejšiu spoluprácu so súkromným sektorom. SAV dokončila transformáciu na verejnú výskumnú inštitúciu k januáru 2022¹¹⁹. Zmena umožní viaczdrojové financovanie vrátane súkromných zdrojov, čo zvýši motivácie pre spoluprácu so súkromným sektorom a to hlavne v oblasti ochrany duševného vlastníctva a z toho vyplývajúcej finančnej ziskovosti. Podľa schválenej novely zákona o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja¹²⁰ sa pravidlá periodického hodnotenia výskumnej činnosti na vysokých školách budú vzťahovať aj na verejné výskumné inštitúcie vrátane SAV, čo zabezpečí jednotný prístup k hodnoteniu výskumu na Slovensku.

Zmeny v činnosti Agentúry na podporu výskumu a vývoja (APVV) posúvajú hodnotiace mechanizmy projektov bližšie k medzinárodným štandardom. Schválená novela zákona o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja¹²¹ prinesie významné zmeny aj s dopadom na APVV. Ide najmä o možnosť vyhlasovať

¹¹⁸ Odpôčet transformácie SAV a zmien týkajúcich sa APVV sa týkajú opatrení z POO v komponente č. 9 „Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií“. Stratégia SK RIS3 2021+ je nad rámec POO, predstavuje jednu zo základných podmienok pre čerpanie finančných prostriedkov v Programe Slovensko v programovom období 2021-2027.

¹¹⁹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2021/347/20220101.html>, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2021/346/20211101.html>

¹²⁰ Novela zákona, parlamentná tlač 822.

¹²¹ Novela zákona, parlamentná tlač 822.

výzvy financované z fondov EÚ, zavedenie hodnotenia prostredníctvom panelov za účasti medzinárodne uznávaných expertov, zrýchlené hodnotenie v prípade, ak projekty boli hodnotené na inej úrovni (napr. Seal of Excellence), možnosť požadovať predkladanie projektov v anglickom jazyku a účasť nezávislých pozorovateľov na zasadnutí rady agentúry, čo zvýši transparentnosť.

Zmenou zákona o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja¹²² sa zároveň ukotvuje strategická pozícia Úradu vlády SR a premiéra pri koordinácii politiky výskumu, vývoja a inovácií. Zmena predstavuje prvý krok v procese zefektívnenia nadrezortnej koordinácie štátnej politiky v oblasti VVal s dôrazom na konsolidáciu, štandardizáciu a zjednodušenie procesov pri hodnotiacich kritériách pre rôzne formy verejnej podpory. Novela obsahuje zapojenie ministerstva financií do hodnotenia programov a schém podpory výskumu, vývoja a inovácií tak, aby sa zabezpečila efektívnosť využívania finančných zdrojov z príslušných rozpočtových kapitol.

Ďalšie smerovanie investícií z fondov EÚ do výskumu, vývoja a inovácií s výhľadom do roku 2027 zastrešuje aktualizovaná stratégia RIS3.¹²³ Vláda schválila aktualizáciu stratégie Poznatkami k prosperite – Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky 2021 - 2027 (SK RIS3 2021+)¹²⁴. Ide o strategický dokument určujúci ciele, systém politik a opatrení v oblasti výskumu, vývoja a inovácií v sektoroch ekonomiky s najväčším potenciálom transformácie smerom k zvyšovaniu výskumnej a inovačnej výkonnosti, národnej a regionálnej špecializácie a excelentnosti pre zvyšovanie medzinárodnej konkurencieschopnosti SR. Stratégia rieši aj rámce pre systém riadenia VVal, kľúčové prvky následne reflektuje Reforma riadenia, hodnotenia a podpory v oblasti VVal v POO.

Digitalizácia¹²⁵

Pokračuje sa v plnení opatrení z revízie výdavkov v oblasti informatizácie s cieľom zvýšenia efektivity výdavkov štátom financovaných informačných technológií. V októbri 2021 bola na vládu predložená Priebežná implementačná správa revízie výdavkov za rok 2021 vrátane odpočtu opatrení v oblasti informatizácie do 30. júna 2021¹²⁶. Realizované opatrenia sa zamerali najmä na tvorbu a aktualizáciu metodík a vyhlášok, ktoré prispievajú k efektívnejšiemu riadeniu a financovaniu štátnych IT služieb. V roku 2021 revízia plánovala úspory vo výške 12,3 mil. eur, čo predstavuje 3 % z celkových výdavkov na prevádzku IT zo štátneho rozpočtu. V prvom polroku sa realizovala úspora vo výške 2,5 mil. eur.

Úsporné opatrenia v Informatizácii (mil. eur)

Opatrenie	Potenciál	Plán 2021	Plnenie 1H 2021
Zaviesť rámec na kontrolu IT výdavkov	48-95	0	-
Vytvoriť a pravidelne aktualizovať databázu jednotkových cien IT prác, tovarov a služieb	7,1-30,3	7,1	2,5
Vytvoriť mechanizmus na efektívne riadenie spotreby licencií	5,2-5,6	5,2	*
Centralizovať zabezpečenie podporných IT služieb	1,6-3,0	0	-
Zvýšiť efektívnosť nákupu telekomunikačných služieb	1,5-4,4	0	-
Zabezpečiť pravidelný monitoring alokovanej a reálne spotrebovanej kapacity cloudu	18,8- 27,1	0	-
SPOLU	82,2-165,4	12,3	2,5

*Úspora bude kvantifikovaná v súhrnnej implementačnej správe

Zdroj: MF SR, MIRRI SR

¹²² [Novela zákona, parlamentná tlač 822.](#)

¹²³ Nad rámec POO.

¹²⁴ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26641/2>

¹²⁵ Nad rámec POO okrem prijatia Národnej koncepcie informatizácie verejnej správy (NKIVS), ktorá je súčasťou POO.

¹²⁶ [Priebežná implementačná správa revízie výdavkov za rok 2021](#)

Stratégia a akčný plán na zlepšenie postavenia Slovenska v indexe DESI do roku 2025 nastavuje ambiciózny cieľ posunúť Slovensko na priemer EÚ krajín. Vládou schválená Stratégia¹²⁷ identifikuje prioritné oblasti zaostávania v jednotlivých dimenziách indexu (pripojiteľnosť, ľudský kapitál, využívanie internetových služieb, integrácia digitálnych technológií a digitálne verejné služby (eGovernment)).

Rozširovanie pokrytia a využívania elektronických komunikačných sietí zlepši výsledky digitálnej prepojitelnosti. V dostupnosti digitálnej infraštruktúry Slovensko dobieha priemer EÚ. Na dosiahnutie cieľov EÚ pre rok 2030 vláda schválila Národný plán širokopásmového pripojenia¹²⁸, ktorý definuje strategický prístup pri budovaní elektronických komunikačných sietí pre ultra-rýchle širokopásmové pripojenie v oblastiach, ktoré nepokrýva trh. Nadväzujúca štúdia uskutočniteľnosti overí optimálny spôsob intervencie a potrebnú výšku verejných zdrojov. Výzvou je zvyšovanie digitálnych zručností a využívania internetu, ktoré nie je v spoločnosti rovnomerné¹²⁹ a najmä pri ultra-rýchlom pripojení zaostáva za tempom budovania infraštruktúry¹³⁰.

Podpora hospodárskej súťaže v oblasti elektronických komunikácií, rozvoj vnútorného trhu, ochrana záujmov koncových užívateľov a zabezpečenie prístupu k vysokokapacitným sieťam a ich využívanie všetkými občanmi a podnikateľskými subjektmi za primeranú cenu je cieľom nového zákona o elektronických komunikáciách¹³¹. Zákon bol schválený NR SR v novembri 2021 a nadobudol účinnosť 1. februára 2022. Potreba prijatia zákona vyplynula z povinnosti implementácie európskej smernice¹³². Zákon upravuje práva a povinnosti spotrebiteľov, práva a povinnosti podnikateľských subjektov pôsobiacich v sektore elektronických komunikácií a kompetencie orgánov štátnej správy v oblasti elektronických komunikácií.

Vláda prijala Národnú koncepciu informatizácie verejnej správy (NKIVS) do roku 2030¹³³. Koncepcia určuje rámec pre vypracovanie koncepcií rozvoja IT orgánov riadenia vo verejnej správe vrátane procesov alokácie verejných prostriedkov na informačné technológie. Za cieľ si stanovuje dosiahnuť pokrok v DESI indexe v oblasti digitálnych služieb o 40 % v porovnaní so súčasným stavom a to hlavne formou zlepšenia služieb verejnej správy.

Činnosti Sociálnej poisťovne upravuje strategický zámer zdôrazňujúci elektronizáciu, automatizáciu a digitalizáciu procesov. V júni 2021 NR SR schválila Strategické zámery činnosti Sociálnej poisťovne na obdobie rokov 2021-2026¹³⁴. Plnenie strategických cieľov v štyroch hlavných oblastiach (klienti, procesy, zdroje a zamestnanci) zníži administratívnu záťaž pri riešení životných situácií klientov a skráti lehoty na vyriešenie požiadaviek pomocou postupnej elektronizácie služieb¹³⁵.

V roku 2021 bolo založené Národné superpočítačové centrum, ktoré na Slovensku zastrešuje aktivity týkajúce sa rozvoja superpočítačov. Centrum spoločne založili Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie (MIRRI SR), Centrum spoločných činností SAV a združenie I4DI. Jeho úlohou je podpora prípravy expertov, šírenie informácií o možnostiach využitia superpočítačov a poskytovanie odbornej pomoci pre používateľov.

¹²⁷ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25949/1>

¹²⁸ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25814/1>

¹²⁹ https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2019/09/Digi_chudoba_final.pdf

¹³⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-slovakia>

¹³¹ Zákon č. 452/2021 Z. z.

¹³² Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1972 z 11. decembra 2018, ktorou sa ustanovuje Európsky kódex elektronických komunikácií

¹³³ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26748/1>

¹³⁴ <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=8&ID=486>

¹³⁵ Podrobný odpočet plnenia opatrení za rok 2021 je dostupný v rámci Správy o plnení strategických zámerov činnosti Sociálnej poisťovne v roku 2021.

S cieľom efektívnejšieho zabezpečenia IT služieb pre verejnú správu bola v roku 2020 založená štátna firma Slovensko IT. Spoločnosť zabezpečuje vývoj internetových a intranetových aplikácií, mobilných aplikácií pre operačné systémy Android a iOS, ako aj testovanie a správu už existujúcich riešení. Firma počas svojej doterajšej existencie pripravila viacero užívateľsky úspešných mobilných (iOS, Android) a web aplikácií v súvislosti s monitorovaním či informovaním o ochorení COVID-19 ako napríklad GreenPass¹³⁶ alebo Covid Automat¹³⁷, ale napríklad aj informačný portál pre utečencov z Ukrajiny¹³⁸.

Pripravované opatrenia¹³⁹

Výskum, vývoj, inovácie

Národná stratégia podpory a rozvoja výskumu, vývoja a inovácií bude strešným dokumentom pre štátne politiky v tejto oblasti. Na vládu sa v roku 2022 predloží národná stratégia, ktorá určí smerovanie výskumno-vývojovej a inovačnej politiky, zintegruje existujúce stratégie, zadefinuje ciele, nástroje na ich dosiahnutie, kľúčové ukazovatele výkonnosti a formy financovania zo všetkých verejných zdrojov. Stratégia nahradí doterajší zákonom ukotvený dlhodobý zámer štátnej vednej a technickej politiky.

Nadrezortná koordinácia politik výskumu a inovácií bude posilnená novou riadiacou štruktúrou pre VVal. Novela zákona o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja upraví postavenie Rady vlády pre vedu, techniku a inovácie (RVVTI). Zároveň sa vytvorí výkonný orgán, Sekretariát RVVTI, s analytickou kapacitou pre monitorovanie a hodnotenie politik. Zmena predstavuje prvý krok v procese zefektívnenia nadrezortnej koordinácie štátnej politiky v oblasti VVal s dôrazom na konsolidáciu, štandardizáciu a zjednotenie procesov pri hodnotiacich kritériách pre rôzne formy verejnej podpory.

Navyšovanie financovania výskumu, vývoja a inovácií naštartujú v roku 2022 viaceré výzvy. Do konca roka 2022 sa spustia tri výzvy na podporu participácie slovenských subjektov v programoch Horizont Európa a päť výziev na podporu spolupráce firiem, akademického sektora a organizácii výskumu a vývoja vrátane inovačných, digitálnych a patentových poukážok. Ďalej sa vyhlási šesť výziev na podporu excelentných výskumných pracovníkov vrátane štipendijných schém pre doktorandov a post-doktorandov, dve výzvy na riešenie zelenej transformácie, dekarbonizácie a adaptácie na zmenu klímy, a dve výzvy na projekty, ktoré riešia digitálnu transformáciu. Spustia sa finančné nástroje na podporu inovácií v podnikoch vo forme kapitálových vstupov a mikropôžičiek. V roku 2022 sa pripraví jednotný grantový IT systém pre výskum a vývoj. Vyhodnotenia a realizácia projektov a schém z týchto výziev sa začne odpočítavať v roku 2024. Cieľom je zvýšiť výskumný a inovačný potenciál Slovenska, pričom navýšené financovanie sa bude rozdeľovať súťažne s princípmi hodnoty za peniaze a na projekty, ktoré stimulujú participáciu súkromného sektora.

Digitalizácia

Našartuje sa proces zavedenia komplexnej a funkčnej digitálnej komunikácie občana so štátom. Do konca roka 2022 sa uverejní zoznam prioritných životných situácií a následne investičný plán pre dosiahnutie zlepšenia poskytovania služieb elektronickej verejnej správy voči obyvateľom. Zlepšením poskytovaných služieb zo strany štátu sa očakáva zvýšený záujem a využitie elektronickej komunikácie so štátom, čo prispeje k motivácii využívania a budovania digitálnych zručností a zvýšenia povedomia i ich význame pre širokú populáciu. Vytvorí sa mapa produktov platformy IT zdrojov na realizáciu a následne sa spustí

¹³⁶ Aplikácia na ukladanie potvrdení o prekonaní, očkovaní a testovaní (viac ako 3 mil. užívateľov).

¹³⁷ [Web aplikácia](#) poskytujúca prehľadné informácie o aktuálnych covid opatreniach na úrovni každého okresu

¹³⁸ <https://ua.gov.sk/>

¹³⁹ Pripravované opatrenia sa týkajú takmer výlučne reforiem a investícií z POO. V prípade opatrenia nad rámec POO je táto informácia osobitne uvedená.

monitoring nástrojov platformy. Cieľom je kompletne spustenie digitálneho systému pre dve životné situácie v roku 2025 a pre 16 životných situácií v roku 2026.

Centrálny manažment IT zdrojov umožní skrátenie času a zvyšovanie nákladovej efektívnosti pri tvorbe a rozvoji informačných systémov. V roku 2022 sa naštartuje zavedenie platformy pre nový spôsob nákupu a využívania IT komodít, odborných kapacít, využívania cloudových služieb a otvoreného zdrojového kódu. Zmena nákupu IT komodít výrazne skráti čas obstarávania služieb a zjednoduší zapojenie viacerých dodávateľov, aj spomedzi malých a stredných firiem. Platforma bude okrem nákupu zdrojov poskytovať centrálné miesto na vyhodnocovanie výkonnosti IT systémov a investícií, čo umožní monitorovanie efektívnosti a návratnosti investícií do IT. Cieľom je spustenie platformy do konca roku 2023.

Digitálna výkonnosť slovenskej ekonomiky bude súčasťou opatrení v Akčnom pláne digitálnej transformácie Slovenska na roky 2023-2026. Do konca roka 2022 bude predstavený Akčný plán digitálnej transformácie na roky 2023-2026. Súčasťou akčného plánu budú opatrenia v oblasti budovania a pilotného otestovania najnovších komunikačných a výpočtových technológií v oblasti kvantovej komunikácie a super počítačov. V roku 2022 sa spustí pilotné testovanie a príprava štúdií, ktoré overia najlepší spôsob intervencie. Následne v roku 2023 inštalácie práce pre fungovanie super počítača. Cieľom je umiestnenie sa v prvej desiatke svetového rebríčka energeticky účinných super počítačov „Green 500“. Zároveň sa vyhlási výzva na dofinancovanie siete európskych centier digitálnych inovácií (ECDI) na základe rozhodnutia EK o výbere ECDI v uzavretom grantovom kole v programe Digitálna Európa. Kandidáti na zriadenie štyroch EDCI boli nominovaní na základe výberu v dvoch národných kolách v novembri 2020 a máji 2021. Cieľom je vybudovanie piatich európskych centier na Slovensku (pričom piate centrum bude podporené buď vďaka pečati excelentnosti zo strany EK alebo ako lokálne centrum digitálnych inovácií mimo európskej siete), ktoré budú podnikom poskytovať služby na podporu zavádzania nových technológií a inovácií.

Spolufinancovaním sa podporí vývoj a aplikácia špičkových digitálnych technológií. Do polovice roka 2022 bude spustená schéma podpory pre výskum a vývoj digitálnych riešení v súkromnom, verejnom, akademickom a neziskovom sektore formou spolufinancovania projektov. Schéma bude slúžiť aj ako mechanizmus spolufinancovania projektov, ktoré uspejú v priamo riadených programoch EÚ (Digitálna Európa, Horizont Európa a Nástroj na prepojenie Európy). Prvé výzvy budú vyhlásené do konca roka 2022. V roku 2022 sa realizujú prvé „hackathony“ ako nástroj pre rýchle granty so zjednodušenou administratívou na inovatívne riešenia súčasných výziev, pričom víťazné tímy poskytnú svoje riešenia verejnej správe.

Vzdelávanie v oblasti digitalizácie sa sústreďí na kybernetickú a informačnú bezpečnosť vo verejnej správe, digitálne zručnosti populácie v produktívnom veku a programy pre znevýhodnené skupiny. V roku 2022 bude vyhlásené verejné obstarávanie pre vzdelávacie činnosti v oblasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti (KIB), pričom cieľovými skupinami sú zamestnanci verejnej správy. Cieľom je do roku 2026 mať vyškolených 600 zamestnancov verejnej správy na kybernetickú bezpečnosť na úrovni „odborník“, „manažér KIB“ a „IT manažér“. Vypracuje sa Národná stratégia pre digitálne zručnosti s víziou a opatreniami pre vzdelávanie pre najbližšie obdobie so zameraním na osoby v produktívnom a post produktívnom veku. Zároveň sa do konca 2. štvrťroka 2022 zrealizuje pilotný projekt na vzorke 1000 seniorov a znevýhodnených osôb vyškolených v oblasti základných digitálnych zručností dotovaného vybavenia (Senior tablety). Cieľom je rozšíriť schému na 172 tis. osôb do roku 2026. Digitalizácia v školstve rieši slabú digitálnu vybavenosť škôl (viď časť Vzdelávanie) a nízku úroveň digitálnych zručností žiakov bez prístupu k vybaveniu. Dopĺňanie digitálnych zručností učiteľov bude prebiehať cez profesijný rozvoj.

Ďalšia digitalizácia v zdravotníctve podporí zefektívnenie nákladového riadenia nemocníc a zavádzania nových spôsobov liečby. Do konca roka 2022 sa pripraví štúdia uskutočniteľnosti nového

systému na centrálné riadenie nemocníc. Cieľom je pripojiť 19 nemocníc do roku 2025, čo zabezpečí vysoký stupeň automatizácie administratívnych a kontrolingových procesov vrátane riadeného centrálného obstarávania a riadenia ľudských zdrojov. Takisto na základe štúdie uskutočniteľnosti sa v roku 2022 pripraví verejné obstarávanie pre vybavenie troch inštitútov kardiovaskulárnych ochorení navigačným systémom na liečbu fibrilácie predsiení do konca roka 2023.

Digitalizácia procesov insolvenčného konania cieľi zníženie administratívnych nákladov a dĺžku konania. Schvaľovanie všetkých právnych predpisov bude ukončené najneskôr do marca 2023 s účinnosťou najneskôr od apríla 2023. Tieto ustanovia právny rámec pre zjednotenie a úplnú digitalizáciu likvidácie konkurzu, reštrukturalizácie a oddĺženia vrátane postupov na digitalizáciu nútenej likvidácie. Cieľom je jednotný, plne digitalizovaný proces insolvenčných konaní vo všetkých insolvenčných konaniach a sprevádzkovanie informačného systému verejnej správy so zameraním na procesy insolvenčného práva a ukončenia podnikania s modulmi pre viacerých používateľov (správcovia, veritelia, súdy, verejnosť, speňažovanie majetku) a ďalšími funkciami pre včasné varovanie hroziaceho úpadku, oddĺženie fyzických osôb, cezhraničnú výmenu informácií, poskytovanie štatistických a analytických údajov a zverejňovanie informácií. Plné nasadenie systému sa predpokladá do júna 2024.

Digitalizácia verejného obstarávania zjednoduší, zrýchli a zefektívni proces verejného obstarávania. V roku 2022 sa pripraví návrh digitálnej podpory verejného obstarávania, ktorá bude pilotne otestovaná v roku 2023 a následne spustená do prevádzky. Digitalizácia procesov pre podlimitné zákazky a niektoré zákazky s nízkou hodnotou (nielen bežných tovarov a služieb) prinesie možnosť automatizácie zadávania a vyhodnocovania zákaziek a prispeje k zvýšeniu transparentnosti, efektívnemu zberu a vyhodnocovaniu údajov o cenách.

Digitalizácia v oblasti územného plánovania a stavebného konania zjednoduší procesy v prospech verejnosti¹⁴⁰. Pripravovaná legislatíva¹⁴¹ (viď časť Bývanie) cieľi profesionalizáciu štátnej správy a znižovania administratívnej záťaže s dôrazom na skrátenie procesov aj vďaka digitalizácii. Proces povoľovania stavieb sa výrazne zjednoduší aj vďaka postupnej digitalizácii údajov o území.

Investície v oblasti elektronizácie a digitalizácie súdnych procesov a celkovej modernizácie súdnictva zlepšia služby pre občanov a firmy a vytvorí možnosti pre lepší monitoring politík v súdnictve. V roku 2022 sa naštartujú investície podporujúce reformy v oblasti súdnictva. Ide o modernizáciu budov ako aj nákup a výstavbu nových moderných budov, a modernizácia IT vybavenia súdov vrátane možnosti realizovať pojednávania a úkony na diaľku. Takisto sa v roku 2022 pripraví štúdia a začne proces zavedenia nových informačných systémov pre elektronizáciu procesov (Obchodný register a Centralizovaný systém súdneho riadenia). Spustenie Obchodného registra umožňujúceho plnú elektronickú komunikáciu podnikateľov a súdov sa plánuje v roku 2023. Centralizovaný systém súdneho riadenia vrátane migrácie existujúcich dát všetkých súdov, elektronizácia všetkých nových súdnych podaní, prepojenie súdov a ostatných relevantných subjektov verejnej správy sa očakáva do roku 2025.

V rámci opatrení pre boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí sa pokračuje v opatreniach pre dobudovanie potrebnej digitálnej infraštruktúry. V súlade s cieľmi POO sa podporí digitalizácia a zefektívnenie finančného vyšetrovania. Projekty budú zamerané na zefektívnenie tvorby informácií pre finančnú spravodajskú činnosť, odhaľovanie ekonomickej trestnej činnosti a rýchlu a bezpečnú výmenu

¹⁴⁰ Ide o opatrenia nad rámec POO.

¹⁴¹ [Vládny návrh zákona o územnom plánovaní](#) a [vládny návrh zákona o výstavbe](#).

informácii medzi rezortmi. V rámci digitalizácie policajných síl sa rezort zameria na zefektívnenie procesov evidencie cudzincov a odhaľovanie porušení pravidiel cestnej premávky.

Relevantné referenčné body

Špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko (CSR)

- CSR 2019/2 (časť 1): Zlepšovať kvalitu a inkluzívnosť vzdelávania na všetkých úrovniach a podporovať zručnosti.
- CSR 2019/3 (časť 2, 4, 5, 6, 8): Zacieliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami na...výskum a inovácie,...na digitálnu infraštruktúru, energetickú účinnosť, konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov... Vo verejnom obstarávaní zvýšiť uplatňovanie kritérií kvality a nákladov životného cyklu.
- CSR 2019/4 (časť 1, 2): Naďalej zlepšovať účinnosť súdneho systému a zamerať sa na posilnenie jeho nezávislosti, a to aj pri menovaní sudcov. Zvýšiť úsilie zamerané na odhaľovanie a stíhanie korupcie, a to najmä v prípadoch korupcie veľkého rozsahu.
- CSR 2020/2 (časť 1, 3): Poskytnúť primeranú náhradu príjmu a zabezpečiť prístup k sociálnej ochrane a základným službám pre všetkých. Posilňovať digitálne zručnosti.
- CSR 2020/3 (časť 1, 2, 4, 5): Účinne vykonávať opatrenia na zabezpečenie likvidity malých a stredných podnikov a samostatne zárobkovo činných osôb. Odstrániť nedostatky v oblasti digitálnej infraštruktúry. ...a podporiť investície súkromného sektora zamerané na podporu oživenia hospodárstva. Zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu a využívanie energie a zdrojov...
- CSR 2020/4 (časť 1, 2, 3, 4): Zabezpečiť účinný dohľad nad rámcom boja proti praniu špinavých peňazí a jeho presadzovanie. Zabezpečiť priaznivé podnikateľské prostredie a kvalitné verejné služby, a to prostredníctvom posilnenej koordinácie a tvorby politík. Riešiť obavy týkajúce sa integrity v justičnom systéme.

Ciele Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj

- Cieľ 3: Kvalita zdravia a života
- Cieľ 4: Kvalitné vzdelávanie
- Cieľ 9: Priemysel, inovácie a infraštruktúra
- Cieľ 16: Mier, spravodlivosť a silné inštitúcie

Európsky pilier sociálnych práv

- Zásada 1: Vzdelávanie, odborná príprava a celoživotné vzdelávanie

4.4 Trh práce a sociálne veci

Miera zamestnanosti na Slovensku dosiahla priemer EÚ a to aj napriek nízkej zamestnanosti žien a nízko-vzdelaných. Slovensko potrebuje riešiť problém odlivu mozgov, ktorý ohrozuje dlhodobú konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky pre nedostatok vysokokvalifikovaných pracovníkov. Pre zvýšenie prílivu vysokokvalifikovanej pracovnej sily v nedostatkových povolaniach sa pripravujú opatrenia pre zjednodušenie procesov v rámci pobytovej a pracovnej legislatívy. Prepojenie odborného vzdelávania a trhu práce podporí vznik centier excelentnosti v rámci schválenej stratégie celoživotného vzdelávania a tým prispeje k flexibilnejšiemu nadobúdaniu nových zručností požadovaných trhom práce. V oblasti sociálnych politík sa pokračuje v aktivitách pre integráciu rómskych komún v oblasti vzdelávania, zdravia, bývania a zamestnanosti. Pripravovaná dôchodková reforma prinesie významné zmeny aj nad rámec zlepšenia udržateľnosti. Pôjde najmä o zvýšenie adekvátnosti dôchodkov z II. piliera vďaka zavedeniu predvolenej investičnej stratégie na báze životného cyklu pre nových aj súčasných sporiteľov, ktorá pomôže efektívnejšie zhodnotiť ich úspory. Zároveň dôjde k rozšíreniu informovania o aktuálnych a budúcich dôchodkových nárokoch osoby aj o informácie týkajúce sa I. piliera.

Výsledkové ukazovatele pre trh práce a sociálne veci

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2030 cieľ
Miera zamestnanosti LFS (LFS, 20-64 rokov)	SK	67,7	69,8	71,1	72,4	73,4	72,5	-	76,5 ^{*142}
	EU	69	70,1	71,3	72,3	73,1	72,4	-	78*
Miera zamestnanosti ESA (ESA, celá populácia)	SK	41,8	42,7	43,6	44,4	44,8	43,9	-	47,4
	EU	44,7	45,1	45,8	46,4	46,7	46,0	-	47,4
Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (po transferoch, % populácie)	SK	17,3	17,1	15,8	15,2	14,9	13,8	-	13,6*
	EÚ	24,0	23,7	22,4	21,7	21,1	21,9	-	17,7*
Miera zamestnanosti žien (LFS, 20-40 rokov)	SK	56,4	58,8	59,7	59,6	59,6	57,9	-	66,8
	EÚ	64,1	64,6	65,8	66,6	67,2	66,1	-	67,9
Miera zamestnanosti ľudí s nízkym vzdelaním (LFS, ISCED 0-2)	SK	33,2	35,9	37,3	36,4	36,1	34,0	-	49,4
	EÚ	51,7	52,5	53,9	55	55,7	54,9	-	56,5

*národný cieľ schválený v rámci EPSP

Poznámka: metodika k určovaniu cieľov na národnej a európskej úrovni sa nachádza v Prílohe č. 1.

Odpočet opatrení¹⁴³

Pobyťová a pracovná legislatíva

Zníženie bariér pre vstup vysoko kvalifikovaných pracovníkov z tretích krajín prispeje k zmierneniu negatívnych dôsledkov odlivu mozgov. V decembri 2021 bolo schválené nariadenie vlády udeľovať národné vízum vysoko kvalifikovaným štátnym príslušníkom tretích krajín v rámci zrýchlenej schémy s účinnosťou od apríla 2022¹⁴⁴. Nariadenie umožňuje absolventom slovenských a českých vysokých škôl, absolventom popredných zahraničných škôl, a špecialistom vo vybraných profesiách s vysokou pridanou hodnotou, prísť na územie SR, hľadať si zamestnanie po dobu 90 dní a následne sa zamestnať. Proces udeľovania národných víz výrazne znižuje bariéry pri vstupe kvalifikovanej pracovnej sily z tretích krajín

¹⁴² Vládou schválený národný cieľ pre zamestnanosť (<https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26765/1>) predpokladá zlepšenie o 4 p.b. do roku 2030. Od roku 2022 sa pre odpočet zamestnanosti na európskej úrovni bude používať upravený ukazovateľ (lfsi_emp_a namiesto doteraz používaného lfsa_organ). Podľa aktuálne dostupných údajov má Slovensko vyššiu východiskovú hodnotu pre tento ukazovateľ. To znamená, že pri zlepšení o 4 p.b. Slovensko dosiahne európsky cieľ a dokonca ho prekročí na úroveň 78,6 %. Prípadné prehodnotenie národného cieľa v priebehu rokov 2022-2030 bude vychádzať tak z vyššej východiskovej hodnoty ukazovateľa lfsi_emp, ako aj z empirických pozorovaní dynamiky tohto ukazovateľa.

¹⁴³ Opatrenia v oblasti pobytovej a pracovnej legislatívy a internacionalizácia VŠ prostredia vychádzajú z reforiem a investícií v POO. Ostatné opatrenia sú nad rámec POO. Ak nie je v texte alebo poznámke pod čiarou uvedené inak, ide o opatrenie z POO.

¹⁴⁴ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26733/2>

odstránením podmienky preukazovať sa pracovnou zmluvou pri vstupe do krajiny. V roku 2022 pôjde o 3 000 udelených národných víz v tejto schéme. Reforma je jedným z nástrojov kompenzácie odlivu mozgov.

Zmeny v nadobúdaní štátneho občianstva podpora prepojenie so Slovákmi žijúcimi v zahraničí. Vo februári 2022 parlament schválil novelu zákona o štátnom občianstve¹⁴⁵, ktorá umožňuje získanie občianstva zahraničným Slovákom alebo cudzincom s rodinnými väzbami bez požiadavky na minimálnu dobu pobytu v Slovenskej republike. Takisto sa umožňuje nadobudnúť cudzie štátne občianstvo bez straty štátneho občianstva Slovenskej republiky vo vybraných prípadoch. Od zmeny sa očakáva posilnenie väzieb so slovenskou diasporou v prospech vyššej mobility a nožnej spolupráce.

Vzdelávanie a trh práce

Zjednodušenie uznávania vzdelania a odborných kvalifikácií zvýši atraktivitu slovenského pracovného trhu v nedostatkových povolaniach. Uznávanie kvalifikácie pracovnej sily z tretích krajín je zdĺhavý proces a predstavuje bariéry pre vstup na pracovný trh na Slovensku pre chýbajúce profesie ako napr. zdravotnícky personál. Prvým krokom v tejto oblasti je prijatá novela zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti¹⁴⁶. Novela okrem iného zefektívni proces prijímania niektorých zdravotníckych povolání (napr. psychológ, logopéd), precizuje podmienky overovania ovládania štátneho jazyka u cudzincov, skráti lehoty na vybavenie žiadosti a odstráni požiadavku úradne osvedčenej kópie dokladov¹⁴⁷, zefektívni ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov a akreditácie študijných programov ďalšieho vzdelávania, a predĺži možnosť výkonu dočasnej odbornej sáže pre lekárov nad rámec obdobia pandémie.

Internacionalizácia vysokoškolského prostredia prispeje k prilákaniu zahraničných talentov. V decembri 2021 vláda schválila Stratégiu internacionalizácie vysokého školstva do roku 2030¹⁴⁸ s opatreniami pre zatraktívnenie prostredia pre zahraničných študentov a akademikov vrátane štipendijnej schémy. Internacionalizácia prispeje k zvyšovaniu kvality vysokoškolského vzdelávania aj cez zvýšenie dostupnosti medzinárodnej skúsenosti počas štúdia pre študentov na Slovensku znížením bariér pre študentské mobility, rozvíjaním študijných programov v cudzích jazykoch a spoločných programov so zahraničnými univerzitami. Opatrenia smerujúce k otváraní sa medzinárodnému prostrediu dopĺňajú návrhy legislatívnych zmien v reforme vysokých škôl ohľadom znížovania požiadaviek na obsadenie funkčných miest profesorov a docentov.

Schválená stratégia v oblasti celoživotného vzdelávania identifikuje systémové nedostatky v oblastiach získavania a dopĺňania zručností. Vláda v novembri 2021 schválila Stratégiu celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021-2030¹⁴⁹. Hlavným cieľom stratégie je rozpoznať inštitucionálne a individuálne bariéry pre prístup ku vzdelávacím príležitostiam po nástupe na trh práce vrátane problematiky základných a digitálnych zručností. Zároveň tiež rámčuje opatrenia v oblasti občianskych zručností, ako napríklad aktívne občianstvo, environmentálna, finančná a mediálna gramotnosť. Významná pozornosť sa venuje aj systematickému nastaveniu celoživotného kariérneho poradenstva. Stratégia obsahuje 51 opatrení v trinástich tematických celkoch, ktoré budú rozpracované do akčných plánov.

Legislatívne zmeny v oblasti duálneho vzdelávania posilňujú vplyv zamestnávateľov na praktické vyučovanie žiakov. Schválená novela zákona o odbornom vzdelávaní a príprave¹⁵⁰ zaviedla koncept

¹⁴⁵ <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=8&CPT=440>

¹⁴⁶ <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=8&ID=758>

¹⁴⁷ pri vzájomne uznávaných dokladoch podľa Prílohy V smernice 2005/36/ES,

¹⁴⁸ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26705/1>

¹⁴⁹ Nad rámec POO. [Stratégia celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021-2030](#)

¹⁵⁰ Nad rámec POO. <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2021/413/20220101.html>

nadpodnikových vzdelávacích centier, ktoré umožnia poskytovať praktickú výučbu pre žiakov s učebnou zmluvou s inými zamestnávateľmi. Touto úpravou sa podporí vstup malých a stredných podnikov a samostatne zárobkových osôb do systému duálneho vzdelávania v prípadoch, keď nespĺňajú podmienky pre výkon praktického vyučovania. Nový model experimentálneho overovania odborov na stredných školách umožňuje iniciovať nové programy stavovskými a profesijnými organizáciami.

Opatrenia na udržanie zamestnanosti počas pandémie sú vyhodnotené ako efektívne, výsledkom je zavedenie trvalého kurzarbeitu¹⁵¹. Opatrenia smerujúce k stabilizácii trhu práce počas pandémie (viď kapitola Opatrenia na boj proti pandémie COVID-19) zabránili prepúšťaniu napriek kolísavej efektívnosti pri porovnaní jednotlivých schém. Výsledkom je zavedenie zákona o podpore počas skrátenej práce, tzv. „kurzarbeit“, s účinnosťou od 1. marca 2022¹⁵². Zákon nastavuje pravidlá poskytovania čiastočnej úhrady nákladov zamestnávateľa na mzdu zamestnanca v čase trvania vonkajšieho faktora, vplyvom ktorého došlo k obmedzeniu činnosti zamestnávateľa.

Rómske komunity

Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 pomenovala prioritné oblasti pre štátne intervencie do roku 2030. V apríli 2021 vládou schválená Stratégia¹⁵³ definuje ciele do roku 2030 pomocou merateľných ukazovateľov v piatich prioritných oblastiach – zamestnanosť, vzdelávanie, boj s protirómskym rasizmom a podpora participácie, zdravie a bývanie. Stratégia berie do úvahy rôznorodosť rómskej populácie a nezužuje opatrenia výhradne na marginalizované komunity, pričom je zrejmé, že marginalizované komunity čelia viacnásobnému znevýhodneniu a tak benefitujú z prienikov opatrení. Cieľom je zlepšenie postavenia Rómov bez ohľadu na individuálne socio-ekonomické podmienky vo všetkých dimenziách života, čo predpokladá efektívny boj s protirómskym rasizmom. Do legislatívneho konania boli v januári 2022 predložené akčné plány na základe Stratégie. Pre rámcové nastavenie politik v oblasti ranej starostlivosti je v legislatívnom procese aj Národná stratégia rozvoja koordinovaných služieb včasnej intervencie a ranej starostlivosti na roky 2022-2030¹⁵⁴. V prípade marginalizovaných komunít sa raná starostlivosť považuje za jednu z najefektívnejších intervencií.

Pokračuje sa v národných projektoch zameraných na intervencie v rómskych komunitách¹⁵⁵. Základnou črtou prebiehajúcich intervencií je ich súbežnosť v oblasti desegregácie, rozšírenia prístupu v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, bývania a zdravotnej starostlivosti na vybranom území 150 obcí, pričom počet obcí sa v rámci dvoch národných projektov rozšíril. Ide o národné projekty s podporou terénnej práce¹⁵⁶, poskytovateľov sociálnych služieb krízovej intervencie¹⁵⁷, vysporiadania pozemkov¹⁵⁸, materských škôl¹⁵⁹ a podpora pri pandémii COVID-19¹⁶⁰. Zároveň prebieha národný projekt pre monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politik¹⁶¹, v rámci ktorého sa realizoval už druhý špecializovaný štatistický prieskum EU SILC v prostredí MRK a prieskum s Agentúrou EÚ pre ľudské práva (FRA). V decembri 2021

¹⁵¹ Opatrenia nad rámec POO.

¹⁵² Zákon č. 215/2021 Z. z. o podpore v čase skrátenej práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov

¹⁵³ Nad rámec POO. [Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030](#)

¹⁵⁴ <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/805>

¹⁵⁵ Opatrenia nad rámec POO.

¹⁵⁶ Národný projekt Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou MRK – II. fáza

¹⁵⁷ Národný projekt Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou MRK – II. fáza

¹⁵⁸ Národný projekt Podpora vysporiadania právnych vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou MRK

¹⁵⁹ Národný projekt Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK – II. fáza

¹⁶⁰ Národný projekt Podpora činností zameraných na riešenie nepriaznivých situácií súvisiacich s ochorením COVID-19 v obciach s prítomnosťou MRK

¹⁶¹ Národný projekt Monitorovanie a hodnotenie inkluzívnych politik a ich dopad na MRK

boli zverejnené prvé výsledky zisťovania spolu s databázou¹⁶². Lepšie dáta prispejú k monitorovaniu existujúcich intervencií, zároveň pomôžu pri formulácii budúcich opatrení.

Pripravované opatrenia¹⁶³

Pobyťová a pracovná legislatíva

Uznávanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikáciách prispeje k ďalšiemu znižovaniu bariér pre cudzincov pri vstupe na trh práce nad rámec zdravotníckych profesií. Novela zákona o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií¹⁶⁴ umožní uľahčenie uznávania získaného vzdelania pre krajiny, s ktorými má Slovensko dvojstranné dohody, a to oslobodením žiadateľa od povinnosti poskytnúť niektoré dokumenty (napr. potvrdenie o oprávnení vysokej školy poskytovať príslušné vzdelanie). Ďalej sa posilnia kompetencie Strediska na uznávanie dokladov o vzdelaní (SUDV) na overovanie dosiahnutého vysokoškolského vzdelania aj v krajinách mimo európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania (EHEA) bez dvojstrannej dohody, čím sa výrazne urýchli a zjednoduší proces v porovnaní so súčasnou situáciou, v ktorej sú vysoké školy jedinými oprávnenými inštitúciami na uznávanie diplomov/dokumentov pre krajiny, s ktorými má Slovensko dvojstranné dohody o uznávaní diplomov/dokumentov o vzdelaní.

Pre podporu začlenenia cudzincov a návratilcov zo zahraničia na Slovensku sa vytvoria strediská podpory. V roku 2022 sa pripraví koncept, vrátane relevantnej legislatívy, pre tzv. „one-stop-shopy“. Ich úloha bude poskytovať komplexné poradenstvo a služby prichádzajúcim pracovníkom a ich rodinám pri zvládaní integrácie na Slovensku. Cieľom je vybudovať 3 funkčné centrá do konca roku 2023.

Vzdelávanie a trh práce¹⁶⁵

Pripravovaný nový zákon o celoživotnom vzdelávaní umožní posilnenie zručností nad rámec formálneho vzdelávania. Zákon zavedie systém uznávania výsledkov predošlého vzdelávania a vytvorí priestor pre intenzívnejšie zapojenie sa stredných odborných škôl, vysokých škôl a neziskových organizácií do systému celoživotného vzdelávania. Novela bude komplexne riešiť oblasť základných zručností vrátane rozvoja digitálnych zručností obyvateľstva. Dôraz sa bude klásť na sflexibilnenie systému získavania kvalifikácií vrátane mikrokvalifikácií (mikrocertifikátov), ktorý umožní pružnejšie reagovať na nové požiadavky trhu práce. Takisto bude na vládu predložený Akčný plán k Stratégii celoživotného vzdelávania a poradenstva do 2030, ktorý vymedzí konkrétne opatrenia vrátane financovania na roky 2022-2024.

Novela zákona o službách zamestnanosti zosúladí systém celoživotného vzdelávania s potrebami trhu práce. Pripravovaná novela zákona o službách zamestnanosti¹⁶⁶ inovuje mechanizmy pre participáciu účastníkov trhu práce vo vzdelávaní a odbornej príprave. Vytvorí udržateľný systém riadenia a činnosti sektorových rád v súlade so schválenou Stratégiou celoživotného vzdelávania a poradenstva do roku 2030. Cieľom je posilniť nástroje pre mapovanie očakávaných zmien štruktúry pracovných miest ako aj motiváciu zamestnávateľov prispievať ku vzdelávaniu svojich zamestnancov bez vytvárania dodatočnej administratívnej záťaže a zvyšovania nákladov.

¹⁶² <https://www.minv.sk/?zber-a-analyza-dat>

¹⁶³ Opatrenia v oblasti pobytovej a pracovnej legislatívy a vybrané opatrenia v vychádzajú z POO. Ostatné opatrenia sú nad rámec POO. Ak nie je v texte alebo poznámke pod čiarou uvedené inak, ide o opatrenie z POO.

¹⁶⁴ <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2021-596>

¹⁶⁵ Opatrenia nad rámec POO.

¹⁶⁶ Zákon o službách zamestnanosti 5/2004 Z.z.

Rómske komunity¹⁶⁷

Nadrezortná spolupráca zabezpečí synergie pri realizácii opatrení POO a akčných plánov vo viacerých oblastiach intervencií. Pri realizácii opatrení zo Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 a POO bude poskytnutá komplexná podpora pri rozvoji obcí zo strany Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity. Formou poskytovania služieb asistencie je napríklad zabezpečiť, aby investície do výstavby a rekonštrukciu vzdelávacích zariadení sprevádzalo adekvátne zabezpečenie personálnych kapacít.

Reforma II. dôchodkového piliera

Výrazné zmeny čaká nielen prvý priebežne financovaný, ale aj druhý kapitalizačný dôchodkový pilier¹⁶⁸. S cieľom zlepšenia efektívnosti starobného dôchodkového sporenia sa v súlade so záväzkom POO zavedie predvolená investičná stratégia založená na životnom cykle. Tá bude prispôbená veku sporiteľa v sporiacej aj výplatnej fáze tak, aby sa investičné riziko s rastúcim vekom sporiteľa automaticky a postupne znižovalo (presunom z rizikovejších ale výnosnejších akcií do dlhopisových fondov), pričom sa zachová možnosť individuálneho nastavenia portfólia. Opatrenie sa bude vzťahovať nielen na nových sporiteľov. Postupne dôjde k zosúladieniu investičnej stratégie s odporúčanou predvolenou stratégiou aj v prípade súčasných sporiteľov, pokiaľ takýto postup aktívne neodmietnu. Cieľom je dosiahnuť vhodnejšie nastavenie zhodnocovania dôchodkových úspor bežných sporiteľov, ktoré je aktuálne v priemere príliš konzervatívne, čo má negatívny dopad na očakávanú výšku ich úspor a následne dôchodok z II. piliera. Legislatívna zmena bude prijatá v priebehu aktuálneho roka s účinnosťou od 1. januára 2023.

Pripravované opatrenia v II. pilieri prinesú výrazný reformný pokrok aj nad rámec záväzku z POO. V súvislosti s novelou zákona o starobnom dôchodkovom sporení bola dňa 29. júna 2021 do legislatívneho procesu predložená predbežná informácia definujúca širší okruh zmien pripravovaných v II. pilieri¹⁶⁹. Spolu s predvolenou investičnou stratégiou sa plánuje zaviesť aj automatický vstup do II. piliera pre poistencov do 35 rokov (s možnosťou vystúpenia) a zmeny v štruktúre poplatkovej politiky. Súčasťou pripravovaných zmien bude tiež úprava výplatnej fázy s posilnením dlhodobého charakteru výplaty úspor, čo umožní zvýšiť pozitívne synergie plynúce zo zavádzanej predvolenej life-cycle stratégie a prispieť tak k zlepšeniu adekvátnosti dôchodkov z II. piliera.

Zlepšenie informovania o dôchodkových nárokoch

V súlade s cieľom POO budú v najbližších rokoch prijaté opatrenia na zlepšenie informovanosti občanov o predpokladanej výške ich budúcich dôchodkov z celého dôchodkového systému (tzv. oranžová obálka)¹⁷⁰. Nevyhnutným predpokladom je realizácia potrebných opatrení v I. pilieri, ku ktorým sa SP zaviazala v rámci Strategických zámerov činnosti Sociálnej poisťovne na obdobie rokov 2021-2026 schválených NR SR¹⁷¹. Cieľom SP je v prvom kroku poskytovať klientom informácie týkajúce sa predpokladaného stavu a vývoja hmotného zabezpečenia v starobe z priebežne financovaného dôchodkového systému. Tento cieľ bude naplnený prostredníctvom projektu rozvoja individuálneho účtu poistenca s plánovanou realizáciou do konca roka 2022. Nevyhnutným predpokladom na zabezpečenie takejto informovanosti je aj náležitá dátová príprava, ktorá bude riešená v rámci projektu efektívneho manažmentu kmeňových údajov. Pri ekonomicky aktívnych obyvateľoch, ktorým ešte nebol priznaný dôchodok zo sociálneho poistenia, budú predmetné informačné potreby naplnené v súlade

¹⁶⁷ Nad rámec záväzku z POO.

¹⁶⁸ Nosný cieľ reformy I. dôchodkového piliera je zlepšenie jeho finančnej udržateľnosti a celkové posilnenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Opatrenie sú preto uvedené v kapitole Verejné financie.

¹⁶⁹ Zákon č. 43/2004 Z. z., <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/PI/2021/122>

¹⁷⁰ Uvádzané opatrenia podporujú cieľ dôchodkovej reformy uvedený v POO, avšak idú nad rámec explicitného záväzku POO.

¹⁷¹ <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=8&CPT=486>

s harmonogramom rozvoja individuálneho účtu poistenca. Prehľadné, zrozumiteľné a jednoducho dostupné informácie o očakávanom dôchodku pomôžu osobám prijímať lepšie a informované rozhodnutia ohľadne svojho dôchodkového zabezpečenia a môžu tak prispieť k zlepšeniu jeho adekvátnosti.

Relevantné referenčné body

Špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko (CSR)

- CSR 2019/2 (časť 1, 2, 3): Zlepšovať kvalitu a inkluzívnosť vzdelávania na všetkých úrovniach a podporovať zručnosti. Zlepšiť prístup k cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti a dlhodobej starostlivosti. Podporovať integráciu znevýhodnených skupín, najmä Rómov.
- CSR 2019/3 (časť 2): Zacieliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami na...výskum a inovácie,...
- CSR 2020/1 (časť 1, 2): V súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijať všetky opatrenia potrebné na účinné riešenie pandémie, udržanie hospodárstva a podporu následného oživenia. Keď to hospodárske podmienky umožnia, realizovať fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní miery investícií. Posilniť odolnosť systému zdravotnej starostlivosti v oblasti zdravotníckeho personálu, kritických zdravotníckych materiálov a infraštruktúry.
- CSR 2020/2 (časť 1, 2, 3, 4): Poskytnúť primeranú náhradu príjmu a zabezpečiť prístup k sociálnej ochrane a základným službám pre všetkých. Posilňovať digitálne zručnosti. Zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu.
- CSR 2020/3 (časť 1): Čo najskôr realizovať pripravované verejné investičné projekty...

Ciele Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj

- Cieľ 4: Kvalitné vzdelávanie
- Cieľ 9: Priemysel, inovácie a infraštruktúra
- Cieľ 10: Zníženie nerovností
- Cieľ 16: Mier, spravodlivosť a silné inštitúcie

Európsky pilier sociálnych práv

- Zásada 1: Vzdelávanie, odborná príprava a celoživotné vzdelávanie
- Zásada 3: Rovnaké príležitosti
- Zásada 4: Aktívna podpora zamestnanosti
- Zásada 12: Sociálna ochrana
- Zásada 15: Príjem v starobe a dôchodky

4.5 Bývanie

Oblasť bývania patrí medzi najväčšie výzvy z hľadiska kvality života na Slovensku. Nízka fyzická dostupnosť bývania je okrem iného spôsobená najmä regulačnými bariérami, ktoré predlžujú dĺžku stavebných konaní a limitujú tak ponuku nehnuteľností určených na bývanie. Aj vysoký rast úverov poháňaný nízkymi úrokovými sadzbami a rast cien stavebných materiálov a prác výrazne tlačí ceny bytov nahor a pre mnohé skupiny obyvateľstva sa bývanie stáva finančnej menej dostupné. Slabo rozvinutý sektor súkromného, ako aj verejného nájomného bývania predstavujú ďalšie prekážky nielen pre kvalitu života, ale aj pre mobilitu pracovnej sily a alokačnú efektívnosť na trhu práce. Prijatie Bytovej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 spolu s akčným plánom má za cieľ zlepšiť fyzickú a cenovú dostupnosť bývania na Slovensku a jeho kvalitu. Nový zákon o výstavbe a zákon o územnom plánovaní by mal zefektívniť stavebný proces a mať pozitívny vplyv na celé odvetvie stavebníctva a tak by mal podporiť zvýšenie celkovej úrovne bytovej výstavby.

Výsledkové ukazovatele pre bývanie

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2030 cieľ
Preplnenosť domácnosti (% populácie)	SK	37,8	37,9	36,4	35,5	34,1	30,1	-	16,5
	EU	18,1	17,9	17,5	17,1	17,1	17,8	-	16,5
Náklady spojené s bývaním (Podiel z celkovej konečnej spotreby domácností)	SK	29,8	29,6	28,5	28,1	28,7	30,6	-	27,9
	EU	24,1	23,9	23,6	23,5	23,5	-	-	23,4
Podiel populácie žijúcej v nájme s regulovaným nájomným alebo zdarma (% populácie)	SK	1,5	1,6	1,5	1,2	1,4	1,6	-	4,2
	EU	9,8	9,7	9,6	9,3	9,1	9,6	-	6,7

Poznámka: metodika k určovaniu cieľov na národnej a európskej úrovni sa nachádza v Prílohe č. 1.

Odpôčet opatrení¹⁷²

Prijatá koncepcia Bytová politika Slovenskej republiky do roku 2030 si stanovuje za cieľ zlepšiť fyzickú a cenovú dostupnosť bývania na Slovensku a jeho kvalitu.¹⁷³ Dokument jasne identifikuje najzávažnejšie problémy v dostupnosti bývania a predstavuje plán dlhodobej stratégie bytovej politiky. Nedostatok bytov a zdĺhavé stavebné konania limitujú ponuku, ktorá spolu s politikou nízkou úrokových sadzieb vedie k výraznému rastu cien nehnuteľností na bývanie. Vysoký podiel vlastníckeho bývania a relatívne vysoké náklady na prenájom znižujú mobilitu práce a prehlbujú regionálne rozdiely. Hlavnými cieľmi koncepcie je preto zvýšenie počtu disponibilných bytov na 1 000 obyvateľov aspoň na úroveň priemeru EÚ (395 bytov)¹⁷⁴, zvýšenie podielu nájomného (vrátane bezbariérového) bývania na celkovom objeme disponibilného bytového fondu na 10 % a zlepšenie sociálnej dostupnosti bývania zdvojnásobením podielu bytov s regulovaným nájomom na celkovom objeme bytov z 1,6 % na 3 % do roku 2030.

Opatrenia v oblasti podpory bývania motivujú k obstarávaniu nájomného bývania. Od roku 2022 platí právna úprava¹⁷⁵, ktorá zvyšuje limity výšky obstarávacích nákladov pre poskytovanie dotácií na obstaranie nájomných bytov na účel sociálneho bývania a taktiež úprava, ktorý zvyšuje limity podpory zo Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB)¹⁷⁶ na obstaranie bytov a obnovu bytových domov, ako aj technickej vybavenosti

¹⁷² Všetky opatrenia v tejto kapitole (odpočet aj nové opatrenia) idú nad rámec POO.

¹⁷³ Nový strategický dokument k problematike bývania, [Bytová politika Slovenskej republiky do roku 2030](#), bol schválený vládou SR dňa 8. decembra 2021.

¹⁷⁴ [Bytová politika Slovenskej republiky do roku 2030](#)

¹⁷⁵ Vyhláška Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky č. 513/2021 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva dopravy a výstavby SR č. 181/2019 Z. z. o výške dotácie na obstaranie nájomného bytu, obstaranie technickej vybavenosti a odstránenie systémovej poruchy bytového domu a o výške oprávnených nákladov na obstaranie nájomného bytu.

¹⁷⁶ [Novela vyhlášky Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky č. 284/2013 Z. z.](#) o podrobnostiach o výške poskytovanej podpory zo Štátneho fondu rozvoja bývania, o všeobecných podmienkach poskytnutia podpory a o obsahu žiadosti v znení účinnom od 1. februára 2022... Podľa novej úpravy bude možné manželom s maloletým dieťaťom vo veku najviac 6 rokov poskytnúť úver až do výšky 100 %

prislúchajúcej k obstarávaným nájomným bytom. Zmena príslušných predpisov reaguje na dlhodobu slabo rozvinutý sektor nájomného bývania a rast cien stavebných materiálov a prác v posledných rokoch.

Pripravované opatrenia

Nové zákony a výstavbe a územnom plánovaní zefektívnia stavebný proces, zlepšia jeho predvídateľnosť a transparentnosť a výrazne tak skráti čas potrebný na povolenie výstavby.¹⁷⁷

Cieľom novej právnej úpravy v oblasti výstavby je profesionalizácia štátnej správy vo výstavbe, znižovanie administratívnej záťaže pri činnostiach súvisiacich s výstavbou, zjednodušenie stavebného povoľovania, predovšetkým elektronizácia procesov a digitalizácia dát súvisiaca s územným plánovaním a výstavbou. Novou právnou úpravou sa mení rozhodovacia právomoc pri povoľovaní stavieb. Centrálne bude povoľovanie stavieb riadiť novozriadený ostatný ústredný orgán štátnej správy. V novom stavebnom zákone sa upúšťa od doterajších postupov a procesov posudzovania stavebných zámerov v dvojstupňových správnych konaniach, čím sa zjednoduší a skráti schvaľovací proces stavieb. Elektronizácia procesov územného plánovania bude prebiehať na základe jednotnej metodiky v integrovanom informačnom systéme. Integrovaný systém a výmena dát zjednotenia prácu so stavebnými údajmi a budú poskytovať potrebné služby pre jednotlivé fázy územného plánovania, výstavby a prevádzky stavieb. Stabilné legislatívne prostredie spolu s odstraňovaním administratívnych bariér bude mať pozitívny vplyv na celé odvetvie stavebníctva a podporí zvýšenie celkovej úrovne bytovej výstavby a dostupnosti bývania.

Dôjde k implementácii opatrení prijatého Akčného plánu do roku 2025, ktorý je súčasťou schválenej koncepcie bytovej politiky. Akčný plán obsahuje 11 prioritných úloh, z ktorých dve úlohy sú z objektívnych dôvodov navrhnuté s plnením presahujúcim rok 2025. Nad rámec plánovaného prijatia nového stavebného zákona a zákona o územnom plánovaní by sa mala v roku 2022 prijať novela zákona o verejnom obstaraní s cieľom zrýchliť obstarávanie nájomných bytov miestnou samosprávou. Podporiť rozvoj bytovej politiky vo verejnom záujme má za cieľ aj novela zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, ktorej obsahom je lepší a efektívnejší prístup samosprávy k pozemkom na účel výstavby nájomného bývania¹⁷⁸. Koncepcia si ďalej dala za cieľ iniciovať nastavenie vyváženejších podmienok nájmu bytu na strane prenajímateľa a nájomcu¹⁷⁹ a tiež kladie dôraz na obnovu budov s cieľom zníženia ich energetickej náročnosti.

obstarávacieho nákladu (doteraz 75 %), najviac 120 000 eur na byt (doteraz 100 000 eur), s lehotou splatnosti najviac 40 rokov (oproti súčasným 30 rokom) s ročnou úrokovou sadzbou vo výške 1 % (oproti súčasným 2%). Podpora pre obstaranie nájomných bytov pre obce a iné právnické osoby sa zvyšuje v priemere o 11,5 %, maximálne na 1500 eur za m². V priemere o 5 % sa zvyšuje podpora na modernizáciu bytového domu. Približne o 7 % sa zvyšuje podpora na obstaranie technickej vybavenosti. Jedná sa o navýšenie úverových limitov zo zdrojov Štátneho fondu rozvoja bývania.

¹⁷⁷ Zákony sú momentálne v 2. čítaní a mali by byť prijaté v priebehu roka 2022. Parlamentná tlač [830](#) a [831](#).

¹⁷⁸ Cieľom je novelizovať napr. zákony č. 330/1991 Zb. a č. 278/1993 Z. z a zrýchliť tak procesy prevodu štátnych pozemkov a nevyužívaných nehnuteľností na samosprávy.

¹⁷⁹ Súčasná právna úprava nájmu bytov odrádza vlastníkov prenajímať byty na dobu neurčitú. Viď napr. [Analýza IFP \(2019\): V náíme ďalej zájdeš - Podpora bývania na Slovensku](#)

Relevantné referenčné body

Špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko (CSR)

- CSR 2019/3 (časť 4, 5, 7): Zacieliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami...na digitálnu infraštruktúru, energetickú účinnosť,...a sociálne bývanie, a to s ohľadom na regionálne rozdiely.
- CSR 2020/3 (časť 2, 4, 5): Účinne vykonávať opatrenia na odstránenie nedostatkov v digitálnej infraštruktúre, podporiť investície súkromného sektora zamerané na podporu oživenia hospodárstva a zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu využívajúcu energiu a zdroje.

Ciele Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj

- Cieľ 7: Dostupná a čistá energia
- Cieľ 9: Priemysel, inovácie a infraštruktúra
- Cieľ 11: Udržateľné mestá a komunity

Európsky pilier sociálnych práv

- Zásada 19: Bývanie a pomoc pre bezdomovcov

4.6 Kvalita inštitúcií

Znižovanie administratívnej záťaže a odstraňovanie neefektívnych regulácií sa dosiahne opatreniami naprieč mnohými oblasťami. Prijatím mechanizmu *one-in-two-out* sa znižuje byrokratická záťaž pre podnikateľov. Za každé zvýšenie nákladov podnikateľského prostredia sa znížia náklady podnikateľského prostredia aspoň v dvojnásobnej výške. K zníženiu regulačnej záťaže podnikania prispeje prijatie ďalších antibyrokratických balíčkov. Elektronická komunikácia medzi Finančnou správou a daňovníkmi podporí dobrovoľné plnenie daňových povinností a zníži administratívnu záťaž. Vyššiu transparentnosť podnikateľského prostredia prinesie reforma verejného obstarávania a zverejňovanie zoznamu daňových subjektov, ktorým bol určený index daňovej spoľahlivosti. Boj proti praniu špinavých peňazí podporí nový zákon o zaistení majetku a bude zriadený tzv. Centrálny register účtov. Reforma súdnictva, súdnej mapy a špecializácia súdov prinesú rýchlejšie konania a vyššiu dôveru v súdny systém.

Výsledkové ukazovatele pre kvalitu inštitúcií

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2030 cieľ
Vláda zákona	SK	66	56	61	63	63	56	-	49
(WGI, poradie), EÚ medián	EU	36	38	36	38	38	36	-	37
Kontrola korupcie	SK	81	79	83	78	81	71	-	48
(WGI, poradie), EÚ medián	EU	45	48	46	53	54	49	-	50
PMR index (cieľ pre 2028)	SK	-	-	-	1,52	-	-	-	1,30
(Hodnota indexu)	EU	-	-	-	1,40	-	-	-	1,30

Poznámka: metodika k určovaniu cieľov na národnej a európskej úrovni sa nachádza v Prílohe č. 1.

Odpočet opatrení

Podnikateľské prostredie

Prijatím mechanizmu *one-in-two-out* sa znižuje byrokratická záťaž pre podnikateľov¹⁸⁰. Aktualizáciou Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov sa zavádza mechanizmus znižovania byrokracie a nákladov, ktorý pomáha znižovať nadbytočnú administratívnu alebo inú regulačnú záťaž na podnikateľské prostredie. Cieľom je zlepšovanie podnikateľského prostredia, zvýšenie konkurencieschopnosti a produktivity. Mechanizmus znižovania byrokracie a nákladov znamená, že predkladateľ materiálu na rokovanie vlády Slovenskej republiky alebo na rokovanie stálej pracovnej komisie Legislatívnej rady vlády Slovenskej republiky je povinný za každé zvýšenie nákladov podnikateľského prostredia (IN) znížiť náklady podnikateľského prostredia (OUT) aspoň v dvojnásobnej výške. Za účelom vedenia evidencie o prijatých a odstránených reguláciách vznikol tzv. virtuálny účet regulácií, kde predkladatelia zverejňujú zoznam nových a odstránených regulačných záťaží. Virtuálny účet spravuje Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR) a je zverejnený na jeho webovej stránke¹⁸¹.

Reforma insolvenčného rámca prinesie rýchlejšie reštrukturalizácie a konkurzy firiem¹⁸². Vláda na konci roka 2021 schválila návrh zákona o riešení hroziaceho úpadku¹⁸³. Cieľom nového zákona riešení

¹⁸⁰ Odkaz: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25950/1>

¹⁸¹ Odkaz: <https://www.economy.gov.sk/podnikatelske-prostredie/jednotna-metodika/virtualny-ucet-predkladatelov>

¹⁸² V reakcii na pandémiu v máji 2020 nadobudla účinnosť prvotná právna úprava inštitútu dočasnej ochrany podnikateľov. Nariadením vlády zo septembra 2020 sa dočasná ochrana predĺžila do konca roka 2020 a zákonom č. 421/2020 Z. z. o dočasnej ochrane podnikateľov vo finančných ťažkostiach sa dočasná ochrana s účinnosťou od 1. januára 2021 zaviedla ako systémový prvok. Cieľom legislatívy bolo vytvorenie časovo obmedzeného rámca na ochranu pred veriteľmi a nástrojov na podporu podnikateľov vo finančných ťažkostiach, ktoré im majú umožniť pokračovať v podnikaní a zabrániť tak najmä strate pracovných miest, know-how a priniesť vyššiu mieru uspokojenia pohľadávok veriteľov.

¹⁸³ Odkaz: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=8519>. Zákon o riešení hroziaceho úpadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov je publikovaný v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (č. 111/2022).

hroziaceho úpadku a viacerých noviel v tejto oblasti¹⁸⁴ je vytvorenie efektívnych pravidiel na preventívnu reštrukturalizáciu a zjednodušenie a urýchlenie ozdravenia podniku vo finančných ťažkostiach. Nová právna úprava má umožniť, aby sa dlžníci (podnikatelia) účinne reštrukturalizovali v počiatočnom štádiu a zabránili tak úpadku, čím sa má pomôcť životaschopným podnikom dostať sa z ťažkostí. V rámci zákona sa zvyšuje aj odbornosť a nezávislosť správcov v konkurzných a reštrukturalizačných konaniach¹⁸⁵. Reformou taktiež dochádza k zavedeniu špecializácie súdov na insolvenčnú agendu, ktorá priamo nadväzuje na reformu súdnej mapy.

Novela zákona o verejnom obstarávaní zrýchli verejné obstarávania a prispeje k jeho vyššej transparentnosti¹⁸⁶. V októbri 2021 bola schválená novela zákona, ktorej cieľom je zrýchliť, zjednodušiť a zvýšiť transparentnosť verejných obstarávaní. Na účely znížovania administratívnej záťaže sa upravila povinnosť zverejňovať súhrnné správy o zmluvách, ktorých uzavretie nepodlieha pôsobnosti zákona so zmluvnými cenami vyššími ako 10 000 eur (predtým 5 000 eur). Obmedzuje sa umelé predlžovanie verejných obstarávaní z dôvodu podávania námietok v konaní. Pri zákazkách pod európskymi limitmi takéto námietky už nebudú obstarávateľov brzdiť pri uzatváraní zmluvy. Zvýšenie transparentnosti sa dosiahne napríklad zákazom uzavretia zmluvy s podnikom verejného funkcionára. Vyššia profesionalizácia sa dosiahne zavedením centralizácie pre strategické nákupy. Novelou zákona taktiež dochádza k odstraňovaniu národného *goldplatingu* pre nadlimitné zákazky. Pre určitý okruh subjektov sa tiež zavádza povinnosť uplatňovať pri verejnom obstarávaní environmentálne hľadisko¹⁸⁷.

Elektronická komunikácia medzi finančnou správou a daňovníkmi podporí dobrovoľné plnenie daňových povinností a znižuje administratívnu záťaž. Od 1. januára 2022 bola spustená obojsmerná elektronická komunikácia za všetky druhy daní smerom k daňovým subjektom. Finančná správa doručuje dokumenty do elektronických schránok na Ústrednom portáli verejnej správy (ÚPVS) (s výnimkou zahraničných osôb) s cieľom maximalizovať komfort daňových subjektov súvisiaci s doručovaním dokumentov. Doručený dokument sa daňovému subjektu zobrazí v jeho elektronickom spise¹⁸⁸. Daňový subjekt má k dispozícii okrem spisu v elektronickej podobe aj zobrazenie svojho osobného účtu, kde môže získať prehľad o predpisoch a platbách, o daniach, preddavkoch, dátumoch splatnosti, dátumoch úhrady a overovať si stav osobného účtu aj vykonávať úhrady zo svojho osobného účtu¹⁸⁹.

Lepšiu transparentnosť podnikateľského prostredia podporí zverejňovanie zoznamu daňových subjektov, ktorým bol určený index daňovej spoľahlivosti¹⁹⁰. Inštitút indexu daňovej spoľahlivosti bol zavedený do daňového poriadku už v roku 2018. S účinnosťou od 1. januára 2022 sa index daňovej

¹⁸⁴ Nový zákon o neverejnej finančnej reštrukturalizácii a verejnej preventívnej reštrukturalizácii, novela zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii, novela zákona č. 8/2005 Z. z. o správcoch, novela zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní, novela zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a novela zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov SR.

¹⁸⁵ Zvýšenie odbornosti správcov sa dosiahne zavedením špeciálnej správcovskej skúšky pre správcov, ktorí budú môcť byť ustanovení do obzvlášť náročných konkurzných či reštrukturalizačných konaní, pričom títo správcovia budú vykonávať funkciu aj v tzv. preventívnych konaniach.

¹⁸⁶ Odkaz: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=8308>

¹⁸⁷ Buď v zdieľanej kvóte so sociálnym hľadiskom (6 %) alebo v samostatnej kvóte (6 % + 6 %).

¹⁸⁸ Daňový spis je súbor všetkých neelektronických a elektronických registratúrnych záznamov o daňovom subjekte (DS), ktoré vznikli z úradnej činnosti orgánov štátnej správy v oblasti daní, poplatkov a colníctva v zmysle osobitných predpisov v priebehu viacerých kalendárnych rokov činnosti daňového subjektu. eSpis je technický prostriedok na portáli finančnej správy (PFS), prostredníctvom ktorého sa sprístupnia DS tie elektronické dokumenty z daňového spisu, ktorých sprístupnenie je v súlade so zákonom. V eSpise sa budú nachádzať dokumenty týkajúce sa daňových povinností DS. Do eSpisu budú zaradené všetky dokumenty, ktoré DS doručil finančnej správe (FS) elektronicke od 1.1.2014 s výnimkou účtovných závierok. Rovnako tiež dokumenty, ktoré FS bude od 1. januára 2022 prijímať v listinnej podobe (po ich spracovaní) a tiež také, ktoré FS bude zasielať daňovému subjektu elektronicke.

¹⁸⁹ Odkaz: <https://www.financnasprava.sk/sk/elektronicke-sluzby/autorizovane-sluzby/osobny-ucet>

¹⁹⁰ Index daňovej spoľahlivosti je hodnotenie daňového subjektu, ktorý je podnikateľom registrovaným na daň z príjmov, na základe kritérií, ktorými sú plnenia jeho povinností voči finančnej správe podľa daňového poriadku alebo podľa osobitných predpisov, a na základe jeho ekonomických ukazovateľov

spoľahlivosti zverejňuje a stáva sa právne nárokovateľný¹⁹¹. Vysoko spoľahlivé daňové subjekty, ktoré budú zodpovedne pristupovať k plneniu svojich daňových povinností voči finančnej správe, budú odmeňované benefitmi¹⁹². Spoľahlivým daňovým subjektom finančná správa bude poskytovať benefity určené Finančným riaditeľstvom SR (FR SR), ktoré budú uverejnené na webovom sídle FR SR. Voči nespoľahlivým daňovým subjektom bude finančná správa uplatňovať obmedzenie. Celý proces hodnotenia daňových subjektov a ich zaraďovania do jednotlivých skupín bude transparentný, aby každý daňový subjekt mal prehľad o tom, čo všetko vyhodnocuje finančná správa pri zostavovaní indexu. Zoznam daňových subjektov, ktorým bol určený index daňovej spoľahlivosti bude zverejnený na webovom sídle FR SR najneskôr do 30. septembra 2022.

Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva

Nový zákon o zaistení majetku zefektívňuje boj proti praniu špinavých peňazí¹⁹³. Zákon nadobudol účinnosť 1. januára 2021 a jeho cieľom je efektívne vyhľadávanie, zaisťovanie a odnímanie výnosov z trestnej činnosti a zavedenie jasných a účelných pravidiel pre správu zaisteného majetku a nakladanie s ním. Zákon ďalej zaviedol dve nové skutkové podstaty trestných činov, a to trestný čin zneužitia práva (ohýbanie práva) a trestný čin prijatia a poskytnutia nenáležitej výhody (prikrmovanie). Na základe tohto zákona vznikol aj Úrad pre správu zaisteného majetku.

Na efektívnejšie vyšetrovanie legalizácie príjmov z trestnej činnosti bude zriadený tzv. Centrálny register účtov. V januári 2022 vláda schválila zákon¹⁹⁴ o Centrálnom registre účtov ktorý umožní oprávneným orgánom verejnej moci¹⁹⁵, včasnú identifikáciu majiteľov a disponentov bankových účtov a platobných účtov, vrátane bezpečnostných schránok. Ide o nevyhnutný predpoklad zvýšenia efektivity pri vyšetrovaní alebo stíhaní páchateľov závažných trestných činov a následného zaistenia majetku a výnosov z trestnej činnosti. Dôvodom zriadenia registra je skutočnosť, že v súčasnosti pri komplikovanom a neefektívnom spôsobe získavania informácií od finančných inštitúcií, trvá dožiadanie relevantných údajov v priemere až 2 mesiace. Dochádza tak k zmareniu účelu jednotlivých konaní či procesov. Zmyslom právnej úpravy je teda zabezpečiť rýchly prístup k uvedeným informáciám pre príslušné orgány verejnej moci v čo najkratšom čase.

Súdnictvo

Zvýšeniu dôvery v súdny systém pomôže reforma súdnictva. S účinnosťou od 1. januára 2021 bol schválený balík zákonov, ktorý zahŕňa reformu Súdnej rady SR a procesu voľby členov Súdnej rady SR¹⁹⁶, majetkové preverky sudcov, reformu Ústavného súdu SR, zavedenie vekového stropu sudcov či zriadenie Najvyššieho správneho súdu SR (NSS SR). Zriadením NSS SR sa zlepši ochrana práv a záujmov fyzických a právnických osôb pred nezákonným výkonom verejnej moci orgánmi verejnej správy¹⁹⁷. Reforma súdnictva

¹⁹¹ Podrobnosti týkajúce sa nárokov, ekonomických ukazovateľov, zásad a spôsobu určenia indexu daňovej spoľahlivosti uverejňuje Finančné riaditeľstvo SR na svojom webovom sídle. Odkaz:

<https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/dane/index-danovej-spolahlivosti>

¹⁹² Medzi tieto benefity patrí napr. určenie lehoty najmenej 15 dní vo výzve v súvislosti s vykonávaním daňovej kontroly alebo výkonom miestneho zisťovania, zníženie úhrady za vydanie záväzného stanoviska na polovicu, zníženie výšky úhrady za vydanie rozhodnutia o odsúhlasení použitia metódy ocenenia podľa § 18 ods. 4 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (transferové oceňovanie) na polovicu či vyhotovenie čiastkového protokolu v rámci daňovej kontroly na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu alebo jeho časti, ak sú splnené zákonné podmienky.

¹⁹³ Zákomom sa tiež vykonáva transpozícia a implementácia viacerých právne záväzných aktov EÚ. Odkaz:

<https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=7893>.

¹⁹⁴ <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=8&CPT=829>

¹⁹⁵ Napr. finančná spravodajská jednotka, orgány činné v trestnom konaní, súdy v trestnom konaní alebo spravodajské služby.

¹⁹⁶ Reforma procesu voľby členov Súdnej rady SR - ústavným zákonom, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky bola Súdna rada v rámci širšieho cieľa postupnej obnovy dôvery v právny štát zaeďfinovaná ako ústavný orgán sudcovskej legitimacy. Reforma zloženia súdnej rady zahŕňa zavedenie regionálneho princípu pri voľbe členov súdnej rady sudcami a zavádza pravidlo, podľa ktorého NR SR, prezident Slovenskej republiky a vláda Slovenskej republiky budú nominovať do súdnej rady len osoby, ktoré nie sú sudcami. Úprava nadobudla účinnosť 1. januára 2021.

¹⁹⁷ V rámci výkonu svojich právomocí Najvyšší správny súd Slovenskej republiky koná a rozhoduje: o kasačných sťažnostiach účastníkov konania proti právoplatným rozhodnutiam krajských súdov vo veciach správneho súdnictva, o správnych žalobách proti rozhodnutiam výboru NR SR na

nadväzuje aj na zavedenie nového trestného činu ohýbania práva, aby sa konaním sudcov zabránilo zvýhodňovaniu alebo poškodzovaniu dotknutých osôb počas súdnych konaní.

K zvýšeniu dôveryhodnosti a efektívnosti súdov a prokuratúry prispeje aj transparentný proces výberu generálneho a špeciálneho prokurátora. V septembri 2020 NR SR schválila poslanecký návrh zákona o prokuratúre¹⁹⁸, ktorým došlo k zmene modelu voľby generálneho a špeciálneho prokurátora. Cieľom zákona bolo otvoriť prístup k funkciám aj osobám, ktoré nie sú prokurátormi, zmeniť podmienky pre vymenovanie do funkcie po vzore kandidátov na sudcu ústavného súdu vrátane bezúhonnosti a požiadaviek na morálnu a osobnú integritu. Taktiež sa zaviedlo povinné verejné vypočutie všetkých kandidátov v Ústavnoprávnom výbore NR SR podľa štandardov vypočutia kandidátov na sudcov Ústavného súdu SR.

Zrýchlenie súdnych konaní by mala priniesť reforma súdnej mapy a na ňu naviazaná špecializácia súdov. Zmenou súdnej mapy sa na Slovensku vytvorí 5 špecializovaných skupín sudcov – civilných, obchodných, trestných, rodinných a správnych. Špecializácia súdov a sudcov má za cieľ vytvoriť priestor pre kvalitnejšiu a rýchlejšiu rozhodovaciu činnosť a zabezpečiť primeranú dostupnosť spravodlivosti pre občanov. Na začiatku roka 2022 vláda schválila 5 zákonov upravujúcich systém novej súdnej mapy.¹⁹⁹

K zrýchleniu súdnych konaní by mal prispieť aj projekt na budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie.²⁰⁰ Projekt je zameraný na identifikáciu bariér pre mimosúdne riešenie sporov, návrh vhodných opatrení pre zvýšenie právneho povedomia verejnosti o mimosúdnom riešení sporov a na zavádzanie alternatívnych nástrojov riešenia sporov.

Pripravované opatrenia

Podnikateľské prostredie

V roku 2022 sa prostredníctvom aktualizácie Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov implementuje ex-post hodnotenie existujúcich regulácií. Cieľom ex post hodnotenia je posúdiť, či regulácie vyplývajúce z právnych predpisov alebo opatrenia vyplývajúce z nelegislatívnych materiálov po určitom čase ich pôsobenia spĺňajú svoj účel a či sú účinné a vhodné na riešenie problému. Hodnotiť by sa mal aj ich skutočný/reálny vplyv a či sa nevyskytli iné, ďalšie vplyvy, ktoré predkladateľ nepredvídal. Zavedenie ex post hodnotenia zvyšuje kvalitu aj ex ante posudzovania vplyvov a významným spôsobom pozitívne vplyva na kvalitu legislatívnej tvorby.

Skvalitnenie podnikateľského prostredia prostredníctvom znižovania regulačnej záťaže sa dosiahne aj posilnením ochrany pred tzv. *goldplatingom*. Pri transpozícii legislatívy EÚ bude mať prekladateľ

preskúmanie rozhodnutí Národného bezpečnostného úradu, v konaniach vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy, v konaniach o registráciu kandidátnych listín pre voľby do NR SR a pre voľby do Európskeho parlamentu, v konaniach o prijatí návrhu za kandidáta na funkciu prezidenta Slovenskej republiky, v konaniach o žalobách o odmietnutí registrácie politickej strany alebo politického hnutia, v konaniach o žalobách generálneho prokurátora Slovenskej republiky na rozpustenie politickej strany, v konaniach o kompetenčných žalobách medzi orgánmi verejnej správy navzájom, prípadne medzi orgánmi verejnej správy a inými od súdov odlišnými subjektami, o disciplinárnej zodpovednosti sudcov, prokurátorov a ak tak ustanoví zákon, aj iných osôb, v iných veciach, ak tak ustanovuje zákon alebo medzinárodná zmluva. Viac na odkaze: <https://www.nssud.sk/sk/sud/o-sude/>.

¹⁹⁸ Odkaz: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=7873>. Parlamentná tlač č. 183 (pôvodne č. 108).

¹⁹⁹ Návrh zákona o zriadení Mestského súdu Bratislava a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Návrh zákona o zriadení Mestského súdu Košice a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Návrh zákona o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody okresných súdov, Návrh zákona o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody krajských súdov. Odkaz: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Negotiation/1180> (body 30 až 33). Návrh zákona o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, odkaz: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Negotiation/1189> (bod 2).

²⁰⁰ Projekt OP EVS - Budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie a efektívneho využívania nástrojov restoratívnej justície v Slovenskej republike.

príslušnej novej právnej úpravy za úlohu implementovať len minimálnu povinnú mieru regulácie a vyhnúť sa tak aplikovaniu nadmernej byrokratickej záťaže pre podnikateľské prostredie.

Znižovanie regulačnej záťaže pre podnikateľov sa dosiahne aj implementáciou ďalších antibyrokratických balíčkov. V rámci POO bude v roku 2022 schválený prvý balíček opatrení na odbúravanie nadmernej regulačnej záťaže a uľahčovanie podnikania v rôznych oblastiach hospodárstva²⁰¹. Väčšina zmien spočíva v úprave povinností podnikateľov, ktoré zakladajú neúmerne administratívne či nepriame finančné náklady. Príčinou je ich komplikovanosť, duplicita, ale tiež v praxi vyhodnotená absencia relevancie či účelnosti. V niektorých prípadoch je zmena iniciovaná v dôsledku identifikácie efektu gold-platingu. Ide o systémové opatrenia, kde sa predpokladá predloženie celkovo 3 balíkov s minimálne 300 opatreniami na zníženie administratívnej záťaže pre podnikateľov.²⁰² Nad rámec opatrení z antibyrokratických balíčkov sa znižuje aj administratívna záťaž pri komunikácii s finančnou správou. Plánuje sa automatická registrácia fyzických a právnických osôb pri vzniku oprávnenia na podnikanie bez povinnosti podania žiadosti o registráciu daňovým subjektom.

V rámci novely zákona o verejnom obstarávaní sa zavedie jednotná a verejne dostupná elektronická platforma na celý proces verejného obstarávania a pre všetky podlimitné zákazky a zákazky s nízkou hodnotou. Digitalizáciou celého procesu sa má umožniť zadávať zákazky aj s iným kritériom ako je cena, vykonávať prieskum trhu a zadávať zákazky s nízkou hodnotou či zaviesť systém sledovanie cien. Momentálne sa pripravuje štúdia uskutočniteľnosti pre vývoj jednotnej elektronickej platformy. Elektronická platforma bude slúžiť na zabezpečenie zadávania zákazky na dodanie tovaru, na uskutočnenie stavebných prác a na poskytnutie služby, na evidenciu týchto zákaziek, ako aj na zabezpečenie s tým súvisiacich činností. Správcom elektronickej platformy bude Úrad vlády SR (ÚV SR)²⁰³. Platforma by mala byť hotová do konca prvého štvrťroka 2022²⁰⁴. Legislatívne zmeny budú podporené investíciami do profesionalizácie verejných obstarávateľov s cieľom zabezpečiť ich odbornú prípravu.

V nasledujúcich rokoch MH SR plánuje pripraviť legislatívu na rozvoj rodinného podnikania. Zavedenie právnej úpravy rodinného podnikania do obchodného a občianskeho zákonníka má za cieľ vytvoriť legislatívny základ pre takýto typ podnikania a tento krok by napomohol k menšej roztrieštenosti súčasnej právnej úpravy. V rámci rozvoja rodinného podnikania sa uvažuje nad vznikom tzv. rodinných holdingových spoločností, ktoré by podporili vznik rodinných podnikov minimalizovaním rizík vyplývajúcich z podnikania. Rodinný holding by plnil funkciu zabezpečenia ochrany majetku, nakoľko prostredníctvom holdingu je možné oddeliť rizikové podnikanie od menej rizikových aktivít. Inštitút rodinného podnikania by mal byť podporený aj úpravou dedičských konaní a vznikom zvereneckých fondov (trustov). K zlepšeniu

²⁰¹ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26883/1>. Prvý balík bol schválený NR SR 9. júla 2020, ktorý však nie je súčasťou antibyrokratických balíčkov z POO. V rámci POO pôjde spolu o 3 balíčky s počtom minimálne 300 opatrení, pričom 1. balíček bude prijatý v roku 2022. Balík opatrení, ktorý bol schválený NR SR 9. júla 2020 však nie je súčasťou týchto 3 balíčkov. Z pohľadu POO preto pôjde v roku 2022 o 1. balíček. Celkovo tak budú prijaté 4 balíčky.

²⁰² Na zber údajov a identifikáciu jednotlivých regulácií bude slúžiť špecializovaná IT aplikácia (Workflow tool - WT). WT zlepši užívateľskú skúsenosť predkladateľov a spracovateľov podnetov. Umožní predkladateľom nahráť podnet on-line, odošle mu potvrdenie o prevzatí podnetu, umožní priebežné sledovanie stavu spracovania. Na strane spracovateľov podnetov WT umožní evidenciu, sledovanie stavu spracovania podnetov, priradenie informácie o príslušnosti k zákonu, legislatíve a rezortu, archiváciu a reporting.

²⁰³ Elektronická platforma, vrátane všetkých na nej zverejnených informácií, bude verejne prístupná aj na nej priamo neregistrovaným osobám. Prostredníctvom elektronickej platformy bude možné obstarávať aj stavebné práce. Verejný obstarávateľ nie je do 31. januára 2023 povinný používať elektronickej platformy, ak na úkony, ktoré majú byť vykonané prostredníctvom elektronickej platformy, použije elektronický prostriedok podľa § 20 zákona o verejnom obstarávaní, t. j. niektorý z certifikovaných informačných systémov. Od 1. augusta 2022 sa zavádza povinnosť pre verejného obstarávateľa a obstarávateľa na elektronickej komunikácii použiť výlučne elektronický prostriedok zapísaný v zozname elektronických prostriedkov podľa § 158a. Zoznam bude viesť ÚVO. Zavádza sa povinné použitie elektronickej platformy pre verejné obstarávanie aj v zákazkách s nízkou hodnotou v prípadoch, kedy sa verejný obstarávateľ rozhodne osloviť viacero hospodárskych subjektov.

²⁰⁴ Do realizácie uvedeného zámeru budú zapojení zástupcovia jednotlivých rezortných inštitúcií.

informovanosti rodinných podnikov o dostupných nástrojoch na národnej aj európskej úrovni sa plánujú vytvoriť kontaktné miesta napríklad v rámci Slovak Business Agency.

V roku 2023 sa očakávajú mnohé zlepšenia v spracovaní a k prístupe k údajom v Obchodnom registri.

Údaje v obchodnom registri budú dostupné vo formáte otvorených údajov a použiteľné na právne účely, pričom register bude zdrojom vysokokvalitných dát. Rovnako bude umožnený prístup elektronickými prostriedkami ku všetkým údajom z obchodného registra. Jednotlivé zmeny v registri budú vykonávané online, bezodkladne a obratom – t.j. do 24 hodín, pričom všetky konania registrácie obchodných spoločností budú primárne a povinne elektronické. Celkovým výsledkom zefektívňovania obchodného registra bude komplexná podpora životných situácií, ako založenie, zmeny či zrušenie obchodnej spoločnosti.

Dlhodobým projektom Ministerstva spravodlivosti SR (MS SR) je modernizácia súkromného práva rekodifikácia práva obchodných spoločností. Podobne ako reformy ostatných štátov EÚ, rekodifikácia bude zameraná na základné formy súkromných a uzavretých obchodných spoločností (spoločnosti s ručením obmedzeným). Cieľom rekodifikácie práva súkromných spoločností je flexibilita pri nastavení procesov správy a riadenia spoločnosti, zvýšiť a zjednodušiť zapojenie spoločníkov do správy a riadenia vrátane digitalizácie rozhodovacích procesov a nastaviť dostatočne efektívne mechanizmy ochrany dotknutých subjektov, najmä veriteľov spoločnosti. Zároveň by mala nová legislatíva ponúknuť aj dostatok prostriedkov pred zneužívaním právnej formy obchodných spoločností a utajovania ekonomického pozadia obchodnej spoločnosti, teda priniesť vyššiu transparentnosť pri identifikácii konečných užívateľov výhod.

Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva

Boj s finančnou kriminalitou bude podporený vzdelávaním a zvyšovaním odbornosti policajtov.

V nasledujúcich rokoch je plánovaná rekvalifikácia príslušníkov Policajného zboru vo finančných vyšetrovaniach a analytických činnostiach. Vzdelávaním v oblasti vyšetrovania finančnej kriminality má prejsť 266 zamestnancov poskytnutím školení, workshopov a seminárov za účasti zahraničných i tuzemských lektorov (CEPOL a EUROPOL).

K zlepšeniu výkonu a posilneniu administratívnych kapacít verejnej správy prispeje budovanie centier zdieľaných služieb. Cieľom je do konca roka 2024 vybudovať 22 takýchto centier pričom minimálne 20 by malo byť vybudovaných v najmenej rozvinutých okresoch. Centrá zdieľaných služieb budú pomáhať zhromažďovať kapacity na miestnej úrovni pri poskytovaní základných verejných (sociálnych) služieb. Vybudovanie centier zdieľaných služieb uvoľní aj časť zamestnancov, ktorí sa rekvalifikujú na pracovníkov prvého kontaktu a budú schopní poskytnúť občanom okrem pomoci pri komunikácii s úradom aj poradenstvo ohľadom ostatných verejných služieb.²⁰⁵

²⁰⁵ Jedným zo špecifických odporúčaní EÚ pre Slovensko je zabezpečiť kvalitné verejné služby a riešenie rozdrobenej územnej štruktúry. Táto investícia a reformný zámer je aj súčasťou POO a je jedným z reformných zámerov vychádzajúceho z potrieb Slovenskej republiky (Programové vyhlásenie vlády SR) a odporúčaní EÚ v záujme zvyšovania výkonu kvalitných politík na rôznych úrovniach verejnej správy (posilňovanie odborných a technických kapacít vo verejnej správe). Reflektujú na to aj plánované investície v PO5 Partnerskej dohody SR 2021-2027.

Relevantné referenčné body

Špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko (CSR)

- CSR 2019/3 (časť 4, 6, 8): Zacieliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami...na digitálnu infraštruktúru,... konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov... Vo verejnom obstarávaní zvýšiť uplatňovanie kritérií kvality a nákladov životného cyklu.
- CSR 2019/4 (časť 1): Naďalej zlepšovať účinnosť súdneho systému a zamerať sa na posilnenie jeho nezávislosti, a to aj pri menovaní sudcov.
- CSR 2020/4 (časť 1, 2, 4): Zabezpečiť účinný dohľad nad rámcom boja proti praniu špinavých peňazí a jeho presadzovanie. Zabezpečiť priaznivé podnikateľské prostredie... Riešiť obavy týkajúce sa integrity v justičnom systéme.

Ciele Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj

- Cieľ 9: Priemysel, inovácie a infraštruktúra
- Cieľ 16: Mier, spravodlivosť a silné inštitúcie

4.7 Zdravie a zdravotno-sociálna dlhodobá starostlivosť

Hlavnou reformou rezortu zdravotníctva sa stane optimalizácia siete nemocníc. Cieľom je vytvoriť modernú, dostupnú a efektívnu sieť, ktorá zabezpečí kvalitnú zdravotnú starostlivosť, atraktívne prostredie pre personál, efektívne procesy a zdravé hospodárenie. Zvýši sa dostupnosť záchrannej zdravotnej služby, ktorá bude nadväzovať na potreby novej siete nemocníc. Posilní sa primárna starostlivosť, ktorá má byť základným integračným bodom zdravotnej starostlivosti o pacienta. Bude vytvorená metodika hodnotenia investícií v zdravotníctve, pričom na hodnotenie budú vplývať nielen finančné a medicínske, ale aj nepriame prínosy vrátane celospoločenských a socioekonomických. Pokračovať sa bude aj v implementácii úsporných opatrení, najvýraznejšie by sa malo šetrenie týkať liekovej politiky. Špeciálna pozornosť sa bude venovať reforme starostlivosti o duševné zdravie. V najbližších rokoch sa budú modernizovať diagnostické metódy a liečebné postupy v oblasti duševného zdravia. V ústavnej psychiatrickej starostlivosti sa budú humanizovať oddelenia rekonštrukciou existujúcich lôžok a obnovou vybavenia. V snahe o rozširovanie kapacít sa vytvoria detenčné zariadenia, vybudujú špecializované centrá a posilní sieť komunitnej starostlivosti. Zvýšiť dostupnosť a kvalitu služieb v oblasti duševného zdravia pomôže zlepšenie dostupnosti moderných vzdelávacích programov pre poskytovateľov tejto starostlivosti. V oblasti dlhodobej starostlivosti sa bude dôraz klásť najmä na kvalitu, dostupnosť a koordináciu služieb. Zintegruje sa zdravotná a sociálna dlhodobá starostlivosť alepší dohľad nad poskytovanými službami. Zároveň sa vyhlásia výzvy na rekonštrukciu a rozširovanie kapacít pobytovej, komunitnej či domácej starostlivosti s dôrazom na deinštitucionalizáciu služieb.

Výsledkové ukazovatele pre zdravie

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2030 cieľ
Očakávaná dĺžka života pri narodení (Počet rokov)	SK	76,7	77,3	77,3	77,4	77,8	76,9	-	80,6
	EU	80,5	80,9	80,9	81	81,3	-	-	82,9
Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou (Počet úmrtí na 100-tisíc obyvateľov)	SK	176,9	168,3	173,7	165,3	-	-	-	119,6
	EU	95,9	93,2	-	-	-	-	-	64,5
Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou (Počet úmrtí na 100-tisíc obyvateľov)	SK	258,2	243,8	238,7	241,3	-	-	-	173,7
	EU	166,28	162,5	-	-	-	-	-	119,1
Rozdiel v očakávanej dĺžke života podľa vzdelania (Počet rokov, muži vo veku 25 rokov, rozdiel medzi ISCED 5-8 a ISCED 0-2)	SK	14,8	14,9	15,6	-	-	-	-	9,6
	EU	6,0	6,3	6,9	-	-	-	-	4,3

Poznámka: metodika k určovaniu cieľov na národnej a európskej úrovni sa nachádza v Prílohe č. 1.

Odpočet opatrení²⁰⁶

Opatrenia z POO

Boli predstavené základné parametre úpravy siete nemocníc²⁰⁷. V rámci optimalizácie siete sa definuje hierarchia poskytovateľov nemocničnej starostlivosti v závislosti od zložitosti poskytovanej starostlivosti, rozsahu služieb a časovej dostupnosti. Zaviedlo sa 5 úrovní poskytovateľov nemocničnej starostlivosti. Povinné služby, ktoré poskytovatelia budú musieť zabezpečiť na každej úrovni, sú stanovené zákonom. Špecializované výkony sa budú koncentrovať do väčších nemocníc. Okrem toho sa stanovujú aj ukazovatele kvality, požiadavky na technické vybavenie, personálne kapacity či čakacie doby pre určité služby. Plnenie týchto podmienok a ukazovateľov kvality bude každoročne vyhodnocované a výsledky budú zverejňované.

²⁰⁶ Odpočítavané opatrenia vychádzajú hlavne z reforiem a investícií v POO (Komponenty č. 10 až 13) a z opatrení z Národného programu reforiem 2020. Odpočítavané opatrenia nad rámec POO sú uvedené v rámci state „Iné opatrenia“.

²⁰⁷ Súčasť zákona 540/2021 Z. z. o kategorizácii ústavnej zdravotnej starostlivosti s účinnosťou od 1. januára 2022.

Pacient si tak bude vedieť pred nástupom do nemocnice overiť jej kvalitu a podľa toho si zvoliť poskytovateľa starostlivosti.

Od februára 2022 platia aktualizované pravidlá, ktoré majú zabezpečiť dostupnosť poskytovateľov všeobecnej ambulantnej starostlivosti²⁰⁸. Ide o prvú časť reformy všeobecnej ambulantnej starostlivosti, ktorej výsledkom bude zabezpečenie dostatočného počtu kvalifikovaných všeobecných lekárov a lekárk na celom území Slovenska. Úlohou novoprijatého nariadenia vlády je každoročné prehodnocovanie verejnej minimálnej siete, aktualizácia zoznamu nedostatkových okresov a ich klasifikácia podľa stupňa ohrozenia.²⁰⁹ Spôsob ustanovenia a ďalšie podrobnosti tvorby siete (spôsob výpočtu miestnej dostupnosti, potrebnej kapacity, vnútroštátnej migrácie, normatívny počet kapítovaných poistencov) sú tiež jeho obsahom. Toto nariadenie vlády obsahuje aj parametre klasifikácie okresov, na základe ktorých sa určí stupeň ich ohrozenia.

Od januára 2022 sa zaviedla jednorazová finančná podpora pri vytvorení nových ambulancií v nedostatkových okresoch²¹⁰. Cieľom zavedenia príspevkov je odstraňovanie finančných bariér pri vzniku nových ambulancií primárnej starostlivosti. Táto podpora by tiež mala motivovať lekárov a lekárky, aby otvárali ambulancie aj v oblastiach so zníženou dostupnosťou primárnej zdravotnej starostlivosti. Aktuálne prebieha tvorba metodiky rozdelenia príspevkov na zabezpečenie minimálnej ambulantnej siete. Samotné vyplácanie príspevkov bude spustené od druhej polovice roka 2022. Maximálna výška jedného príspevku bude vo výške 60,6 tis. eur a v roku 2022 sa očakáva vznik 30 nových ambulancií.

Počas pandémie bola zriadená Národná linka podpory duševného zdravia. Funguje od júla 2021 s cieľom posilniť a poskytovať online a dištančnú anonymnú formu komunikácie. Poskytuje služby v oblasti duševného zdravia pomocou podpory, poradenstva a konzultácií prostredníctvom vyškolených odborníkov a slúži širokej verejnosti.

Reforma starostlivosti o duševné zdravie začala zmenou systému organizácie starostlivosti o pacientov s duševnými poruchami. Základnými dokumentmi, ktoré definujú zmeny v systéme starostlivosti o pacientov s duševnými poruchami, ktoré vznikali v širokej spolupráci odborníkov, sú vypracované, schválené a zverejnené Konceptie zdravotnej starostlivosti v odbore psychiatria a odbore detská psychiatria zverejnené vo Vestníku MZ SR²¹¹. Uvedené konceptie podrobne definujú formy komunitnej zdravotnej starostlivosti (napr. psychosociálne centrá, špecializované centrá pre poruchy autistického spektra a psychiatrické stacionáre). Aktuálne prebieha finalizácia Konceptie zdravotnej starostlivosti v odbore medicína závislostí. Špeciálna podpora sa venuje zlepšeniu možnosti vzdelávania zdravotníckeho personálu v oblasti duševného zdravia. Aktuálnym cieľom je pripraviť legislatívne východiská pre optimalizáciu a inováciu ďalšieho vzdelávania. V parlamente boli schválené legislatívne zmeny s účinnosťou od marca/apríla 2022²¹².

Pre zlepšenie koordinácie medzirezortnej spolupráce v oblasti duševného zdravia vznikla Rada vlády SR pre duševné zdravie. Medzirezortná spolupráca v oblasti duševného zdravia bola na Slovensku nedostatočná – politiky a kapacity v tejto oblasti má vo svojej gescii sedem ministerstiev s absentujúcim

²⁰⁸ Súčasť zákona 540/2021 Z. z. o kategorizácii ústavnej zdravotnej starostlivosti, nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 11/2022 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia minimálnej siete poskytovateľov všeobecnej ambulantnej starostlivosti s účinnosťou od 1. februára 2022.

²⁰⁹ Klasifikácia okresov je rozdelenie okresov z hľadiska ohrozenia zabezpečenia zdravotnej starostlivosti. Okresy sa klasifikujú podľa stupňa ohrozenia ako kriticky nedostatkové, rizikovo nedostatkové, rizikové a zabezpečené.

²¹⁰ Súčasť zákona 540/2021 Z. z. o kategorizácii ústavnej zdravotnej starostlivosti.

²¹¹ Konceptia zdravotnej starostlivosti v odbore psychiatria uverejnená vo Vestníku dňa 29. decembra 2021 čiastka 31-35, Ročník 69.

²¹² Novela zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve pod číslom 67/2022 Z. z. nadobudla účinnosť 15. 03. 2022. Novela nariadenia vlády SR č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností nadobudla účinnosť 01. 04. 2022.

nadrezortným pohľadom. Reakciou na to bola v roku 2021 zriadená Rada vlády SR pre duševné zdravie²¹³. Ide o nadrezortný orgán pre duševné zdravie a stály poradný orgán vlády SR, ktorý koordinuje všetky dotknuté rezorty, s cieľom tvorby jednotnej politiky štátu a strategických dokumentov v oblasti duševného zdravia.

Nové opatrenia sa zameriavajú aj na prilákanie pracovníkov a pracovníčok zo zahraničia a na celoživotné vzdelávanie zdravotníckeho personálu²¹⁴. Hlavným cieľom je zjednodušenie procesu etablovania sa vysokoškolsky kvalifikovaného zdravotníckeho personálu zo zahraničia. Tým by sa mala zlepšiť dostupnosť a zvýšiť počet lekárov a lekárk poskytujúcich zdravotnú starostlivosť. Zjednoduší sa prístup k výkonu niektorých zdravotníckych povolání (psychológ, logopéd, liečebný pedagóg, fyzik a laboratórny diagnostik). Zefektívni sa proces uznávania dokladov zdravotníckych pracovníkov získaných mimo územia SR skrátením lehôt na vybavenie žiadosti a zrušením podmienky prikladať úradne osvedčené kópie dokladov o vzdelaní a preklady iných potrebných dokladov. Umožnia sa stáže uchádzačom a uchádzačkám z iných krajín, ktorí sú v procese uznania vzdelania, aby sa oboznámili so systémom zdravotnej starostlivosti na Slovensku. Zmení sa systém vzdelávania, aby reflektoval na aktuálne potreby čo najrýchlejšieho zaškolenia a doplnenia špecialistov. Zjednoduší sa tiež podávanie žiadostí o ďalšie vzdelávanie, upraví sa zákonné lehoty a zvýši motivácia poskytovať ďalšie vzdelávanie.

Iné opatrenia

Za január 2020 až jún 2021 došlo realizovaním úsporných opatrení k šetreniu výdavkov verejného zdravotného poistenia vo výške 65 mil. eur²¹⁵. Plnenie úsporných a nových hodnotových opatrení bolo vo veľkej miere ovplyvnené pandemiou koronavírusu, ktorá vytvorila veľký tlak na celkové fungovanie zdravotníctva. Aj z toho dôvodu sa pozornosť sústredila viac na poskytnutie kvalitnej urgentnej starostlivosti, pričom implementácia úsporných opatrení išla krátkodobou do úzadia. Aj napriek zložitej situácii však došlo k úsporám a podarilo sa presadiť pokles úhrad za kategorizované lieky, kde bol skoro úplne naplnený potenciál. Implementácia ostatných úsporných aj nových hodnotových opatrení sa presúva na rok 2022 a ďalej.

Hodnotové opatrenia revízie výdavkov na zdravotníctvo (navýšenie VZP voči roku 2019, mil. EUR)²¹⁶

Opatrenie	Cieľ 2020	Plnenie 2020	Cieľ 1H 2021	Plnenie 1H 2021	Horizont plnenia ²¹⁷	Potenciál
Posilniť všeobecnú ambulantnú starostlivosť	0	-	6	-	10	113
Navýšiť počet sestier	0	-	6	-	10	10
Posilniť dlhodobú zdravotnú starostlivosť	15	-	18	-	10	340
Investovať do účinných opatrení primárnej a sekundárnej prevencie a podpory zdravia	n/a	-	-	-	n/a	n/a
Zlepšiť starostlivosť o duševné zdravie	0	-	6	-	10	118
Dofinancovať ústavnú a ambulantnú starostlivosť	38	-	57	-	3	114
SPOLU	53	-	92	-	-	792

Pomlčka: opatrenie nie je v danom období kvantifikované z dôvodu vplyvu COVID-19, resp. nedostupných údajov

Zdroj: ÚHP

²¹³ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25761/1>

²¹⁴ Novela zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve pod číslom 67/2022 Z.z.s účinnosťou od 15. marca 2022-31. marca 2022.

²¹⁵ Ide o šetrenie oproti báze z roku 2019.

²¹⁶ [Pribežná implementačná správa za rok 2021 – zdravotníctvo, obrana, informatizácia, kultúra a pôdohospodárstvo.](#)

²¹⁷ Časový horizont plnenia (v rokoch), v rámci ktorého je možné naplno implementovať dané opatrenia.

Úsporné opatrenia revízie výdavkov na zdravotníctvo (úspory VZP voči roku 2019, mil. EUR)²¹⁸

Opatrenie	Cieľ 2020	Plnenie 2020	Cieľ 1/2020-6/2021	Plnenie 1/2020-6/2021	Horizont plnenia ²¹⁹	Potenciál
Znížiť počet odvrátiteľných hospitalizácií na úroveň V3	2	-	-	-	5	7
Znížiť počet návštev špecializovanej ambulantnej starostlivosti	0	-	-	-	10	207
Stanoviť a dodržiavať podmienky nákladovej efektivity pre všetky kategorizované lieky	8	0	-	-	3	55
Zvýšiť objem centrálne nakupovaných liekov	13	-2	-	-	2	26
Znížiť preskripciu antibiotík	1	6	-	-	5	7
Znižovať úhrady za kategorizované lieky podporou vstupu generických a biosimilárnych liekov do zoznamu kategorizovaných liekov	3	0	-	-	1	3
Porovnávať ceny liekov so zahraničím dvakrát ročne	2	0	2	0	1	2
Externé referencovať ceny liekov aj pri rozdielnych veľkostiach balenia	2	0	-	-	2	5
Pokles úhrad za kategorizované lieky v priebehu 2019 (vstup biosimilárov a generík, ext. referencovanie, úhradové skupiny)	65	59	65	59	1	65
Vplyv zmeny úhradových skupín od 1. januára 2020	8	10	8	10	1	8
Zlepšiť funkciu elektronickej preskripcie v eZdraví a posilniť revíziu činnosť poisťovní pri kontrole preskripcie	30	10	-	-	1	30
Znížiť úhrady za lieky na výnimky	16	-3	16	-9	1	16
Referencovať ceny CT a MR výkonov s ČR	0	0	-	-	3	9
Zamedziť nadbytočným vyšetreniam MR a CR pomocou štandardov a revízných činností	0	-	-	-	3	25
Optimalizovať laboratórne vyšetrenia	10	0	-	-	1	10
Zaviesť centrálny nákup inkontinenčných pomôcok (VŠZP)	1	0	-	-	2	2
Zaviesť základný funkčný typ a max. výšku úhrad za inkontinenčné pomôcky, eliminovať nadspotrebu	5	0	-	-	3	14
Rozšírenie medzinárodného porovnávania cien zdravotníckych pomôcok o ďalšie krajiny	4	0	-	-	1	4
Zlepšiť procesy v pôrodníctve	0	-	-	-	5	4
Sprítniť nepriame revízie a efektívnejšie využívať automatické kontroly v IS (VŠZP)	8	0	-	-	3	28
Znížiť výdavky na prevádzku VŠZP	4	7	7	3	3	15
Optimalizovať náklady univerzitných a fakultných nemocníc	3	0	5	1	2	6
Rozšíriť medzinárodné porovnanie cien ŠZM o ďalšie krajiny	4	0	-	-	1	4
Stanoviť základný funkčný typ a max. úhrady pre podskupiny ŠZM	2	0	-	-	2	4
ŠZM – úhrada vo výške najlacnejších obstarávacích cien nemocníc	4	-	-	-	1	4
SPOLU	195	86	102	65	-	559

Poznámky: úspora (+), zvýšené výdavky (-)

Zdroj: ÚHP

Pomlčka: opatrenie nie je v danom období kvantifikované z dôvodu vplyvu COVID-19, resp. nedostupných údajov

Pokračuje sa v schvaľovaní štandardných preventívnych, diagnostických a terapeutických postupov. Tieto postupy umožňujú jednoznačné stanovenie potrebnej liečby a vyšetrení v štandardných situáciách, jednoduchšiu orientáciu pacientov i personálu a dohľad nad správnym a efektívnym poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Celkový počet schválených štandardných postupov k 27. októbru 2021 je 297.

V roku 2021 došlo k zrušeniu doplatkov za lieky pre vybrané skupiny obyvateľov²²⁰. Pri dôchodcoch a ťažko zdravotne postihnutých sa bude zohľadňovať výška ich príjmu a ruší sa doplatok do výšky najlacnejšieho zameniteľného lieku, zdravotníckej pomôcky alebo dietetických potravín. Pri deťoch do 6 rokov pôjde tiež o doplatok do výšky najlacnejšieho variantu, nárok však vzniká bez ohľadu na finančnú

²¹⁸ [Priebežná implementačná správa za rok 2021 – zdravotníctvo, obrana, informatizácia, kultúra a pôdohospodárstvo.](#)

²¹⁹ Časový horizont plnenia (v rokoch), v rámci ktorého je možné naplno implementovať dané opatrenia.

²²⁰ Zákon č. 81/2021 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 363/2011 Z. z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia.

situáciu rodičov alebo opatrovníkov. Pre deti platí opatrenie od apríla 2021, pre ťažko zdravotne postihnutých a dôchodcov až od januára 2022.

V marci 2022 podpísali Ministerstvo financií SR a Ministerstvo zdravotníctva SR memorandum o spolupráci oboch rezortov²²¹. Dokument definuje 17 úsporných, systémových aj hodnotových opatrení, ktoré pomôžu výrazným spôsobom zlepšiť fungovanie zdravotníctva na Slovensku. Ide napríklad o elektronizáciu zdravotníctva (e-lab alebo e-objednávanie), transparentné pravidlá pre výnimky na lieky alebo efektívnejšie hospodárenie Všeobecnej zdravotnej poisťovne. Memorandum o spolupráci tiež súvisí s uvoľnením finančných prostriedkov vo výške 365 miliónov eur na dofinancovanie verejného zdravotného poistenia.

Pripravované opatrenia²²²

Nemocnice a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti

V najbližších rokoch prejde celková sieť nemocníc výraznými zmenami. Cieľom je vytvoriť modernú, dostupnú a efektívnu sieť, ktorá zabezpečí kvalitnú zdravotnú starostlivosť, atraktívne prostredie pre personál, efektívne procesy a zdravé hospodárenie. Legislatíva umožňujúca zavádzanie nových opatrení už bola prijatá, od teraz do roku 2025 tak bude prebiehať samotná implementácia optimalizácie siete a transformácia jednotlivých nemocníc. Prostredníctvom optimálnej siete nemocníc sa zadefinuje nielen sieť akútnych lôžok, vytvorí sa tiež priestor pre lôžka následnej starostlivosti, ktoré odbremení akútne nemocnice. Uvoľnené priestory budú využité na kapacity následnej, dlhodobej, ambulantnej a komunitnej starostlivosti.

Zvýši sa dostupnosť záchrannej zdravotnej služby, ktorá bude nadväzovať na potreby novej siete nemocníc. Záchranná zdravotná starostlivosť (ZZS) realizuje v súčasnosti viac ako 60 % zásahov u pacientov, ktorí nie sú v priamom ohrození života alebo zdravia a mohli by byť liečení a ošetrovaní inou zložkou akútnej zdravotnej starostlivosti. Cieľom je využitie záchrannej zdravotnej starostlivosti na opodstatnené zásahy²²³, keď sú pacienti v priamom ohrození života. Vhodné rozloženie staníc ZZS na území krajiny zvýši štandard poskytovanej neodkladnej zdravotnej starostlivosti. Ich rozmiestnenie bude geograficky a procesne napojené na optimalizovanú sieť nemocníc. Legislatívnymi zmenami sa zavedie nová sieť akútnej zdravotnej starostlivosti a nové vymedzenie pojmu neodkladná zdravotná starostlivosť. Určí sa okruh oprávnených užívateľov záchrannej zdravotnej služby a spôsob vykonania odozvy na požiadavku týchto užívateľov. Vyššia dostupnosť sa dosiahne tiež relokáciou časti súčasných staníc ZZS alebo vybudovaním nových staníc ZZS s príslušným materiálno-technickým vybavením. Legislatívne schválenie siete prebehne v roku 2022, samotná realizácia bude previazaná na implementáciu siete nemocníc.

Posilní sa aj primárna starostlivosť, ktorá má byť základným integračným bodom zdravotnej starostlivosti o pacienta. Druhá časť reformy všeobecnej ambulantnej starostlivosti bude zameraná na rozšírenie kompetencií lekárov, lekároek, sestier a pomocného personálu. Počas roka 2022 bude prebiehať revízia úhradového mechanizmu pre poskytovateľov všeobecnej ambulantnej starostlivosti. Súčasne je cieľom identifikovať a redukovat' existujúce administratívne zaťaženie v rámci tretej fázy reformy, čo uvoľní kapacitu a čas na starostlivosť o pacientov. Kľúčovým krokom bude zavádzanie a rozvoj nástrojov

²²¹ https://www.mfsr.sk/files/sk/media/tlacove-spravy/memorandum-o-spolupraci_mf_mz.pdf

²²² Pripravované opatrenia vychádzajú predovšetkým z POO. Pokiaľ nie je pri danom opatrení uvedené inak, ide o opatrenie POO.

²²³ Primárne diagnózy kvintetu prvej hodiny (FHQ – First Hour Quintet), teda infarkt myokardu, zastavenie krvného obehu, ťažká dychohá nedostatočnosť, cievna mozgová príhoda a závažná trauma.

elektronického zdravotníctva, ktoré majú potenciál zredukovať administratívne povinnosti a spresniť vykazovanie.

Bude vytvorená metodika hodnotenia investícií v zdravotníctve, pričom na hodnotenie budú vplyvať nielen finančné a medicínske, ale aj nepriame prínosy vrátane celospoločenských a socioekonomických. Cieľom reformy je zvýšiť efektivitu procesu zavedením systematického plánovania investícií na základe strategických dokumentov. Ministerstvo zdravotníctva SR (MZ SR) v spolupráci s MF SR v súčasnosti pracuje na tvorbe metodiky hodnotenia investícií²²⁴. Prebieha prieskum investičných potrieb do výstavby a obnovy priestorov, prístrojov a digitalizácie v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti ministerstva zdravotníctva a tvorba investičného plánu. Prvým veľkým projektom bude zabezpečenie hodnotenia a financovania optimalizácie siete nemocníc. Nová sieť určí cieľový stav a regionálne rozmiestnenie služieb. Po prehodení voči súčasnému rozloženiu a stavu infraštruktúry sa vytvorí investičný plán výstavby, rekonštrukcie a obnovy vybavenia nemocníc, ktorý zabezpečí naplnenie novej siete. Plán bude zahŕňať všetky investície, ktoré sa majú financovať z POO a z fondov EÚ, a tieto projekty sa začnú prioritne pripravovať na realizáciu.

V oblasti boja proti rakovine sa vypracujú strategické plány a cestovné mapy s cieľom zníženia úmrtnosti. Počet ľudí postihnutých rakovinou na Slovensku každoročne stúpa o viac ako 40 000 nových prípadov. Pandémia COVID-19 mala vážny vplyv na starostlivosť o rakovinu, narušila prístup k prevencii a skriningom, k liečbe, oddialila diagnostiku a očkovanie a ovplyvnila prístup k liekom. V ďalšom období sa preto posilní infraštruktúra pre kontrolu rakoviny v súlade s vládou schválenými aktualizovanými akčnými plánmi Národného onkologického programu. Zlepší sa koordinácia a skrining v onkologickej starostlivosti, a to v spolupráci s Medzinárodnou agentúrou pre výskum a prevenciu rakoviny (IARC) ako súčasť spoločnej iniciatívy s Európskou komisiou a ministerstvami zdravotníctva SR a Lotyšska.

Reforma starostlivosti o duševné zdravie

K nadrezortnej spolupráci a regulácii v oblasti duševného zdravia prispeje vytvorenie Slovenskej komory psychológov a národný program duševného zdravia. Na Slovensku môžu výkon zdravotníckeho povolania psychológ vykonávať len odborníci pôsobiaci pod rezortom zdravotníctva, pretože sú združení v stavovskej organizácii. Odborníci pôsobiaci pod inými rezortmi nemôžu byť v súčasnom nastavení členmi stavovskej organizácie, a tak nemôžu vykonávať toto regulované povolanie. V roku 2022 sa preto vyhlási verejné obstarávanie na vytvorenie registra psychológov pracujúcich v oblasti zdravotníctva, vzdelávania, sociálnych vecí a iných príbuzných oblastí. V 2022 sa schváli zriadenie Slovenskej komory psychológov prevádzkujúcej digitálny register profesionálnych psychológov zo všetkých rezortov. Nesystematická podpora programov naprieč rezortami bude riešená vytvorením národného programu duševného zdravia vrátane akčného plánu v 2023, za ktorý bude zodpovedná novovytvorená Rada vlády SR pre duševné zdravie.

V snahe o rozširovanie kapacít sa vytvoria detenčné zariadenia, zariadenia zamerané na komunitnú starostlivosť (psychosociálne centrá, špecializované centrá pre poruchy autistického spektra, psychiatrické stacionáre) a zrekonštruujú sa niektoré existujúce lôžka. Ľuďom, ktorí v dôsledku duševného ochorenia spáchajú trestný čin, je po výkone trestu kvôli ich pretrvávajúcej spoločenskej nebezpečnosti nariadený výkon detencie uloženej súdom v zmysle Trestného zákona umiestnením do detenčného zariadenia. Doteraz však na Slovensku nebolo dostupné zariadenie poskytujúce detenčnú formu starostlivosti. V roku 2022 sa začne využívať novovybudované detenčné zariadenie s kapacitou 75 lôžok pre

²²⁴ Prvá časť už bola zverejnená v marci 2022, ide o [metodiku, ktorá definuje podmienky zaradenia investícií do investičného plánu MZ SR](#).

mužov. Ďalšie zariadenie s kapacitou 75 lôžok určené mužom, ženám aj adolescentom, bude predmetom výstavby v nasledujúcich rokoch s predpokladaným termínom kolaudácie v roku 2025. Poddimenzované kapacity komunitnej starostlivosti neumožňujú deinštitucionalizáciu osôb vyžadujúcich dlhodobú psychiatrickú liečbu. Okrem iného chýbajú špecializované centrá pre poruchy autizmu. Plánuje sa vyhlásenie výziev na realizáciu budovania komunitných centier. Stavba komunitných centier sa predpokladá v nasledujúcich rokoch s cieľom spustenia 56 prevádzok v 2025. V roku 2022 sa tiež predpokladá vyhlásenie výziev na rekonštrukciu lôžok v ústavnej psychiatrickej starostlivosti. Cieľom je zrekonštruovať 200 lôžok do roku 2025 a vytvoriť z viaclôžkových izieb 2-lôžkové izby so sanitárnymi zariadeniami.

V najbližších rokoch sa budú modernizovať diagnostické metódy a liečebné postupy v oblasti duševného zdravia. Diagnostika a liečba duševných chorôb sú v mnohých ohľadoch na Slovensku nevyhovujúce – chýbajú moderné diagnostické postupy pre mnohé diagnózy, dochádza k nadmernému predpisovaniu psychofarmák a poskytovanie psychoterapie je nedostatočné. V roku 2022 sa preto identifikujú psychodiagnostické metódy na adaptovanie do slovenských podmienok a aktualizujú vybrané existujúce metódy. V roku 2025 sa predpokladá spustenie národného registra psychodiagnostických metód a štandardizácia pre 112 expertne vybraných metód.

K zvýšeniu dostupnosti a kvality služieb v oblasti duševného zdravia prispeje väčšia dostupnosť moderných vzdelávacích programov. Nedostatok odborníkov v oblasti duševného zdravia bude kompenzovaný schémami financovania. V roku 2022 sa po prehodnotení potrieb vzdelávania predpokladá vyhlásenie výzvy Ministerstvom zdravotníctva SR, ktorá bude zahŕňať špecializačné a certifikačné študijné programy, študijné programy sústavného vzdelávania ako aj iné vzdelávacie aktivity pre osoby pracujúce v oblasti duševného zdravia. Cieľom je zapojiť do vzdelávania pracovníkov v zdravotníctve, ale aj mimo rezortu zdravotníctva. Schémou sa očakáva poskytnutie odbornej prípravy v oblasti duševného zdravia pre 1 000 pracovníkov v rezorte zdravotníctva a 1 500 pracovníkov mimo rezortu zdravotníctva do 2025.

Rozpočtovanie založené na výsledkoch²²⁵

Úsporné opatrenia v roku 2022 prinesú ďalšie šetrenie²²⁶, najvýraznejšie by sa to malo dotknúť liekovej politiky. Najviac, spolu až 129 mil. eur, by sa malo ušetriť na liekoch, ďalších 15 mil. eur zabezpečí efektívnejší nákup zdravotníckych pomôcok a 38 mil. eur je možné ušetriť vďaka znižovaniu nadmerného využívania a jednotkových cien laboratórnej a zobrazovacej techniky. Opatrením s najväčším dlhodobým potenciálom na úspory je zníženie počtu návštev špecialistov prechodom do všeobecnej ambulantnej starostlivosti²²⁷. Pozornosť bude zameraná aj na zámer zvýšenia efektívnosti Všeobecnej zdravotnej poisťovne (potenciál úspory vo výške 15 mil. eur). Na rok 2022 boli identifikované aj úplne nové opatrenia – eliminácia rozdielnych cien za vyšetrenia špecialistami a zníženie ceny PCR testov na úroveň Českej republiky (spolu za 35 mil. eur). V priebehu roka 2022 prebehne aktualizácia revízie výdavkov v zdravotníctve a potenciál úspor v sektore. ňou identifikované či aktualizované opatrenia budú následne zapracované do návrhu rozpočtu v súlade s princípmi hodnoty za peniaze.

Pravidlá o úhradách liekov prejdú v roku 2022 výraznými zmenami, aby sa zabezpečila ich nákladová efektívnosť. Počas aktuálneho roka bude predstavená novela zákona o úhrade liekov²²⁸, ktorá má priniesť niekoľko zásadných zmien. Zabezpečí sa uzatváranie zmlúv o podmienkach úhrad liekov na úrovni ministerstva zdravotníctva. Cieľom je zefektívnenie procesu vstupovania liekov do úhradového systému na

²²⁵ Opatrenia nad rámec POO.

²²⁶ Úsporné opatrenia na rok 2022 v zmysle schváleného rozpočtu verejnej správy na roky 2022-2024 predstavujú šetrenie vo výške 249 mil. EUR.

²²⁷ Dlhodobý potenciál (plná implementácia opatrenia do roku 2029) na úspory je vo výške 207 mil. eur oproti roku 2021.

²²⁸ [Zákon č. 363/2011 Z. z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia.](#)

základe výhodnejších úhradových podmienok. Zavedie sa aj automatická revízia úhrad. Účelom je priniesť úsporu priamo vstupom generického lieku na trh alebo znížením ceny najlacnejšieho lieku zaradeného v úhradovej resp. referenčnej skupine. Zjednoduší sa vytváranie a menenie terapeutických úhradových skupín, aby zoskupovali terapeuticky zameniteľné lieky v súlade s najlepšou medicínskou praxou. Zavedie sa povinnosť predloženia farmako-ekonomického rozboru aj pri vzácnnejšie používaných liekoch. To zabezpečí spravodlivejšie nastavenie úhrad z verejných zdrojov v závislosti od benefitov daného lieku. Nové nastavenie úhrad sa bude týkať aj liekov nezarađených v zozname kategorizovaných liekov. Cieľom je zabezpečiť transparentnosť v schvaľovaní úhrady zdravotnými poisťovňami a umožniť uhrádzanie nekategorizovaných liekov v takej výške, ktorá bude zodpovedať ich klinickým prínosom.

Ušetrené zdroje budú použité na nové hodnotové politiky v sektore zdravotníctva. V roku 2022 budú investície smerovať najmä do finančnej motivácie pre vykonávanie liečby a komplexného manažmentu pacienta všeobecným lekárom. Vyšší počet všeobecných lekárov spolu s rozšírením ich kompetencií zlepši manažment pacienta a zníži potrebu návštev drahších špecialistov v súlade s dobrou praxou zo zahraničia. Opatrenia sa zamerajú predovšetkým na prilákanie lekárov do nedostatkových regiónov, v rokoch 2023 a 2024 sa plánuje aj komplexná úprava platobných mechanizmov. V súvislosti s dlhodobým a pretrvávajúcim nedostatkom zdravotníckeho personálu, najmä sestier, ktorý bol ešte prehĺbený pandémiou COVID-19, bude potrebné prijať viacero opatrení, ktorých cieľom bude navýšenie počtu sestier²²⁹.

Úprava úhradového mechanizmu²³⁰

V roku 2021 bola zahájená aktualizácia systému platieb nemocniciam podľa diagnóz (DRG), pričom pre rok 2022 už boli zapracované prvé zmeny. Tento systém platieb, ktorý bol spustený v roku 2017, má za úlohu zvýšiť transparentnosť a spravodlivosť platieb za zdravotnú starostlivosť a zlepšiť efektívnosť hospodárenia nemocníc. Aktuálnym problémom je predovšetkým zastaraný katalóg prípadových paušálov, ktorý jednotlivým diagnostickým skupinám pripisuje relatívne váhy. Dnešné váhy neodzrkadľujú nové medicínske postupy a zmeny v pomeroch jednotlivých nákladových oblastí – mzdy, lieky, špeciálny zdravotnícky materiál, výkony. Cieľom je upraviť výšku týchto váh a následne prehodnotiť mix náročnosti prípadov jednotlivých nemocníc a súčasne aj základné sadzby za skupiny. Aktualizácia by mala byť dokončená do roku 2023.

Kvalita, dostupnosť a koordinácia dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti

V rámci skvalitňovania a koordinácie systému sa integruje zdravotná a sociálna dlhodobá starostlivosť. Zdravotná starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb nie je adekvátne zabezpečená po legislatívnej, personálnej, ani finančnej stránke. Rovnako nie je dostatočne poskytovaná ani sociálna starostlivosť v zdravotníckych zariadeniach ústavnej starostlivosti. Absencia prepojenia systémov spôsobuje nekoordinovaný prechod osoby s potrebou starostlivosti medzi zdravotnými a sociálnymi službami. To môže v konečnom dôsledku zhoršiť zdravotný stav osoby a viesť k rehospitalizáciám a neefektívnosti systému. V roku 2022 sa preto schválila legislatíva, ktorou sa zvýšia úhrady za výkony paliatívnej a ošetrovateľskej starostlivosti s cieľom väčšej dostupnosti týchto služieb v prirodzenom prostredí pacienta - aj v zariadeniach sociálnych služieb, či v domácom prostredí. Definuje sa tiež dlhodobá zdravotná starostlivosť a jej formy vrátane paliatívnej starostlivosti. Za účelom zvýšenia kvality a lepšej koordinácie

²²⁹ Má sa podporiť rast počtu študentov ošetrovateľstva zvýšením dostupnosti a výšky pôžičiek pre študentov a zvýšením počtu novoprijatých študentov prvého ročníka. Bola tiež otvorená diskusia o navýšení stabilizačnej pôžičky pre študentov v nedostatkových profesiách a o možnosti jej čerpania aj pre študentov v externej forme. Pripravený bol tiež nový návrh odmeňovania zdravotníckych pracovníkov, ktorý sa tvoril aj v diskusii so zástupcami sestier. Celkovo však bude potrebné pripraviť stratégiu riadenia ľudských zdrojov v zdravotníctve (vrátane sestier), aj vo väzbe na pripravovanú optimalizáciu siete nemocníc. Okrem finančnej motivácie sa bude treba venovať aj identifikácii a prijímaniu ďalších opatrení, vrátane dlhodobých a systémových zmien, ktoré povedú k rastu spokojnosti sestier a k zvýšeniu uznania ich náročnej práce.

²³⁰ Nad rámec POO.

zdravotnej starostlivosti a predchádzaniu opakovaných hospitalizácií sa zavedie povinnosť poskytovateľom zdravotnej starostlivosti zbierať údaje o poskytnutej ošetrovateľskej starostlivosti. Zavedie sa tiež podporný tím ako pomocný orgán v zariadeniach ústavnej zdravotnej starostlivosti, ktorý zabezpečí dostupnosť sociálnych služieb v zariadeniach ústavnej starostlivosti. Okrem iného tiež môže pomôcť pri prechode z akútnej do následnej alebo domácej starostlivosti, čo prispieva k lepšej koordinácii odkázanej osoby medzi jednotlivými službami.

S cieľom zvyšovania kvality sa zjednotí a posilní dohľad nad poskytovanými službami a posilnia personálne kapacity. Systém dohľadu nad poskytovaním sociálnej dlhodobej starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb a v domácnostiach opatrovateľmi a osobnými asistentami, je fragmentovaný, neefektívny a personálne poddimenzovaný. V roku 2022 sa preto schválila nová legislatíva, ktorou sa na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny vytvorí nezávislý útvar zodpovedný za správny dozor v sociálnych veciach a špecifikujú sa práva a povinnosti osôb pri výkone inšpekcie. Po schválení legislatívy sa začne s náborom zamestnancov na nový útvar zodpovedný za správny dozor s cieľom obsadenia 50 miest v 2022, ktoré sa budú v ďalších rokoch rozširovať. Rozšírenie zamestnancov počíta aj s novovytvorenými 8 regionálnymi pobočkami systému dohľadu s plnou funkčnosťou celého systému v roku 2024. V priebehu rokov 2022 – 2023 sa preto bude zabezpečovať potrebná infraštruktúra na fungovanie systému – budovy, materiálo-technické vybavenie, motorové vozidlá. Legislatívou v roku 2022 sa tiež definujú nové štandardy kvality starostlivosti v súlade s pravidlami Svetovej zdravotníckej organizácie, ktoré zohľadňujú procedurálnu, personálnu a prevádzkovú stránku a ponúkajú viac flexibility. Inšpekcia v sociálnych veciach bude mať kompetenciu aj na vykonávanie správneho dozoru v oblasti neformálnej domácej starostlivosti.

S cieľom zvýšenia regionálnej dostupnosti služieb a dôrazom na potreby osôb sa budú rozširovať kapacity nízko-kapacitných zariadení, komunitnej starostlivosti, ambulantných služieb a domácej ošetrovateľskej starostlivosti. V priebehu roka 2022 bude vyhlásená výzva na budovanie a rozširovanie kapacít pobytových zariadení rodinného typu s kapacitou max. 12 miest a zdravotno–sociálnych zariadení s kapacitou max. 30 miest v súlade s cieľom deinštitucionalizácie služieb dlhodobej starostlivosti. Cieľom je vytvoriť spolu minimálne 210 nových miest do roku 2024 a 1 480 miest do roku 2026, a to vďaka výstavbe nových budov a renovácii existujúcich budov. V roku 2022 sa tiež vyhlási výzva na rozširovanie kapacít ambulantných služieb s cieľom vytvorenia 387 miest do roku 2024 a 2 580 miest do roku 2026. Podpora bude smerovať ambulantným zariadeniam ako denný stacionár či rehabilitačné stredisko s priemernou kapacitou 20 miest na budovanie alebo rekonštrukciu budov. Ďalšia výzva na podporu budovania a rozširovania kapacít sa vyhlási v 2022 a zameria na investície do materiálneho a technického vybavenia pre spolu 91 agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti do roku 2025. Rekonštruované a nové zariadenia dlhodobej starostlivosti budú spĺňať kritériá energetickej efektívnosti a prispievajú tak aj k cieľom v rámci zelenej transformácie.

V nasledujúcich rokoch sa tiež vytvoria dodatočné lôžka následnej starostlivosti a rozšíria kapacity oddelení paliatívnej starostlivosti a hospicov. V priebehu roka 2022 sa vyhlási výzva, príp. iná forma výberu prijímateľov, na vytvorenie a rekonštrukciu lôžok následnej starostlivosti s cieľovou hodnotou 650 zrekonštruovaných lôžok do roku 2026. K ich vytvoreniu dôjde uvoľnením kapacít akútnych a chronických lôžok po optimalizácii siete nemocníc. Ďalšie výzvy, ktoré sa vyhlásia v 2022, budú slúžiť na podporu rozširovania a obnovy kapacít paliatívnej starostlivosti s cieľom vytvorenia najmenej 270 lôžok v kamenných hospicoch, na oddeleniach paliatívnej starostlivosti, na podporu materiálneho a technického vybavenia pre minimálne 26 existujúcich a prevažne nových mobilných hospicov do roku 2025.. Aj tu budú rekonštruované a nové zariadenia spĺňať podmienky energetickej efektívnosti.

Relevantné referenčné body

Špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko (CSR)

- CSR 1/2019 (časť 2): Dosiahnuť strednodobý rozpočtový cieľ v roku 2020. Zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií, a to najmä systému zdravotnej starostlivosti a dôchodkového systému.
- CSR 2/2019 (časť 2): Zlepšiť prístup k cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti a dlhodobej starostlivosti.
- CSR 3/2019 (časť 1, 5): Zaceliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami na zdravotnú starostlivosť, výskum a inovácie, dopravu, najmä na jej udržateľnosť, na digitálnu infraštruktúru, energetickú účinnosť, ...
- CSR 1/2020 (časť 2, 3): Posilniť odolnosť systému zdravotnej starostlivosti v oblasti zdravotníckeho personálu, kritických zdravotníckych materiálov a infraštruktúry. Zlepšiť poskytovanie primárnej zdravotnej starostlivosti a koordináciu medzi jednotlivými druhmi starostlivosti.
- CSR 3/2020 (časť 3, 5): Čo najskôr realizovať pripravené verejné investičné projekty a podporiť investície súkromného sektora zamerané na podporu oživenia hospodárstva. Zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu a využívanie energie a zdrojov, udržateľnú verejnú dopravu a odpadové hospodárstvo.

Ciele Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj

- Cieľ 3: Kvalita zdravia a života

Európsky pilier sociálnych práv

- Zásada 16: Starostlivosť o zdravie
- Zásada 18: Dlhodobá starostlivosť

4.8 Zelená transformácia

Hlavnými výzvami v oblasti zelenej transformácie je zlepšenie kvality ovzdušia, podpora OZE a obehového hospodárstva, dekarbonizácia priemyslu, znižovanie energetickej spotreby a implementácia adaptačných opatrení na zmenu klímy vrátane ochrany a obnovy ekosystémov. Reformy pravidiel v oblasti elektroenergetiky a podpory OZE prispievajú k ďalšiemu zvyšovaniu podielu OZE v energetickom mixe SR, napríklad vďaka definovaniu nových účastníkov na trhu s elektrinou, deregulácii maloobchodných cien elektriny a plynu, či zefektívneniu povoľovacieho procesu vrátane zníženia administratívnej záťaže pre účastníkov trhu. Pozitívny dopad na emisie skleníkových plynov a kvalitu ovzdušia prinesú zmeny v oblasti strategického plánovania dopravnej infraštruktúry s nadväzujúcimi investíciami do ekologickej dopravy (najmä železnice a cyklo doprava) a podpora rozvoja infraštruktúry pre dopravné prostriedky na alternatívny pohon. Pri investíciách do obnovy verejných a súkromných budov sa bude kládať osobitný dôraz na energetickú hospodárnosť. Opatrenia na dekarbonizáciu priemyslu povedú k nižším emisiám skleníkových plynov, menším stratám energie a zavedú používanie inovátnych environmentálnych technológií do priemyselnej výroby. Zákon o zmene klímy prinesie prehľadnenie právneho klimatického rámca a určí jednotlivým rezortom jasné práva a povinnosti vrátane zadefinovania mechanizmov kontroly a vynucovania. Zlepšenie hospodárenia s vodou v krajine, dôslednejšia ochrana existujúcich krajinných štruktúr a rozširovanie bezzásahových častí národných parkov a iných chránených území zvýšia dlhodobú odolnosť ekosystémov v krajine aj voči dôsledkom zmeny klímy. V prehodnotených národných parkoch zaradených do manažmentovej kategórie II chránených území podľa IUCN budú jadrovú zónu tvoriť územia bez zásahov človeka, ktorých rozloha do roku 2025 dosiahne 50% celkovej rozlohy národného parku a 75% tejto rozlohy do roku 2030. V národných parkoch, kde si predmet ochrany bude vyžadovať starostlivosť človeka, môže mať bezzásahové územie aj menej ako 50% rozlohy národného parku. Väčšina spomínaných opatrení zároveň spadá aj pod celoeurópsku iniciatívu „Fit for 55“²³¹, v rámci ktorej sa členské štáty EÚ zaviazali zredukovať množstvo skleníkových plynov o 55 % oproti ich úrovni v roku 1990.

Výsledkové indikátory pre zelenú transformáciu

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2030 cieľ
Priemerná koncentrácia PM_{2,5} v ovzduší (µg/m ³)	SK	19,0	14,7	17,5	16,9	13,8	-	-	8,6
	EU	15,8	14,6	14,9	14,5	12,6	-	-	8,6
Emisie skleníkových plynov (Celkové emisie bez LULUCF ²³² , Pokles oproti roku 1990, v %)	SK	-46,5	-46,0	-44,1	-42,7	-47,3	-	-	-55
	EU	-24,4	-24,3	-22,9	-24,9	-27,9	-	-	-55
Podiel recyklovaného odpadu (% komunálneho odpadu)	SK	14,9	23,0	29,8	36,3	38,5	42,2	-	60
	EÚ	44,9	46,5	46,9	47,2	47,7	47,8	-	60
Podiel OZE (% na hrubej konečnej energetickej spotrebe)	SK	12,9	12,0	11,5	11,9	16,9	17,3	-	19,2*
	EÚ	17,8	18,0	18,4	19,1	19,9	22,1	-	32*

* Cieľ je stanovený na základe [Národného energetického a klimatického plánu](#), respektíve [Nariadenia EÚ](#)

Poznámka: metodika k určovaniu cieľov na národnej a európskej úrovni sa nachádza v Prílohe č. 1.

²³¹ Kľúčovými zložkami tejto iniciatívy sú prechod na vozidlá s efektívnejším spaľovaním, resp. ich nahradenie elektromobilmi, vyššia cena za znečisťovanie vďaka fixne klesajúcemu množstvu emisných povoleniek, mechanizmus uhlíkového cla pri dovoze produktov zo zahraničia či dotácie na vyššiu efektívnosť vykurovania budov.

²³² Využívanie pôdy, zmeny využívania pôdy a lesníctvo.

Odpočet opatrení²³³

Energetika

Novela zákona o energetickej efektívnosti²³⁴ vytvára podmienky na znižovanie primárnej a konečnej energetickej spotreby. Táto úprava právneho rámca nadobudla účinnosť v roku 2021 a do veľkej miery transponuje smernicu EÚ²³⁵, ktorej hlavným cieľom je zavedenie princípu *tzv. prvoradosti energetickej efektívnosti* pri plánovaní, modernizácii a realizácii projektov naprieč všetkými sektormi národného hospodárstva, čím sa obmedzí potreba investícií do nových zdrojov energie. Novela tiež mení pravidlá v oblasti energetickej hospodárnosti budov ako napr. rozšírenie kontroly vykurovacích a klimatizačných systémov, či povinnosť nainštalovať systém automatizácie a riadenia budovy.

Do prevádzky boli uvedené nové slovensko-maďarské elektrizačné prepojenia, vďaka čomu došlo k zvýšeniu technických kapacít pre prenos elektriny v elektrizačnej sústave SR²³⁶. V apríli 2021 bolo v súlade s mŕľnikmi POO na cezhraničnom profile medzi Slovenskom a Maďarskom odstránené úzke miesto, čo umožňuje zvýšenie obchodovateľnej kapacity o viac než 60 %²³⁷. Preťaženosť tohto úseku bola doposiaľ jednou z najväčších bariér, ktoré brzdili pripájanie nových zdrojov na výrobu elektriny z OZE.

Národná vodíková stratégia²³⁸ má za cieľ zvýšiť konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky a zároveň výrazne prispieť k uhlíkovej neutralite. Táto vládou schválená stratégia z roku 2021 definuje strategickú úlohu štátu pri využití vodíkových technológií v SR v kontexte súčasného vývoja v krajinách Európskej únie. Na stratégiu nadviaže akčný plán, ktorý prostredníctvom navrhovaných opatrení vytvorí podmienky pre investície do ekonomicky udržateľného hodnotového reťazca zeleného a modrého vodíka, t.j. do jeho výroby, prepravy a distribúcie, skladovania ako aj využitia. Spolu s nimi budú vytvorené podmienky pre oblasti výskumu a vývoja, medzinárodnej spolupráce a marketingu.

Udržateľná doprava

Novoprijatá metodika umožní²³⁹ podporu projektov s čo najvyšším príspevkom k dosiahnutiu cieľa presunu cestujúcich z individuálnej cestnej dopravy na cyklistickú dopravu. Nové pravidlá posudzovania hodnoty za peniaze pri projektoch budovania cyklistickej infraštruktúry boli pripravované v spolupráci s odbornou verejnosťou a samosprávami na miestnej a regionálnej úrovni. Pomôžu zvýšiť efektívnosť alokácie zdrojov, systémovosť a predvídateľnosť podpory a transparentnosť celého procesu prideľovania dotácií. Projekty budú hodnotené na základe podložených údajov o predpokladanej možnosti prechodu prepravovaných osôb z individuálnej automobilovej dopravy na cyklistickú dopravu. Na podporu projektov v cyklo-doprave je v POO alokovaných vyše 105 mil. eur s ambíciou do roku 2026 uviesť do prevádzky aspoň 200 km novej cyklistickej infraštruktúry.

Harmonogram prípravy a výstavby projektov železničnej infraštruktúry²⁴⁰ umožní systematicky realizovať projekty s najvyššou hodnotou za peniaze. Vládou schválený harmonogram je jedným z mŕľnikov POO a obsahuje všetky známe ako aj pripravované zámery a projekty v oblasti železničnej infraštruktúry, ktoré sú definované v prioritách. Plánované výdavky (najmä zdroje EÚ a štátny rozpočet)

²³³ Opatrenia vychádzajú z POO, ak nie je indikované inak v poznámke pod čiarou.

²³⁴ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2014/321/20210101.html>

²³⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32018L2002>

²³⁶ Nad rámec POO.

²³⁷ Z 1300 MW na 2100 MW.

²³⁸ Nad rámec POO. <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26128/1>

²³⁹ [Metodika posudzovania, hodnotenia a prioritizácie projektov cyklistickej infraštruktúry](https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26917/1)

²⁴⁰ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26917/1>

podľa harmonogramu na rok 2022 predstavujú vyše 473 mil. eur, v roku 2023 sú plánované v hodnote viac ako 572 mil. eur.

Adaptácia na zmenu klímy

Zlepšenie manažmentu chránených území posilnením organizácie ochrany prírody, orgánov ochrany prírody a realizáciou vhodných opatrení zvýši aj odolnosť ekosystémov voči zmene klímy. Umožní to novela zákona o ochrane prírody a krajiny²⁴¹, ktorá nadobudla účinnosť 15. januára 2022 a je prvou dôležitou etapou rozsiahlej reformy ochrany prírody v rámci POO. Prijaté legislatívne zmeny umožnili prevod správy štátnych pozemkov v národných parkoch, pod organizáciu ochrany prírody. Eliminujú sa doterajšie konflikty súvisiace s lesným hospodárstvom a na príslušných územiach bude prvotným cieľom ochrana prírody a biodiverzity, vďaka čomu sa zabezpečí dlhodobý stabilný príspevok ekosystémov k zmierneniu dôsledkov zmeny klímy.

Odpadové hospodárstvo²⁴²

Zálohový systém na nápojové plastové fľaše a plechovky bol úspešne spustený. Od januára 2022²⁴³ funguje na Slovensku zálohový systém na jednorazové nápojové obaly s cieľom zvýšiť mieru zberu nápojových obalov, efektívne ich recyklovať a následne materiál využiť pri výrobe nových obalov. Prostredníctvom systému zálohovania sa má do konca roku 2022 vrátiť najmenej 60 % celkovej hmotnosti obalov, uvedených na trh v roku 2022. V roku 2023 by mala návratnosť vzrásť na 80 % a Slovensko sa zároveň zaväzuje, že cieľ 90 % návratnosti dosiahne už v roku 2025.

Prijatá novela zákona o odpadoch²⁴⁴ zníži negatívny vplyv jednorazových plastových výrobkov na životné prostredie. V trvalých prevádzkach verejného a rýchleho stravovania ako aj na verejných podujatiach sa zakazujú jednorazové plastové výrobky. Nápoje v jednorazových obaloch nemôžu obstarávať ani orgány štátnej správy.

Hlavným cieľom odpadového hospodárstva bude odklonenie odpadov zo skládok a predchádzanie vzniku odpadu spolu s opätovným použitím. Vyplýva to zo schváleného *Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2021 – 2025*²⁴⁵, ktorý je strategickým národným dokumentom stanovujúcim základné požiadavky, ciele a opatrenia zamerané na oblasť odpadového hospodárstva.²⁴⁶ Navrhnuté opatrenia sa preto zameriavajú na lepšiu recykláciu biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov, podporu triedenia odpadu pri zdroji, lepšie využívanie bioplastov a tiež zavedenie povinnosti triediť textilný odpad. Medzi navrhnutými opatreniami je napríklad zavedenie zákazu zneškodňovať skládkovaním vytriedené bioplasty pochádzajúce z verejných podujatí alebo prijatie novely zákona o odpadoch na vytvorenie funkčného systému pre textil.

²⁴¹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/543/20220115.html>

²⁴² Nad rámec POO.

²⁴³ Počas prechodného obdobia, ktoré potrvá do konca júna 2022, sa v obchodoch môžu objaviť ešte aj staré obaly bez symbolu „Z“ – ZÁLOHOVANÉ.

²⁴⁴ **Novela** je účinná od 1. decembra 2021 a ide o transpozíciu smernice EÚ 2019/904 o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie.

²⁴⁵ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26647/1>

²⁴⁶ Cieľom Slovenska má byť aspoň 60% miera triedenia a aspoň 55% miera recyklácie komunálnych odpadov v roku 2025.

Pripravované opatrenia²⁴⁷

Energetika

Zásadná úprava trhu s elektrinou a vytvorenie vhodného legislatívneho prostredia prispejú k zvyšovaniu podielu OZE v energetickom mixe SR. V roku 2022²⁴⁸ sa očakáva prijatie dvoch kľúčových reforiem POO, ktorých výsledkom by mala byť masívnejšia integrácia nových OZE do elektrizačnej sústavy. Reforma v oblasti elektroenergetiky prinesie dereguláciu maloobchodných cien elektriny, zdefiniuje nových účastníkov na trhu s elektrinou a zefektívni povoľovací proces vrátane zníženia administratívnej záťaže pre účastníkov trhu. Zároveň bude koncepčne upravená problematika akumulácie vrátane práv a povinností prevádzkovateľa zariadenia na uskladňovanie elektriny, keďže zvyšovanie akumulačných schopností má pozitívny efekt na zvyšovanie flexibility elektrizačnej sústavy. Reforma legislatívy v oblasti podpory OZE okrem iného posilní transparentné, konkurenčné a efektívne pravidlá pre výberové konania (aukcie) na výstavbu nových zdrojov, čím prispeje k zvýšeniu využitia OZE v sektore elektroenergetiky a teplárstva.

Investície sa budú sústreďovať na podporu OZE a zvýšenia flexibility elektrizačnej sústavy. Vyhlásené budú výzvy na výstavbu nových zdrojov elektriny z OZE, či modernizáciu existujúcich zdrojov (tzv. „repowering“). Implementácia investícií je naplánovaná do roku 2026, pričom cieľom je zaistiť novú kapacitu zdrojov elektriny z OZE aspoň v objeme 120 MW a zároveň zvýšiť modernizovanú kapacitu na výrobu elektriny z OZE aspoň o 100 MW. Predstavené budú aj podporné schémy zamerané na zvýšenie kapacít skladovania energie za účelom zvýšenia flexibility elektrizačnej sústavy. Cieľom je zvýšiť skladovacie kapacity elektriny aspoň o 68 MW. Schémy podporia napríklad inštaláciu novej kapacity batériových systémov, inštaláciu novej kapacity vodíkových palivových článkov a zvýšenie regulačného výkonu vodných elektrární.

Spustí sa 3. blok jadrovej elektrárne Mochovce²⁴⁹. Úrad Jadrového Dozoru (ÚJD) vydá v najbližšom období finálne povolenie na zavezenie jadrového paliva. Potom sa začne uvádzanie 3. bloku do prevádzky, ktoré pozostáva z niekoľkých etáp²⁵⁰. V týchto etapách sa budú testovať aj ďalšie systémy, najmä sekundárnych okruhov elektrárne (napríklad turbíny, generátory a pod.) a doladovať kontrolné systémy na potrebné parametre. Očakáva sa, že 3. blok Mochoviec pôjde na plný výkon najskôr v druhej polovici roka 2022.

Udržateľná doprava

Hlavným cieľom reforiem POO v oblasti verejnej dopravy je zvýšiť mieru používania verejnej dopravy a nemotorovej dopravy na úkor súkromných automobilov s pozitívnym dopadom na emisie skleníkových plynov a kvalitu ovzdušia. Legislatívne zmeny naplánované na koniec roka 2022 prinesú zabezpečenie lepšej koordinácie medzi objednávatelmi služieb vo verejnom záujme v cestnej doprave, doprave na dráhach a verejnej osobnej lodnej doprave, čo umožní lepšiu integráciu viacerých druhov dopravy. Novým zákonom sa zjednotia štandardy verejnej osobnej dopravy a zefektívni sa objednávanie verejnej dopravy, ktoré je v súčasnosti fragmentové a nedostatočne koordinované medzi štátom, krajinami, mestami a obcami. Posilní sa úloha Ministerstva dopravy a výstavby SR (MDV SR) ako národnej dopravnej authority a kompetencie objednávatelov, a to napr. v oblasti stanovovania taríf, či prístupu k údajom od

²⁴⁷ Opatrenia vychádzajú z POO, ak nie je indikované inak v poznámke pod čiarou.

²⁴⁸ Novelizácie príslušnej legislatívy je aktuálne v štádiu MPK.

²⁴⁹ Nad rámec POO.

²⁵⁰ Príprava reaktora na zavezenie paliva, zavezenie paliva, fyzikálne spúšťanie (testovanie približne 2 mesiace), energetické spúšťanie (testovanie približne 2-3 mesiace)

dopravcov. Vypracovaný bude tiež návrh spôsobu zavedenia národného integrovaného dopravného systému, na ktorý dostane MDV SR technickú pomoc²⁵¹ od Európskej komisie.

Plán dopravnej obslužnosti (PDO) posilní dopravu na tratiach s najväčším potenciálom presunu cestujúcich z áut do vlakov a navrhne opatrenia na zefektívnenie dopravnej obsluhy. Samotný návrh PDO má tri etapy: *Nultá etapa* – je optimalizáciou súčasného stavu jazdy vlakov vo verejnom záujme (implementácia už začala a bude postupne prebiehať do decembra 2022), *Prvá etapa* – uvažuje s výrazným posilnením dopravy na tratiach s najväčším potenciálom cestujúcich (implementácia od decembra 2023), *Optimálny stav* – presahuje rámec POO a je podmienený opatreniami na infraštruktúre (implementácia do 2030).

V rámci investícií do rozvoja železničnej infraštruktúry sa plánuje realizácia ôsmich projektov modernizácie resp. rekonštrukcie železničných tratí v celkovej dĺžke aspoň 69 km. Jeden projekt je už kompletne zrealizovaný, dva projekty majú ukončené verejné obstarávanie na zhotoviteľa a sú pripravené na realizáciu. Na zvyšných piatich projektoch prebieha projektová príprava. Rovnako zatiaľ prebieha projektová príprava na piatich projektoch dispečerizácie železničných tratí, v celkovej dĺžke aspoň 100 km. Zo zdrojov POO sa očakáva nákup aspoň päť ekologických koľajových vozidiel, pričom MDV SR v najbližšom roku vyberie a zazmluvní prijímateľov podpory na zakúpenie týchto vozidiel.

Koncepcia rozvoja intermodálnej dopravy podporí záujem prepravcov o presun cestnej nákladnej dopravy na železnicu, resp. na intermodálnu dopravu. Súčasťou tejto koncepcie budú návrhy legislatívnych zmien, ktoré umožnia prijať opatrenia na systémový rozvoj ekologických druhov nákladnej dopravy. Podpora bude smerovať k odstráneniu technických problémov pri prechode na intermodálnu dopravu a k zvýšeniu jej atraktivity. Na tomto princípe sa do konca roka 2022 vyhlásia výzvy na nové schémy podpory²⁵², ktoré budú zamerané na zaobstaranie intermodálnych prepravných jednotiek a spustenie nových intermodálnych liniek.

Balík podporných opatrení urýchli vývoj alternatívnych pohonov v sektore dopravy. Opatrenia predstaví v roku 2022 novovzniknutá implementačná jednotka MH SR a pôjde napríklad o reformu distribučných taríf, opatrenia na zjednodušenie a zrýchlenie procesu výstavby infraštruktúry pre alternatívne pohony, zavedenie "Práva na nabíjací bod", či zavedenie stabilného predvídateľného viacročného rámca pre podporu budovania príslušnej infraštruktúry pre alternatívne pohony. Do konca roka príde tiež k vyhláseniu prvých výziev na podporu rozvoja infraštruktúry pre dopravné prostriedky na alternatívny pohon. Cieľom je využiť prostriedky POO na vybudovanie aspoň 3029 nabíjacích bodov pre elektromobily alebo vodíkových čerpacích staníc. Príkladom pôjde aj Policajný zbor SR, ktorý v rámci investícií z POO do obnovy vozového parku elektrickými a hybridnými vozidlami, plánuje v najbližšom roku obstaráť 705 takýchto vozidiel.

Energetická efektívnosť budov

Prostredníctvom opatrení na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov sa zníži spotreba energie a prispeje sa tým k zmierneniu znečistenia ovzdušia a tvorby emisií CO₂. Hoci sa kvalita ovzdušia na Slovensku v posledných rokoch významne zvýšila, na Slovensku je stále vystavených znečisteniu ovzdušia viac ľudí než v EÚ. Vyše 110 tisíc domácností stále kúri v kotloch na tuhé palivo, ktoré by mohli byť nahradené šetrnejšími technológiami. POO počíta s integráciou viacerých schém podpory obnovy rodinných domov poskytovaných niekoľkými rezortami pod jeden mechanizmus, v rámci ktorého bude možné vykonávať obnovu rodinných domov efektívnym spôsobom. Slovenská agentúra životného

²⁵¹ https://ec.europa.eu/info/overview-funding-programmes/technical-support-instrument-tsi_sk

²⁵² Návrh schém štátnej pomoci bol zaslaný EK v auguste 2021 a posudzovanie zo strany EK stále prebieha.

prostredia (SAŽP) preto v roku 2022 predstaví implementačný plán, ktorý tieto rôzne schémy podpory zmapuje a zharmonizuje. Zároveň sa aktívne pracuje na príprave podmienok oprávnenosti a na podkladoch pre vyhlásenie prvej výzvy (3. kvartál 2022) zameranej na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov. Z prostriedkov POO a fondov EÚ²⁵³ sa plánuje do roku 2026 obnoviť do 30 000 domov. Zoznam možných opatrení zahŕňa napríklad zateplenie, výmenu okien, obnovu strechy, zadržiavanie dažďovej vody, výmenu kotla alebo odstránenie azbestu.

Výstavba a rekonštrukcia verejných budov z prostriedkov POO bude klásť dôraz na ich energetickú hospodárnosť a environmentálne hľadisko. V roku 2022 sa rozbehne príprava²⁵⁴ viacerých investičných projektov, ktoré sú súčasťou širšieho reformného úsilia v danej oblasti a zároveň napomáhajú zlepšiť energetickú efektívnosť verejných budov. Príkladom je napríklad ambiciózna obnova historických a pamiatkovo chránených verejných budov²⁵⁵, rekonštrukcia súdnych budov, budovanie integrovaných bezpečnostných centier v rámci modernizácie hasičského a záchranného systému, výstavba a rekonštrukcia nemocníc, či staníc záchranej zdravotnej služby.

Ochrana ovzdušia

Zabezpečenie a udržanie dobrej kvality ovzdušia je hlavným cieľom návrhu zákona o ochrane ovzdušia²⁵⁶. Právna úprava sleduje 3 hlavné línie: 1. kvalitu ovzdušia - ustanovením prípustnej úrovne znečistenia ovzdušia a nástrojmi na jej zlepšenie, 2. zníženie celkových emisií - ustanovením národných záväzkov znižovania emisií a prijatím politík a opatrení na ich dodržanie a 3. obmedzovanie emisií na zdroji – ustanovením emisných požiadaviek pre stacionárne zdroje znečisťovania ovzdušia a tiež ustanovením požiadaviek na kvalitu vybraných výrobkov ako sú palivá alebo regulované výrobky. Zavádza sa napríklad osobitné povoľovanie stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia, či pravidelné kontroly malých spaľovacích zariadení na tuhé a kvapalné palivá.

Odpadové hospodárstvo

Zvýši sa potenciál obehového hospodárstva v odvetví stavebného a demolačného odpadu a stavebníctva, čo povedie k tomu, že najmenej 70 % stavebného a demolačného odpadu sa opätovne použije alebo zhodnotí. Pri procese obnovy rodinných domov nie sú v súčasnosti environmentálne kritériá uplatňované na dostatočnej úrovni. Správne nakladanie so stavebným odpadom, ako aj potenciálne využívanie environmentálne menej škodlivých materiálov v procese obnovy tak nie je vo vyhovujúcom stave. Zmeniť to má novela zákona o odpadoch, ktorej súčasťou bude povinné zelené verejné obstarávanie stavebných prác orgánmi štátnej správy, zvýšenie zákonných poplatkov za skládkovanie a zjednodušenie pravidiel používania stavebného a demolačného odpadu.

Cestovná mapa pre obehové hospodárstvo podporí prechod slovenského hospodárstva na obehový model. Na jej príprave sa podieľajú aj predstavitelia EK a OECD a zameraná bude na nasledujúce prioritné oblasti: stavebníctvo, potraviny a bioodpad, ekonomické nástroje, udržateľnú spotrebu a výrobu. Opatrenia, ktoré budú jej obsahom, majú prispieť k zlepšeniu efektívnosti využívania zdrojov a nakladania s odpadom, zvýšeniu surovínovej a materiálnej sebestačnosti, či zníženiu tlakov na životné prostredie.

²⁵³ Mechanizmy podpory Plánu obnovy a fondov EÚ budú nastavené tak, aby zabránili dvojitému financovaniu tých istých výdavkov.

²⁵⁴ Napríklad vypracovanie/obstaranie podkladov, projektovej dokumentácie, energetického hodnotenia budov a pod.

²⁵⁵ Do roku 2026 sa obnoví aspoň 117 000 m² historických a pamiatkovo chránených verejných budov s povinným min. 30% znížením spotreby primárnej energie.

²⁵⁶ [Návrh zákona je predmetom MPK.](#)

Dekarbonizácia

Opatrenia na dekarbonizáciu priemyslu povedú k nižším emisiám skleníkových plynov, menším stratám energií a zavedú používanie inovatívnych environmentálnych technológií do priemyselnej výroby, čo výrazne podporí dosiahnutie cieľov Parížskej klimatickej dohody. V roku 2022 prijme Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR) v súlade s POO podpornú schému dekarbonizácie priemyslu²⁵⁷, ktorá bude mať formu nediskriminačného a transparentného ponukového konania otvoreného pre všetky priemyselné odvetvia. Podpora sa bude zameriavať na nízkouhlíkové procesy a technológie v priemysle a prijímanie opatrení v oblasti energetickej efektívnosti.

Zlepší sa fungovanie procesov Slovenskej inšpekcie životného prostredia (SIŽP) naviazaných na dekarbonizáciu. Novela zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania zefektívni procesy povoľovania integrovaných prevádzok. Zároveň sa bude posilňovať a modernizovať materiálno-technické a priestorové zabezpečenie SIŽP, ako aj posilnenie kapacít v rámci SIŽP vykonávajúcich odbornú a kontrolnú činnosť súvisiacu s dekarbonizáciou. Vyhlásené budú verejné obstarávania napríklad na meraciu a laboratórna výbavu, nový IT systém, technickú dokumentáciu obnovy budov inšpektorátov, či nové vozidlá inšpekcie. Očakáva sa, že následná zvýšená úroveň kontroly povedie k priamemu a nepriamemu zníženiu environmentálneho znečistenia vo všetkých oblastiach (ovzdušie, pôda, voda) a zároveň bude mať nepriamy presah na znižovanie emisií skleníkových.

Pripravuje sa prvý zákon o zmene klímy²⁵⁸, ktorý má priniesť sprehľadnenie právneho klimatického rámca. Cieľom klimatickej politiky tak nebude len znižovanie emisií skleníkových plynov (tzv. mitigácia) a prispôsobovanie sa jej (tzv. adaptácia), ale hlavne nízkouhlíková transformácia Slovenska a čo najskoršie dosiahnutie klimatickej neutrality. Zákon má ambíciu určiť jednotlivým rezortom jasné práva a povinnosti v oblasti klímy vrátane zadefinovania mechanizmov kontroly a vynucovania. Zjednotí sa tiež zber, vyhodnocovanie a reportovanie dát vrátane ich zrozumiteľného sprístupnenia verejnosti a funkčného prepojenia na tvorbu klimatických politík. Aktuálne je kľúčové, aby takáto legislatíva, prijatá na národnej úrovni, podporila transpozíciu EU klimatických politík a odstránila rezortizmus.

Vypracuje sa model pre dosiahnutie uhlíkovej neutrality vrátane vytvorenia stabilných odborných kapacít schopných plánovať a koordinovať dekarbonizačný proces v súlade so všetkými dimenziami energetickej únie²⁵⁹. To si vyžiada aktualizáciu *Nízkouhlíkovej stratégie* aj *Národného energetického a klimatického plánu* v kontexte nových cieľov balíka Fit for 55 a iniciatívy RePowerEU, ktorej cieľom je urýchlené odstránenie závislosti od ruských fosílnych palív. Súčasťou aktualizácie by mali byť konkrétne dekarbonizačné scenáre pre všetky sektory, ktoré významne ovplyvňujú energetickú a uhlíkovú bilanciu, najmä priemysel, budovy, doprava a pôdohospodárstvo.

²⁵⁷ Prvý návrh schémy je už vypracovaný a v súčasnosti k nemu prebiehajú konzultácie.

²⁵⁸ Nad rámec POO.

²⁵⁹ Energetická únia je postavená na piatich vzájomne previazaných a vzájomne sa posilňujúcich dimenziách: 1) Bezpečnosť, solidarita a dôvera: diverzifikácia EU zdrojov energií a zabezpečenie energetickej bezpečnosti cez solidaritu a spoluprácu medzi krajinami EÚ, 2) Plne integrovaný vnútorný trh s energiou – umožnenie voľného energetického toku v rámci EÚ. Cez zodpovedajúcu infraštruktúru a bez technických a regulačných bariér, 3) Energetická efektívnosť – zlepšenie energetickej efektívnosti zníži závislosť na importe energií a stimuluje pracovné príležitosti, 4) Klimatická akcia, dekarbonizácia hospodárstva – EU sa zaviazala k rýchlej ratifikácii Parížskeho dohovoru a prevzala líderstvo v oblasti obnoviteľných zdrojov energií, 5) Veda, výskum, inovácie a konkurencieschopnosť – podpora priechodnosti nízkouhlíkových a čistých energetických technológií prioritizáciou výskumu a inovácií na podporu energetického prechodu a zlepšenie konkurencieschopnosti. ([OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEJ VÝBORA, VÝBORA REGIÓNOV A EURÓPSKEJ INVESTIČNEJ BANKE Rámcová stratégia odolnej energetickej únie s výhľadovou politikou v oblasti zmeny klímy \(COM/2015/080 final\).](#))

Adaptácia na zmenu klímy

Reforma ochrany prírody bude v druhej etape pokračovať vypracovaním komplexnej analýzy a návrhu nového modelu fungovania a financovania chránených území (prioritne národných parkov). Cieľom je zjednodušiť, zjednotiť a sprehľadniť národnú sústavu chránených území prostredníctvom zonácií národných parkov. Pre dosiahnutie podielu bezzásahových území na 75 % rozlohy národného parku je potrebné nájsť efektívny finančný mechanizmus pre kompenzácie súkromným vlastníkom pozemkov vrátane výkupov. MŽP SR preto v roku 2022 predstaví metodiku pre stanovenie hodnoty pozemkov, ako aj spracovania mapových podkladov s vyznačenými katastrálnymi územiami, kde bude plánovaný výkup. Vyhlásenie výzvy pre žiadateľov projektov na rozvoj mäkkého turizmu v dvoch národných parkoch - Poloniny a Muránska planina - podporí mäkký turizmus s vyššou pridanou hodnotou, ako aj už právne zakotvené prírode blízke obhospodarovanie lesa.

Zlepšenie hospodárenia s vodou v krajine prinesú legislatívne a koncepcné zmeny v podobe novely zákona o vodách a novej *Koncepcie vodnej politiky Slovenska*. Predmetná novela vytvorí legislatívny priestor a kapacity v organizáciách pre investície, ktoré prinesú zlepšenie regulácie vodného režimu a protipovodňovej ochrany, zmiernenie dôsledkov sucha a prispejú k obnove ekosystémov a biodiverzity. Nová *Koncepcia vodnej politiky* bude rámcom pre ochranu vôd, starostlivosť o vodné zdroje, vytváranie predpokladov pre udržateľné využívanie vôd, zabezpečenie zásobovania kvalitnou pitnou vodou a efektívnu likvidáciu odpadových vôd bez negatívnych dopadov na životné prostredie, a ochranu pred negatívnymi dopadmi extrémnych hydrologických situácií. Pomenuje východiská, ciele a indikátory vodnej politiky, pričom opatrenia z nej plynúce sa premietnu do aktualizácie *Vodného plánu Slovenska*.²⁶⁰

Dokončenie revitalizačných štúdií²⁶¹ s navrhovanými opatreniami na revitalizáciu vodných tokov priblíži naplnenie dlhodobého cieľa revitalizovať 94 km vodných tokov do roku 2026. Vypracovaný už bol predbežný zoznam 31 prioritných vodných útvarov pre revitalizáciu v rámci POO. Za účelom presadzovania základného princípu „znečisťovateľ a užívateľ platí“ budú revidované platby a poplatky za užívanie vôd²⁶², tak aby boli finančnou náhradou nákladov za poskytnuté vodohospodárske služby ako napr. poplatky za vypúšťanie odpadových vôd alebo platby za odber energetickej vody.

Nový zákon o krajinnom plánovaní²⁶³ zlepši ochranu existujúcich krajinných štruktúr, ktoré významným spôsobom prispievajú k mitigácii a adaptácii na zmenu klímy. Na jeho základe sa užšie prepojí územné a krajinné plánovanie a výraznejšie sa podporia adaptačné opatrenia na zmenu klímy v krajine mimo chránených území. Spolu s nadväzujúcimi metodickými dokumentami a mapovými podkladmi bude zákon dôležitým odborným podkladom pre územnoplánovacia dokumentácia a následné schvaľovacie procesy pre povoľovanie stavieb a činnosti.

Environmentálna protiprávna činnosť

Prijatie *Koncepcie boja proti environmentálnej protiprávnej činnosti*²⁶⁴ má za cieľ priniesť zefektívnenie a modernizáciu postupov kontroly a procesov vyvodzovania zodpovednosti vrátane účinnej nápravy škôd na životnom prostredí. Zadefinuje sa rámec pre efektívnejší a prehľadnejší výkon štátnej správy v oblasti starostlivosti o životné prostredie a posilní sa úloha prevencie ako jedného zo základných princípov ochrany životného prostredia. V rámci predpokladanej reformy inštitúcií sa zriadi aj

²⁶⁰ <https://www.minzp.sk/voda/vodny-plan-slovenska/vodny-plan-slovenska-aktualizacia-2015.html>

²⁶¹ Vráťane technickej projektovej dokumentácie.

²⁶² Nad rámec POO.

²⁶³ Návrh zákona je v súčasnosti pripravený na predloženie na MPK.

²⁶⁴ Nad rámec POO.

integrovaný strážny zbor pre oblasť životného prostredia, ktorým sa naplní programové vyhlásenie vlády ohľadne vytvorenia enviropolicie.

V rámci budovania odborných kapacít policajného zboru sa posilní schopnosť a možnosti polície bojovať s environmentálnou kriminalitou. V roku 2022 by malo byť v tejto oblasti vyškolených 200 policajtov. V tejto súvislosti už koncom minulého roka prebehli v polícii organizačné zmeny, ktoré umožnia vytvorenie špecializovaného útvaru na odhaľovanie a vyšetrovanie environmentálnej trestnej činnosti (centrála a regionálne pracoviská).

Relevantné referenčné body

Špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko (CSR)

- CSR 2019/3 (časť 3, 5, 8): Zacieliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami na ... dopravu (najmä na jej udržateľnosť), energetickú účinnosť, ... Vo verejnom obstarávaní zvýšiť uplatňovanie kritérií kvality a nákladov životného cyklu.
- CSR 2020/3 (5,6,7): Zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu a využívanie energie a zdrojov, udržateľnú verejnú dopravu a odpadové hospodárstvo.

Ciele Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj

• Cieľ 3: Kvalita zdravia a života	Cieľ 12: Zodpovedná výroba a spotreba
• Cieľ 6: Čistá voda a hygiena	Cieľ 13: Ochrana klímy
• Cieľ 7: Dostupná a čistá energia	Cieľ 14: Život vo vode
• Cieľ 11: Udržateľné mestá a komunity	Cieľ 15: Život na pevnine

5 Politika súdržnosti EÚ

Politika súdržnosti EÚ dlhodobo patrí medzi kľúčové nástroje sociálno-ekonomického rozvoja SR. Fondy EÚ budú popri prostriedkoch z POO aj naďalej hlavným zdrojom financovania verejných investícií na Slovensku, ktoré výrazne prispievajú k napĺňaniu každoročných CSR. Implementácia štandardných projektov bola v posledných rokoch kvôli šíreniu koronavírusu spomalená, ale fondy EÚ pomohli k zmierneniu následkov pandémie. V roku 2021 bol vypracovaný komplexný návrh Partnerskej dohody SR na roky 2021 – 2027, ktorý zdefiniuje podmienky čerpania zdrojov v rámci štvrtého programového obdobia.

Programové obdobia 2014 až 2020²⁶⁵

V rámci programového obdobia 2014 – 2020 bolo z celkovej alokácie²⁶⁶ v objeme 16,68 mld. eur ku koncu roka 2021 vyčerpaných 8,28 mld. eur (49,64 % alokácie). Celkový objem zazmluvnených projektov dosiahol 14,41 mld. eur, čo je 86,38 % z celkovej alokácie. V roku 2021 sa celková alokácia navýšila o 1,34 mld. eur, z toho časť tvorí navýšenie alokácie o 1. tranžu REACT-EU v júni o 597,02 mil. eur a dodatočné zdroje programu rozvoja vidieka navýšili alokáciu v júli o 740,48 mil. eur. Od 30. septembra 2021 nastalo zníženie alokácie v rámci operačného programu rybné hospodárstvo (zníženie o dekomitment za rok 2020 v sume 2,14 mil. eur). Finančné záväzky voči EK boli v roku 2021 naplnené za všetky fondy okrem Európskeho námorného a rybárskeho fondu.

Stav čerpania a zazmluvnenia projektov k 31. decembru 2021

Operačný program	Riadiaci orgán	Alokácia zo zdrojov EÚ v mil. EUR	Zazmluvnenosť projektov v mil. EUR (%)	Čerpanie v mil. EUR (%)
Ludské zdroje	MPSVR SR	2 929,90	2 900,3 (99)	1 862,60 (64)
Integrovaná infraštruktúra	MDV SR	6 009,90	5 630,4 (94)	2 699,30 (45)
Kvalita životného prostredia	MŽP SR	2 832,5	2 275,1 (80)	1 415,20 (50)
Integrovaný regionálny OP	MIRRI SR	1 894,8	1 581,9 (83)	738,70 (39)
Efektívna verejná správa	MV SR	336,7	302,5 (90)	192,90 (57)
Technická pomoc	MIRRI SR	159,07	147,2 (93)	129,40 (81)
Rybné hospodárstvo	MPRV SR	9,7	3,1 (32)	2,20 (23)
Interreg V-A SK-CZ	MIRRI SR	90,1	84,4 (94)	42,70 (47)
Interreg V-A SK-AT	MIRRI SR	75,9	73,0 (96)	30,20 (40)
PS INTERACT III	BSK	39,4	39,4 (100)	29,20 (74)
Spolu		14 378,25	13 037,3 (91)	7 142,57 (50)
Program rozvoja vidieka	MPRV SR	2 300,20	1 370,0 (60)	1 137,00 (49)
Spolu		16 678,43	14 407,3 (86)	8 279,57 (50)

Zdroj: MF SR, ITMS, MPRV SR, MIRRI SR

²⁶⁵ Oprávnenosť čerpať finančné prostriedky z programového obdobia 2014 – 2020 je do 31.12.2023.

²⁶⁶ Všetky operačné programy vrátane Programu rozvoja vidieka.

Boli prijaté opatrenia, ktorých cieľom je zrýchliť implementáciu pri dodržaní transparentnosti a efektívnosti vynaložených prostriedkov. Uznesením vlády²⁶⁷ bol zavedený nový systém pre krízový manažment, v rámci ktorého sú jednotliví ministri zaviazaní plnením konkrétnych úloh, aby sa eliminovalo riziko prepadu prostriedkov. Plnenie týchto úloh sa štvrťročne reportuje vláde SR. Krízový manažment je uplatňovaný cez zvýšený dohľad nad implementáciou fondov EÚ ako napr. vypracovanie akčných plánov, potreba vykonať na základe analýzy vnútorné presuny prostriedkov v rámci OP, zabezpečiť vyhlásenie výziev do výšky 100 % alokácie príslušného operačného programu (OP) do konca r. 2021, zabezpečiť zazmluvnenie vo výške 90 % do konca roka 2021 a 100% do konca roka 2022, vytvorenie zásobníkov projektov, vytvorenie a priebežné monitorovanie a aktualizácia strategických projektov.

V rámci zjednodušovania procesov implementácie bolo prijatých niekoľko noviel zákona o príspevku z fondov EÚ. Prvým tzv. „lex corona“ sa dosiahlo napr. odpustenie zmeškania vybraných zákonných lehôt, zavedenie možnosti flexibilnejšie zmeniť alebo zrušiť vyhlásenú výzvu, zavedenie možnosti zastaviť konanie (namiesto povinnosti) a predĺženie lehôt v súvislosti s dohodami o splátkach. Vzhľadom na skúsenosti z aplikačnej praxe bola pripravená ďalšia novela²⁶⁸, ktorej cieľom je zjednodušiť procesy, znížiť administratívnu záťaž poskytovateľov, prijímateľov a ďalších subjektov, ako aj zvýšiť transparentnosť. V novele sa vzhľadom na pozitívnu skúsenosť s aplikáciou natrvalo zavádzajú niektoré opatrenia, ktoré mali byť pôvodne uplatňované iba počas krízovej situácie. NR SR schválila aj tretiu novelu²⁶⁹, ktorej predmetom sú úpravy smerujúce k rýchlejšiemu a efektívnejšiemu vymoženiu pohľadávok (najmä stanovenie poriadkových lehôt na vykonanie jednotlivých úkonov pre poskytovateľov pod sankciou pokuty za ich nedodržanie, zjednodušenie možnosti započítania pohľadávok, zjednodušenie procesu a podmienok uzatvorenia dohody o splátkach / dohody o odklade plnenia, atď.). MIRRI SR v spolupráci s MF SR iniciovalo aj novelu zákona č. 357/2015 o finančnej kontrole a audite, ktorou sa plánuje zaviesť vzorkový výkon kontrol verejných obstarávaní a žiadostí o platbu.

Aj keď implementácia štandardných projektov bola kvôli šíreniu koronavírusu spomalená, fondy EÚ pomohli k zmierneniu následkov pandémie. Implementácia projektov financovaných z fondov EÚ bola aj v roku 2021 značne ovplyvnená šírením koronavírusu. Zároveň však práve fondy EÚ vo významnej miere prispeli k zmierneniu negatívnych následkov pandémie. Z toho dôvodu bol vytvorený aj systém podpory REACT-EU, vďaka ktorému sa navýšila celková alokácia dostupných zdrojov. Vypracoval sa a schválil návrh COVID opatrení²⁷⁰, na ktoré bolo vyčlenených 1,105 mld. eur z nezazmluvnených prostriedkov fondov EÚ²⁷¹. K 31. decembru 2021 bolo z vyčlenenej alokácie 1,105 mld. eur na COVID opatrenia vo výzvach a vyzvaniach sprístupnených 1,236 mld. eur (111,88 %)²⁷², zazmluvnených 1,153 mld. eur (104,35 %) a vyčerpaných 794,01 mil. eur (71,85 %).

Programové obdobie 2021 až 2027

V roku 2021 bol vypracovaný komplexný návrh Partnerskej dohody SR na roky 2021 – 2027 (PD SR). Príprava tohto základného strategického dokumentu na využívanie fondov EÚ na programové obdobie 2021

²⁶⁷ Uznesenie vlády SR č. 218/2021 z 28. apríla 2021.

²⁶⁸ Novela zákona č. 292/2014 Z.z. o príspevku z európskych štrukturálnych a investičných fondoch, ktorá bola 05.05.2021 schválená NR SR a nadobudla účinnosť 15.06.2021.

²⁶⁹ Schválená v NR SR 16. marca 2022 s účinnosťou od 1. mája 2022.

²⁷⁰ Návrh opatrení financovaných z operačných programov európskych štrukturálnych a investičných fondov na boj s pandemiou koronavírusu COVID-19 a odstraňovanie a zmiernenie jej dôsledkov, ktorý bol 28. apríla 2020 uznesením vlády SR č. 257/2020 schválený

²⁷¹ Podpora udržania zamestnanosti: 410,26 mil. eur (OP LZ), podpora zdravotníckeho systému: 204,30 mil. eur (IROP, OP II), podpora pre mikro, malé a stredné podniky: 330,20 mil. eur (OP II), podpora zložiek integrovaného záchranného systému: 51,00 mil. eur (OP KŽP) a iné opatrenia na zmiernenie dopadov COVID-19: 109,30 mil. eur (OP LZ).

²⁷² Vyšší objem vo výzvach a v zazmluvnení predstavuje dodatočné navýšenie alokácie na COVID opatrenia.

– 2027 prebiehala na národnej úrovni participatívnym spôsobom so zapojením socioekonomických partnerov, širokej odbornej i laickej verejnosti²⁷³.

Slovenská republika je v súčasnosti v pokročilej fáze neformálnych rokovaní so zástupcami EK. Cieľom MIRRI SR je dohodnúť v rámci diskusie s EK čo najvýhodnejší rámec na využitie prostriedkov z fondov EÚ pre rozvoj Slovenska a jeho regiónov. V decembri 2021 bol návrh PD SR zaslaný na neformálne posúdenie zo strany EK, ktorá predložila pripomienky vo februári 2022 a tie boli zapracované do dokumentu. Domáce medzirezortné pripomienkové konanie prebehlo 24. februára – 10. marca 2022. Návrh PD bol tiež predmetom rokovania Hospodárskej a sociálnej rady SR a Rady vlády SR pre politiku súdržnosti. Následne bol materiál schválený vládou SR a predložený EK na formálny proces schválenia.

Na programovej úrovni sa vytvoril mechanizmus pre koordináciu a zabezpečenie synergických účinkov medzi fondami EÚ a ostatnými nástrojmi podpory EÚ a SR. ÚV SR a MIRRI SR vykonali prehľad a porovnanie jednotlivých strategických dokumentov. Hľadali hlavne konkrétne možnosti pre spoluprácu naprieč stratégiami, doplnkovosť opatrení v rámci stratégií, ako aj potenciálne duplicity medzi opatreniami v pláne obnovy a plánovanými opatreniami v rámci partnerskej dohody. Cieľom je efektívne vynakladanie prostriedkov na dosiahnutie cieľov a tiež predchádzanie možným duplicitám vo financovaní. Kľúčovou súčasťou platformy je Riadiaci výbor pre synergie a komplementarity, ktorý bude dohliadať na efektívnu implementáciu opatrení. Dokument, ktorý bude popisovať detaily spolupráce, bude predložený na vládu po schválení Programu Slovensko Európskou komisiou²⁷⁴.

Priklady synergických opatrení medzi fondami EÚ a POO:

Inteligentnejšia a konkurencieschopnejšia Európa: v rámci ŠC 1.4.2 Digitálne zručnosti prispôbené doménam SK RIS3 2021+ a potrebám priemyselnej a zelenej transformácie bola identifikovaná synergie s komponentom 17 Digitálne Slovensko. Deliacia línia je stanovená podľa cieľových skupín. S pomocou fondov EÚ bude financované zlepšenie digitálnych zručností, digitálne zručnosti previazané na potreby priemyselnej transformácie a hlavne domén SK RIS3 2021+. Z POO bude financované zlepšovanie digitálnych zručností seniorov a distribúcia senior tabletov.

Zelenšia nízkouhlíková Európa: v rámci priority 2.1. Podpora energetickej efektívnosti a znižovania emisií skleníkových plynov je definovaná synergie s komponentom POO - 2 Obnova budov. Rodinné domy (zatepľovanie a lepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov) a využívané historické a pamiatkovo chránené budovy, ktoré sú zároveň verejnými budovami, budú podporované z POO. Verejné budovy, bytové domy a národné kultúrne pamiatky, historické a pamiatkové objekty ako aj nevyužívané priestory, pamätníky, verejné priestranstvá a vytváranie turistickej ponuky budú podporované z klasických fondov EÚ.

CP 4 Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa vykonávajúca európsky pilier sociálnych práv: identifikovaná synergie je napr. v rámci Adaptabilného a prístupného trhu práce a komponentu 6 Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch, pričom z fondov EÚ bude podporená výstavba, rekonštrukcia a obnova zariadení opatrovateľskej služby pre deti do 3 rokov. Z POO bude podporené rozšírenie kapacít materských škôl (18 prioritných okresov a 28 potencionálnych okresov).

²⁷³ Diskusie prebiehali v rámci partnerských platforiem Pracovná skupina „Partnerstvo pre politiku súdržnosti 2020+“, Rada vlády SR pre politiku súdržnosti 2021 – 2027, ad hoc koordinačných a pracovných zasadnutí, ako aj národnej konzultácie. V priebehu roka 2021 sa uskutočnilo viac ako 200 pracovných stretnutí s jednotlivými rezortnými koordinátormi zodpovednými za proces prípravy PD SR, zástupcami sociálno-ekonomických partnerov a zástupcami EK.

²⁷⁴ Finálny dokument bude predložený na rokovanie vlády SR v zmysle Uznesenia vlády č. 784 z 22. decembra 2021 do 2 mesiacov od schválenia Programu Slovensko Európskou komisiou.

V rámci špecifického cieľa Fondu na spravodlivú transformáciu sa predpokladá doplnkovosť s Modernizačným fondom predovšetkým na doplnenie sociálno-ekonomických a zamestnanostných dôsledkov modernizácie energetických systémov a zlepšovania energetickej účinnosti. V rámci komponentu 1 POO budú podporené obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra, v rámci komponentu 2 obnova budov, komponentu 4 dekarbonizácia priemyslu, komponent 7 vzdelávanie pre 21. storočie a komponentu 13 dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť.

6 Inštitucionálny rámec NPR

NPR podáva súhrnnú správu o stave plnenia opatrení z POO a iných realizovaných reformných opatrení nad rámec POO. Povinnosť prípravy a zverejnenia NPR je daná primárne európskou legislatívou, sekundárne každoročnými uzneseniami vlády. Základné smerovanie opatrení zahrnutých v NPR určujú tiež sektorové stratégie a komplexný prístup stanovovania priorít na národnej úrovni. Koordinátorom NPR je MF SR, pričom pri príprave úzko spolupracuje s NIKa, ktorá ako zodpovedný orgán na národnej úrovni, monitoruje a hodnotí stav a výsledky implementácie POO. Dôležitú súčinnosť taktiež poskytuje MIRRI SK, ktoré dohliada na premietnutie reformných priorít do fondov EÚ.

Vláda SR sa v programovom vyhlásení zaviazala posilniť NPR ako svoj základný nástroj na stanovovanie, koordináciu a monitorovanie všetkých významných štrukturálnych reforiem štátu. Inštitút finančnej politiky v spolupráci s ostatnými rezortmi zabezpečuje identifikáciu zdrojov zaostávania rastu slovenskej ekonomiky, každoročne ich prehodnocuje a kvantifikuje vplyvy štrukturálnych reforiem na ekonomický rast. Nové opatrenia majú mať jasne stanovený cieľ vrátane časového rámca plnenia. Na tvorbe kvalitných reformných opatrení pracujú analytické útvary na jednotlivých ministerstvách, ktoré sa majú zladzovať s výsledkami revízií výdavkov a špecifickými odporúčaniami Rady EÚ.

Do prípravy a realizácie NPR sú primárne zapojení ministri zodpovední za ekonomickú, sociálnu, školskú, zdravotnú a environmentálnu agendu, vrátane oblasti vymožitelnosti práva. Ostatní ministri, splnomocnení vlády a zástupcovia ostatných orgánov štátnej správy sa podieľajú na plnení stratégie v rámci spolupráce vo vybraných oblastiach. Počas prípravy NPR prebehlo koordinačné stretnutie štátnych tajomníkov všetkých zapojených rezortov. Konzultácie s partnermi, vrátane tretieho sektora, prebiehajú priebežne počas roka. NPR je zároveň súčasťou štandardného MPK, ktoré dáva ďalšiu možnosť predložiť pripomienky k navrhovanému materiálu. Proces prípravy dokumentu je ukončený schvaľovaním na vláde SR. Financovanie opatrení NPR bude zabezpečené v rámci stanovených limitov výdavkov a počtu zamestnancov kapitol štátneho rozpočtu. Dôležitými nástrojmi na plnenie opatrení budú prostriedky z POO a politika súdržnosti EÚ.

Na úrovni EÚ predstavuje NPR kľúčovú súčasť cyklu európskeho semestra a popri *Programe stability* zohráva ústrednú úlohu pri umožňovaní kolektívneho monitorovania a mnohostrannej diskusie o politických výzvach a spôsoboch ich riešenia. Mapuje stav plnenia špecifických odporúčaní Rady EÚ pre Slovensko (CSR) z roku 2019 a 2020 a informuje o ročnom pokroku pri implementácii POO vrátane plánu realizácie opatrení v nasledujúcom roku. Od tohto roka by mal zároveň monitorovať napredovanie smerom k cieľom Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a princípom Európskeho piliera sociálnych práv.

Príloha č.1: Ciele a ukazovatele

Metodika stanovovania európskych a národných cieľov v roku 2030

K identifikovaným kľúčovým ukazovateľom je vhodné stanoviť si cieľové hodnoty a ich plnenie pravidelne vyhodnocovať. V uplynulej dekáde časť cieľov stanovila EK v rámci stratégie Európa 2020. Tieto ciele boli pravidelne odpočítované v NPR ako súčasť odpočtu Špecifických odporúčaní pre krajinu. Po roku 2020 EK zatiaľ neurčila pre krajiny až na výnimky (napr. zelené ciele v energetike a v životnom prostredí, zamestnanosť) žiadne cieľové hodnoty pre strategické ukazovatele. Avšak pre nastavenie hospodárskej a rozpočtovej politiky je vhodné stanoviť si ciele, pravidelne ich odpočítovať a v prípade nežiaduceho odchýlenia sa od trajektórie do cieľa prijať včas potrebné nápravné opatrenia.

Použitá metodika stanovovania cieľov v NPR 2022 pretavuje ambíciu pri určovaní cieľových hodnôt z minulosti, novinkou je, že je vyvážená preukázateľnou dosiahnuteľnosťou cieľa²⁷⁵. Ciele stanovené použitou metodikou v NPR 2022 vyplňajú priestor pri absencii cieľových hodnôt zo strany EK. Kľúčovým princípom je kombinácia ambície s realistikosťou a to tak, že v prípade podpriemernej pozície Slovenska sa pre stanovenie národného cieľa preklápa progres krajín s najväčšou mierou zlepšenia za uplynulé obdobie v danej oblasti. To znamená, že ambiciózný cieľ sa dá považovať za dosiahnuteľný. Ciele sa navrhujú pre horizont 10 rokov do roku 2030.

Pri výpočte sa v prvom kroku odhaduje priemer EÚ27 v roku 2030. V prípade, že EK stanovila dlhodobé ciele do roku 2030 v strategických ukazovateľoch, sú použité. V opačnom prípade je pre vážený priemer EÚ27 extrapolovaný trend na základe vývoja za predchádzajúcu dekádu 2010-2020²⁷⁶. Výnimkou sú ukazovatele s kratším časovým radom, prípadne s nižšou frekvenciou reportovania (napr. PISA od roku 2006, DESI od roku 2015). Pri absencii váženého priemeru pre EÚ27, napr. z dôvodu menšieho počtu krajín vstupujúcich do výpočtu, sa používa aritmetický priemer (napr. PISA). V prípade ukazovateľov, ktoré určujú poradie, sú extrapolované hodnoty ukazovateľov pre jednotlivé krajiny a následne sa preklápajú do poradia.

V druhom kroku sa stanovujú cieľové hodnoty pre národné ciele. Uvažuje sa o troch situáciách. Ak je posledný dostupný údaj do roku 2020 pre Slovensko nad váženým európskym priemerom, cieľom je udržanie nadpriemernej pozície. Extrapolácia pre Slovensko v tomto prípade kopíruje rast pre EÚ27, pričom sa zohľadňuje konvergencia krajín a to tak, že sa výsledná hodnota pre Slovensko upravuje o podiel štandardných odchýlok v prvom a poslednom časovom bode. Zároveň platí, že ak existuje národný cieľ stanovený schváleným strategickým dokumentom, použije sa ten namiesto extrapolácie.

V prípade zaostávania Slovenska za priemerom EÚ27 sa národný cieľ stanoví na základe minulého vývoja piatich najviac sa zlepšujúcich ekonomík v rámci EÚ. Priemerný rast piatich najrýchlejšie sa zlepšujúcich ekonomík za poslednú dekádu slúži na určenie cieľa pre Slovensko, pričom pri dosiahnutí európskeho priemeru počas trajektórie, ďalší rast kopíruje priemernú dynamiku EÚ27²⁷⁷. Využitie trendu zlepšovania sa v krajinách s najvyšším progresom predpokladá, že ich skúsenosť je prenositeľná do slovenského kontextu. To môže byť realizované napríklad ďalšou analýzou konkrétnych politík, ktoré tieto krajiny implementovali a ich možnou prenositeľnosťou. Tento kľúčový krok pri stanovovaní národných cieľov

²⁷⁵ Detailný popis metodiky spolu s dátami a výpočtami pre jednotlivé ukazovatele je v súčasnosti predmetom recenzného konania.

²⁷⁶ Extrapolácia v tomto prípade používa násobok priemerného ročného zlepšenie v absolútnej hodnote ukazovateľa. Ide o absolútne zlepšenie v jednotkách, v ktorých sa ukazovateľ meria, poväčšine zlepšenie v percentuálnych bodoch.

²⁷⁷ Výnimkou sú ukazovatele v dlhodobej udržateľnosti verejných financií, pri ktorých sú ciele dané ústavou (dlh) a odporúčanou hodnotou (S2).

kombinuje ambíciu Slovenska sa zlepšovať a dobiehať európsky priemer a zároveň je táto ambícia kompenzovaná realističnosťou dosiahnutia týchto cieľov na základe konkrétnych dát.

Tretím krokom je stanovenie trajektórie dosiahnutia cieľa interpoláciou. Aj keď tento krok nie je nevyhnutný pre účely stanovovania cieľov v kontexte NPR, je dôležitý pre budúce odpočtovanie. Zároveň sa neodporúča ciele aktualizovať v závislosti od budúceho vývoja, skôr sa vývoj hodnôt v ukazovateľoch odporúča použiť na reflexiu úspešnosti prijatých a implementovaných politík²⁷⁸. V prípade dosiahnutia cieľa je možné presmerovať zdroje a reformné úsilie do oblastí stále preukazujúcich zaostávanie. Pri stanovení trajektórie sa nastavuje prvý rok tak, aby bol v súlade s predpokladanou účinnosťou implementácie reformných opatrení. Zároveň platí, že ministerstvo, ktoré je gestorom daného ukazovateľa (prípadne aj v spolupráci s inými rezortmi) môže navrhnúť odôvodnenú zmenu v trajektórii, avšak pri zachovaní hodnoty cieľa. Interpolácia v tejto fáze je lineárna od prvého roka predpokladanej účinnosti implementácie opatrení v danej oblasti.

Prehľad výsledkových ukazovateľov

			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2030 cieľ
Kvalita inštitúcií	Vláda zákona	SK	66	56	61	63	63	56	-	49
	(WGI, poradie), EÚ medián	EU	36	38	36	38	38	36	-	37
	Kontrola korupcie	SK	81	79	83	78	81	71	-	48
	(WGI, poradie), EÚ medián	EU	45	48	46	53	54	49	-	50
	PMR index (cieľ pre 2028)	SK	-	-	-	1,52	-	-	-	1,30
	(Hodnota indexu)	EU	-	-	-	1,40	-	-	-	1,30
Produktivita	DESI index	SK	19	21	19	19	20	21	22	14
	(poradie v rebríčku z 27 EÚ krajín)	EU								
	European Innovation Scoreboard (EIS)	SK	20	20	21	22	22	22	23	21
	(poradie)	EU							-	
Trh práce a sociálne veci	Podnikové výdavky na výskum a vývoj	SK	0,32	0,40	0,48	0,45	0,45	0,50	-	1,04
	(% HDP)	EU	1,37	1,39	1,43	1,45	1,46	1,53	-	1,72
	Miera zamestnanosti LFS	SK	67,7	69,8	71,1	72,4	73,4	72,5	-	76,5*
	(LFS, 20-64 rokov)	EU	69	70,1	71,3	72,3	73,1	72,4	-	78*
	Miera zamestnanosti ESA	SK	41,8	42,7	43,6	44,4	44,8	43,9	-	47,4
	(ESA, celá populácia)	EU	44,7	45,1	45,8	46,4	46,7	46,0	-	47,4
	Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia	SK	17,3	17,1	15,8	15,2	14,9	13,8	-	13,6*
	(po transferoch, % populácie)	EÚ	24,0	23,7	22,4	21,7	21,1	21,9	-	17,7*
	Miera zamestnanosti žien	SK	56,4	58,8	59,7	59,6	59,6	57,9	-	66,8
	(LFS, 20-40 rokov)	EÚ	64,1	64,6	65,8	66,6	67,2	66,1	-	67,9
	Miera zamestnanosti ľudí s nízkym vzdelaním	SK	33,2	35,9	37,3	36,4	36,1	34,0	-	49,4
	(LFS, ISCED 0-2)	EÚ	51,7	52,5	53,9	55	55,7	54,9	-	56,5
Vzdelávanie	Podiel detí v predprimárnom vzdelávaní	SK	72,2	73,4	74,9	77,6	77,8	-	-	94,6
	(od 3 rokov po začiatok povinného primárneho vzdelávania)	EU	91,9	92,4	92,5	92,3	92,8	-	-	94,6
	PISA	SK	463	-	-	466	-	-	-	473
	(bodový priemer v čitateľskej gramotnosti, matematike a vede)	EU	486	-	-	484	-	-	-	481
	Podiel žiakov nedosahujúcich minimálnu úroveň v čítaní	SK	32,1	-	-	31,4	-	-	-	28,0
	(PISA)	EÚ	20,0	-	-	22,5	-	-	-	21,3
	Podiel mladých predčasne ukončujúcich vzdelávanie	SK	6,9	7,4	9,3	8,6	8,3	7,6	-	6*
	(% vo vekovej skupine 18-24 rokov)	EÚ	11	10,6	10,5	10,5	10,2	9,9	-	6,0
Bývanie	Priemerné umiestnenie najlepšej univerzity v TOP rankingoch	SK	668	651	651	668	784	835	834	706
	(priemerné umiestnenie v Times, Šanghajskej rebríčke a QS), EÚ medián	EÚ	351	384	316	319	336	334	353	353
	Podiel ľudí zúčastňujúcich sa vzdelávania dospelých	SK	3,1	2,9	3,4	4	3,6	2,8	-	7,0
	(vek 25-64; za posledné 4 týždne)	EÚ	10,1	10,3	10,4	10,6	10,8	9,2	-	10,6
	Preplnenosť domácností	SK	37,8	37,9	36,4	35,5	34,1	30,1	-	16,5
	(% populácie)	EU	18,1	17,9	17,5	17,1	17,1	17,8	-	16,5
	Náklady spojené s bývaním	SK	29,8	29,6	28,5	28,1	28,7	30,6	-	27,9
	(Podiel z celkovej konečnej spotreby domácností)	EU	24,1	23,9	23,6	23,5	23,5	-	-	23,4

²⁷⁸ Výnimkou by boli neskôr stanovené európske ciele, ktoré by boli schvaľované na národnej úrovni.

Zdravie	Podiel populácie žijúcej v nájme s regulovaným nájomným alebo zdarma (% populácie)	SK	1,5	1,6	1,5	1,2	1,4	1,6	-	4,2
		EU	9,8	9,7	9,6	9,3	9,1	9,6	-	6,7
	Očakávaná dĺžka života pri narodení (Počet rokov)	SK	76,7	77,3	77,3	77,4	77,8	76,9	-	80,6
		EU	80,5	80,9	80,9	81	81,3	-	-	82,9
	Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou (Počet úmrtí na 100-tisíc obyvateľov)	SK	176,9	168,3	173,7	165,3	-	-	-	119,6
		EU	95,9	93,2	-	-	-	-	-	64,5
Zelená transformácia	Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou (Počet úmrtí na 100-tisíc obyvateľov)	SK	258,2	243,8	238,7	241,3	-	-	-	173,7
		EU	166,28	162,5	-	-	-	-	-	119,1
	Rozdiel v očakávanej dĺžke života podľa vzdelania (Počet rokov, muži vo veku 25 rokov, rozdiel medzi ISCED 5-8 a ISCED 0-2)	SK	14,8	14,9	15,6	-	-	-	-	9,6
		EU	6,0	6,3	6,9	-	-	-	-	4,3
	Priemerná koncentrácia PM2,5 v ovzduší (µg/m3)	SK	19,0	14,7	17,5	16,9	13,8	-	-	8,6
		EU	15,8	14,6	14,9	14,5	12,6	-	-	8,6
Verejné financie	Emisie skleníkových plynov (Celkové emisie bez LULUCF, Pokles oproti roku 1990, v %)	SK	-46,5	-46,0	-44,1	-42,7	-47,3	-	-	-55
		EU	-24,4	-24,3	-22,9	-24,9	-27,9	-	-	-55
	Podiel recyklovaného odpadu (% komunálneho odpadu)	SK	14,9	23,0	29,8	36,3	38,5	42,2		60
		EU	44,9	46,5	46,9	47,2	47,7	47,8		60
	Podiel OZE (% na hrubej konečnej energetickej spotrebe)	SK	12,9	12,0	11,5	11,9	16,9	17,3	-	19,2*
		EU	17,8	18,0	18,4	19,1	19,9	22,1	-	32*
	Hrubý dlh verejnej správy (% HDP)	SK	51,8	52,4	51,6	49,6	48,1	59,7	61,8**	40
		EU	86,6	85,8	83,1	81,0	78,8	91,8	92,1**	-
	S2 - ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (hodnota)	SK	3,50	2,4	2,4	2,5	3,8	7,7	8,2	2
		EU	2,3	2,1	1,9	2,3	2,4	2,4		-

Zdroj: WGI, Eurostat, OECD, prepočty IFP

* Ide o cieľ stanovený schváleným strategickým dokumentom (bližšie špecifikovaný v predmetnej štrukturálnej kapitole).

** ide o údaje z novembra 2021.

Popis výsledkových ukazovateľov

Názov ukazovateľa	Definícia a zdroj
Vláda zákona	Vláda zákona odráža vnímanie toho, do akej miery majú jednotliví aktéri dôveru v pravidlá spoločnosti a či ich dodržiavajú, predovšetkým sa sleduje kvalita vymáhania zmlúv, vlastnícke práva, polícia a súdy, ako aj pravdepodobnosť zločinu a násillia. Zdroj: http://info.worldbank.org/governance/wgi/
Kontrola korupcie	Kontrola korupcie odráža vnímanie rozsahu, v akom sa verejná moc uplatňuje na súkromný prospech, vrátane drobných a veľkých foriem korupcie, ako aj „zajatia“ štátu elitami a súkromnými záujmami. Zdroj: http://info.worldbank.org/governance/wgi/
Index regulácie trhu produktov (PMR)	Hodnotenie krajiny v Indexe regulácie trhu produktov (Product Market Regulation Index). Meria reguláciu a bariéry v troch oblastiach: štátna kontrola, bariéry v podnikaní a bariéry pre obchod a investície (každá s tretinovou váhou). Index regulácie trhu produktov sa nezameriava len na podnikateľskú činnosť bežných podnikov, ale meria širšiu reguláciu (napr. regulácia sieťových odvetví). Zdroj: https://www.oecd.org/economy/reform/indicators-of-product-market-regulation/
DESI index	Index digitálnej ekonomiky a spoločnosti meria pokrok v piatich oblastiach – pripojenie na internet, ľudský kapitál, využívanie internetových služieb, integrácia digitálnych technológií a digitálne verejné služby. Zdroj: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi
Európsky porovnávaci prehľad inovácií (European Innovation Scoreboard)	Index hodnotiaci postavenie krajín vo viacerých oblastiach ovplyvňujúcich inovácie (ľudský kapitál, atraktivnosť vedeckého prostredia, digitalizácia, financovanie, firemné investície, IT, intelektuálne aktíva, a pod.) Zdroj: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard
Podnikové výdavky na výskum a vývoj	Podnikové výdavky na výskum a vývoj ako percento HDP Zdroj: Eurostat: [rd_e_berdindr2]
Miera zamestnanosti LFS	Zamestnanosť vo vekovej skupine 20-64 Zdroj: Eurostat [lfsa_ergan]
Miera zamestnanosti ESA	Celková zamestnanosť (domáci koncept) bez vekového ohraničenia Zdroj: Eurostat [nama_10_pe]
Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia	Podiel populácie v riziku chudoby (po sociálnych transferoch) a/alebo žijúcej v materiálnej deprivácii a/alebo v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce Zdroj: Eurostat [ilc_peps01n]
Miera zamestnanosti žien	Miera zamestnanosti žien vo veku 20-39 rokov Eurostat: [lfsa_egan], [lfsa_pganws]
Miera zamestnanosti nízkovzdelaných	Miera zamestnanosti ľudí so základným a nižším vzdelaním vo veku 20-64 (ISCED 0-2) Zdroj: Eurostat [lfsa_ergaedn]

Podiel detí v predprimárnom vzdelávaní	Podiel detí v predprimárnom vzdelávaní od 3 rokov do nástupu na povinnú školskú dochádzku Zdroj: Eurostat [educ_uoe_enra21]
PISA	Medzinárodné štandardizované hodnotenie vedomostí a zručností pätnásťročných žiakov. Hodnotí žiakov v troch oblastiach v matematike, čítaní a prírodných vedách. Index je priemerom hodnotení v jednotlivých oblastiach. Zdroj: https://pisadataexplorer.oecd.org/ide/idepisa/
Podiel žiakov nedosahujúcich minimálnu úroveň v čítaní	Podiel žiakov nedosahujúcich základnú úroveň (úroveň 2) v čitateľskej gramotnosti testovania PISA Zdroj: https://pisadataexplorer.oecd.org/ide/idepisa/
Podiel mladých predčasne ukončujúcich vzdelávanie	Podiel populácie vo veku 18-24 rokov s nízkym vzdelaním (ISCED 0, 1, 2, 3C), ktorá nepokračuje v ďalšom vzdelávaní alebo odbornej príprave Zdroj: Eurostat [edat_ifse_14]
Priemerné umiestnenie najlepšej univerzity v TOP rankingoch	Priemer umiestnenia najlepšej univerzity v krajine naprieč rebríčkami Times, ARWU a QS Zdroj: https://www.universityrankings.ch/
Podiel ľudí zúčastňujúcich sa vzdelávania dospelých	Podiel ľudí zúčastňujúcich sa vzdelávania a odbornej prípravy za posledné štyri týždne Zdroj: Eurostat [trng_ifs_01]
Preplnenosť domácnosti	Percento populácie žijúcej v preplnenej domácnosti Zdroj: Eurostat [ilc_lvho05a]
Náklady spojené s bývaním	Podiel nákladov na bývanie na konečnej spotrebe domácností podľa národných účtov Zdroj: Eurostat [nama_10_co3_p3]
Podiel populácie žijúcej v nájme s regulovaným nájomným alebo zdarma	Podiel populácie žijúcej v nájme s regulovaným nájomným alebo zdarma Zdroj: Eurostat [ilc_lvho02]
Očakávaná dĺžka života pri narodení	Priemerný počet rokov, ktoré sa dožije práve narodené dieťa za predpokladu, že súčasné hodnoty miery úmrtnosti v každom populačnom ročníku zostanú zachované. Zdroj: Eurostat [demo_mlexpecedu]
Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou	Miera úmrtnosti odvrátiteľnej zdravotnou starostlivosťou alebo inými slovami miera liečiteľnej úmrtnosti zahŕňa úmrtia, ktoré je možné odvrátiť včasnou a efektívnou diagnostikou či adekvátnym zásahom zdravotnej starostlivosti a liečbou pre ľudí do 75 rokov. Určená ako počet úmrtí na 100 tisíc obyvateľov. Zdroj: Eurostat [hlth_cd_apr]
Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou	Miera úmrtnosti, ktorej je možné predísť najmä účinnými zásahmi v oblasti verejného zdravia a primárnej prevencie (t. j. pred prepuknutím chorôb/úrazov, pre obmedzenie ich výskytu) pre ľudí do 75 rokov. Určená ako počet úmrtí na 100 tisíc obyvateľov. Zdroj: Eurostat [hlth_cd_apr]
Rozdiel v očakávanej dĺžke života podľa vzdelania	Rozdiel v rokoch dožitia medzi mužmi dosahujúcimi najviac základné vzdelanie a mužmi dosahujúcimi vysokoškolské vzdelanie vo veku 25 rokov Zdroj: Eurostat [demo_mlexpecedu]
Priemerná koncentrácia PM_{2,5} v ovzduší	Ukazovateľ meria populačne váženú priemernú ročnú koncentráciu tuhých častíc v mestských aglomeráciách. Meria sa v µg/m ³ vzduchu ako priemerná hodnota za rok. Jemné častice (PM _{2,5}) sú tie, ktorých priemer je menší ako 2,5 mikrometra. Zdroj: Eurostat [sdg_11_50]
Emisie skleníkových plynov	Percentuálna zmena v množstve emisií skleníkových plynov mimo ETS (vyjadrené ako CO ₂ ekvivalent) v porovnaní s rokom 2005. Indikátor zachytáva trendy týkajúce sa agregovaných antropogénnych emisií CO ₂ , NO ₂ , CH ₄ , HFC, PFC a SF ₆ súhrnne nazývaných skleníkové plyny (vyjadrené ako CO ₂ ekvivalent). Celkové množstvo nezahŕňa emisie sektorov obchodovania s emisnými kvótami a z využívania krajiny a lesov (LULUCF). Zdroj: Eurostat [env_air_gge]
Podiel recyklovaného odpadu	Podiel recyklovaného komunálneho odpadu Zdroj: Eurostat [CEI_WM011]
Podiel OZE	Podiel konečnej energetickej spotreby z OZE a hrubej konečnej energetickej spotreby. Konečná energetická spotreba z OZE sa vypočíta ako súčet hrubej konečnej spotreby elektriny z OZE, hrubej konečnej energetickej spotreby z OZE energie určenej na výrobu tepla a chladu a konečnej energetickej spotreby z OZE v doprave. Zdroj: Eurostat [nrg_ind_ren]

Hrubý dlh verejnej správy	Hrubý dlh verejného sektora ako podiel HDP Zdroj: Eurostat [gov_10dd_edpt1]
S2	Indikátor S2 vyjadruje, o koľko sa musí trvale zmeniť štrukturálne primárne saldo (v % HDP), aby súčasná hodnota budúcich štrukturálnych primárnych sald pokryla dnešnú úroveň dlhu. Zdroj: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/swd-2021-501_en_v2.pdf

Príloha č. 2: Zoznam skratiek

AES	Adult Education Survey
APVV	Agentúra na podporu výskumu a vývoja
BSK	Bratislavský samosprávny kraj
CEPOL	European Police College
CSR	Country Specific Recommendations, Špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko
DESI	Digital Economy and Society Index
DRG	diagnoses related groups, diagnostické skupiny
ECDI	európske centrá digitálnych inovácií
EHEA	európsky priestor vysokoškolského vzdelávania
EK	Európska komisia
EPSP	Európsky pilier sociálnych práv
ESA	European System of National and Regional Accounts
EUROPOL	European Police Office
EÚ	Európska únia
FR SR	Finančné riaditeľstvo SR
FRA	Agentúra EÚ pre ľudské práva
FS SR	Finančná správa SR
IA	Investičná autorita
IFP	Inštitút finančnej politiky
ISCED	International Standard Classification of Education
ISP	Inštitút sociálnej politiky
LFS	Labour Force Survey
MDV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby SR
MF SR	Ministerstvo financií SR
MH SR	Ministerstvo hospodárstva SR
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MMF	Medzinárodný menový fond
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MRK	marginalizované rómske komunity
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti SR
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MV SR	Ministerstvo vnútra SR
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva SR
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NIKA	Národná implementačná a koordinačná autorita
NKIVS	Národná koncepcia informatizácie verejnej správy
NPC	scenár nezmenených politík

NPR	Národný program reforiem
NSS SR	Najvyšší správny súd SR
OP	operačný program
OSI	Oxford Stringency Index
OZE	obnoviteľné zdroje energie
PD SR	Partnerská dohoda SR
PDO	Plán dopravnej obslužnosti
PISA	Program for International Student Assessment
PMR	Product Market Regulation
POO	Plán obnovy a odolnosti SR
RRZ	Rada pre rozpočtovú zodpovednosť
RÚŠS	regionálny úrad školskej správy
RVVTI	Rada vlády pre vedu, techniku a inovácie
SAV	Slovenská akadémia vied
SDG	Structural Development Goals, Ciele udržateľného rozvoja
SIH	Slovak Investment Holding
SIŽP	Slovenská inšpekcia životného prostredia
SK RIS3 2021+	Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR 2021 - 2027
SP	Sociálna poisťovňa
SUDV	Stredisko na uznávanie dokladov o vzdelaní
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka
ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
ŠKD	Školský klub detí
ÚHP	Útvar hodnoty za peniaze
ÚJD	Úrad jadrového dozoru
ÚPVS	Ústredný portál verejnej správy
ÚV SR	Úrad vlády SR
VVal	Výskum, vývoj a inovácie
ZZS	Záchranná zdravotná starostlivosť